

МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ

ДОКЛАД

**ПО ОТЧЕТА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА
ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ЗА 2005 ГОДИНА**

СЪДЪРЖАНИЕ

I. АНАЛИЗ НА ОСНОВНИТЕ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ВЪНШНАТА И ВЪТРЕШНАТА ИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА ПРЕЗ 2005г.	3
1. Макроикономическо развитие в България през 2005г.	4
1.1. Икономически растеж, пазар на труда	4
1.2. Развитие на заплатите	5
1.3. Инфлация	6
2. Външен сектор /текуща сметка, финансова сметка/	6
3. Парична политика	8
II. ФИСКАЛНА ПОЛИТИКА ПРЕЗ 2005г.	10
1. Основни акценти на фискалната политика по отношение на бюджетното изпълнение през 2005г.	10
1.1. Бюджетното изпълнение в условията на макроикономическата среда през 2005г.	10
1.2. Изпълнение на поети ангажменти с провежданата данъчна политика	11
1.3. Изпълнение на политиката на доходите в публичния сектор	12
1.4. Изпълнение на разходните приоритети	13
1.5. Инвестиционна политика	13
2. Основни акценти на реформата в бюджетната сфера	14
2.1. Усъвършенстване на средносрочното планиране	14
2.2. Усъвършенстване на отчетността на бюджетните предприятия и платежните процедури	15
2.3. Напредък на реформата в областта на финансовото управление и контрол и функционирането на системите за финансово управление и контрол в бюджетните предприятия	17
3. Основни параметри на консолидираната фискална програма за 2005г.	18
3.1. Изпълнение на приходите по консолидираната фискална програма	24
3.1.1. Корпоративни данъци	26
3.1.2. Данък върху доходите на физическите лица	28
3.1.3. Други данъци	29
3.1.4. Приходи от социалноосигурителни вноски	30
3.1.5. Данък върху добавената стойност	30
3.1.6. Акцизи	31
3.1.7. Мита	32
3.1.8. Неданъчни приходи	33
3.1.9. Дарения, помощи и други безвъзмездно получени суми	36
3.2. Изпълнение на разходите по икономически елементи по консолидираната фискална програма	37
3.2.1. Текущи нелихвени разходи	37
3.2.2. Капиталови разходи	44
3.2.3. Лихвени разходи	46
3.3. Изпълнение на разходите по функции по консолидираната фискална програма	49
3.3.1. Общи държавни служби	49
3.3.2. Отбрана и сигурност	53
3.3.3. Образование	56
3.3.4. Здравеопазване	58
3.3.5. Социално осигуряване, подпомагане и грижи	61
3.3.6. Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда	64
3.3.7. Почивно дело, култура, религиозни дейности	67
3.3.8. Икономически дейности и услуги	72

3.3.9 Разходи неклассифицирани в другите функции	80
3.4 Изпълнение на показателите в частта на финансирането по консолидираната фискална програма.....	81
3.4.1 Външно финансиране.....	81
3.4.2 Вътрешно финансиране.....	83
3.4.3 Възмездно финансиране.....	85
3.4.4 Придобиване на дялове и акции и съучастия.....	86
3.4.5 Приватизация	86
III. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА ЗА 2005г. ПО СЪСТАВНИ БЮДЖЕТИ	89
1. Републикански бюджет	89
2. Съдебна власт	91
3. Социално-осигурителни фондове.....	92
3.1. Държавно обществено осигуряване.....	92
3.2. Учителския пенсионен фонд	93
3.3. Фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите”	93
3.4. Национална здравно-осигурителна каса	94
4. Бюджети на общините	95
5. Българско национално радио	97
6. Българска национална телевизия.....	97
7. Държавни висши училища	98
8. Държавни висши военни училища	99
9. Българска академия на науките	100
10. Национален фонд към Министерство на финансите	100
11. Държавен фонд “Земеделие”.....	102
12. Държавно предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда	104
IV. СЪСТОЯНИЕ НА ДЪРЖАВНИЯ И ДЪРЖАВНОГАРАНТИРАНИЯ ДЪЛГ ПРЕЗ 2005г.....	106
1. Държавен дълг.....	106
2. Гарантиран от държавата дълг.....	108
3. Консолидиран държавен дълг	108
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	110

I. АНАЛИЗ НА ОСНОВНИТЕ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ВЪНШНАТА И ВЪТРЕШНАТА ИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА ПРЕЗ 2005 г.

През 2005 г. световната икономика се развиваше по-добре от очакванията, регистрирайки ръст от 4.8% спрямо очакванията за 4.3%, въпреки значителното повишаване на цените на петрола и негативните ефекти от природните бедствия през годината. Основен генератор на растежа бе индустриалното производство, което значително нарасна от средата на годината, както и световната търговия, чийто темп на нарастване достигна 7.3% спрямо предварителните очаквания за 7% растеж. Междувременно секторът на услугите остана стабилен, а доверието на потребителите, условията на пазара на труда и индикаторът на бизнес-климата се подобриха.

Растежът на световната икономика бе основно подкрепен от ръста на икономиката на САЩ, която нарасна с 3.5% през 2005 г., независимо от регистрираното забавяне на растежа през последното тримесечие на годината. Въпреки това, наблюдаваният в САЩ дефицит по текущата сметка от 6.4% от БВП през 2005 г. прави страната уязвима от евентуална промяна в отношението на инвеститорите. В същото време, ръстът на японската икономика показва тенденция към стабилизиране (нараствайки с 2.7% спрямо очаквания за 2%), докато възстановяването на икономиките на евро-зоната започна да придобива по-ясни очертания, въпреки все още слабото вътрешно търсене, като регистрираха реален растеж на БВП от 1.3% спрямо очаквания 1.2% ръст.

Започналото от началото на 2005 г. поскъпване на петрола продължи през цялата година, като през август и септември цената му достигна 70 щ.д. за барел. Една от причините за това бе недостатъчният свободен преработващ капацитет за посрещане на търсенето през зимата. Това бе допълнително подсилено от несигурността по отношение на предлагането на петролни продукти заради войната в Залива и урагана Катрина в САЩ. Влиянието на урагана Катрина върху цените на суровия петрол бе донякъде неутрализирано от освобождаването на резерви, както и в следствие на предложението на Саудитска Арабия за увеличаване на производството с 0.5 млн. барела на ден. Цените на петрола останаха високи и твърде променливи. След намаляването на напрежението в резултат на урагана Катрина, цените на суровия петрол се установиха на нива от около 60-66 щ.д. за барел през последните три месеца, като следствие от стабилните равнища на запасите на петрол, особено тези в САЩ, което беше в противовес на нарастващата геополитическа несигурност в Иран и Ирак, както и рисковете за производството на петрол в Нигерия. Докато потреблението на суров петрол се оказа по-ниско от очакваното през 2005 г., нарастването на цените бе предимно водено от опасенията за бъдещите доставки на суровината.

Подобна е наблюдаваната тенденция и в развитието на цените на природния газ. През 2005 г. те нараснаха с 42.4% на годишна база, което бе под влияние на промяната на ценовата политика и на политиката на доставки от страна на Русия – основен доставчик на природен газ за Европа.

През 2005 г. нараснаха значително и цените на металите, отразявайки циклични фактори, както и такива от страна на предлагането. През 2005г. цените на металите нараснаха с 26.4%, регистрирайки забавяне от 9.7 процентни пункта спрямо 2004 г.

Условията на глобалните финансови пазари се запазиха благоприятни, характеризирани от ниски рискови премии и нестабилност. Краткосрочните лихвени проценти продължиха да нарастват, водени от тези в САЩ.

През 2005 г. Федералният резерв (ФР) повиши 8 пъти основния лихвен процент с по 25 базисни пункта и така неговото равнище нарасна от 2.5% на 4.25%. През януари 2006 г. ФР отново повиши основния лихвен процент до 4.5%, а през март – с още 25 базисни пункта до 4.75%. Решенията бяха обосновани с все още съществуващите рискове за проинфлационен натиск, както по линия на увеличаването на цените на петрола, така и по линия на засиленото потребление на суровини. Въпреки това, през 2005 г. инфлационният натиск в САЩ остана умерен в следствие от нарастващата производителност и конкурентен натиск, които ограничиха способността на производителите да увеличават цените. Инфлацията в САЩ през годината достигна 3.4% спрямо предходни очаквания за повишение на потребителските цени с 3.1%.

През 2005 г. Европейската централна банка (ЕЦБ) повиши равнището на основния лихвен процент в евро-зоната с 25 базисни пункта до 2.25%. Решението целеше адаптиране на провежданата парична политика към съществуващите рискове за ценовата стабилност. Значителното повишение на цените на петрола доведе до увеличаване на средногодишната инфлация до 2.2%, което надхвърли с 0.2 процентни пункта инфлационната цел от 2%, която ЕЦБ трябва да постига с цел запазване на ценова стабилност, в евро-зоната. През март 2006 г. ЕЦБ увеличи основния лихвен процент с 25 базисни пункта до 2.5%. Сред факторите, които могат да създадат риск за ценовата стабилност са съществуващата несигурност, свързана с цените на петрола, прехвърлянето на предходно нарастване на цените на петрола към потребителите чрез производствената верига, вероятността за вторични ефекти при определянето на заплатите и цените, както и допълнителни увеличения на административно-определяните цени и непреките данъци.

Започналото през 2002 г. поскъпване на еврото спрямо американския долар се забави. През 2005 г. едно евро се търгуваше за 1.2458 щ.д. и стойността му се повиши само с 0.2% спрямо 2004 г. Забавянето в неговото поскъпване спрямо американската валута до голяма степен се дължеше на политическата несигурност в Европа след негативния вот на Франция и Холандия при гласуването на Европейската Конституция.

1. Макроикономическо развитие в България през 2005 г.

1.1. Икономически растеж, пазар на труда

Реалният растеж на БВП през 2005 г. затвърди тенденцията на устойчиво икономическо развитие след 1997 г. като нарасна с 5.5% в реално изражение спрямо 2004 г., което нарежда България сред най-добре представилите се в това отношение страни. Растежът изпревари предварителните очаквания по линия на по-високо от прогнозираното вътрешно търсене. Инвестициите и потреблението бяха стимулирани от притока на чуждестранни капитали в банковата система, както и от подценения текущ доход в текущата сметка на платежния баланс. Нарастващото доверие в икономиката, както и продължаването на стабилна макроикономическа политика след изборите в средата на годината, допринесоха за привличането на чуждестранни капитали. От друга страна, промяната в методологията на БНБ доведе до съществени корекции в историческите данни за дохода, генериран в чужбина, което имаше съответното отражение върху фактическото вътрешно потребление спрямо оценката. Високото вътрешно търсене през годината съответно рефлектира в увеличаване дефицита на търговския баланс над прогнозата, като допълнителен важен ефект оказва и високата цена на петрола на международните пазари.

От страна на търсенето, най-висок растеж отбелязват брутообразуването на основен капитал и вносът на стоки и услуги (съответно 19.0% и 14.6%). Крайното потребление и

инвестициите¹ допринесоха най-много за общия растеж на БВП (съответно 5.9 и 5.5 процентни пункта). Въпреки че ръстът на износа се ускори до 12% през второ тримесечие (от 9.2% през първо), през третото тримесечие той се забави до 1.1% и след възстановяването през четвърто тримесечие (8.9%) кумулативният растеж за годината достигна 7.2%, с 5.7 процентни пункта по-малко от същия период на 2004 г. Ръстът на износа бе изпреварен от този на вноса, който се ускори до 14.6% през 2005 г. спрямо предходната година. Ето защо приносът на нетния износ на стоки и услуги към общия растеж остана отново отрицателен.

Структура на БВП; реален растеж и принос на отделните компоненти по елементи на крайното използване

	2004г.	2004г.	2005г.	2005г.	2004г.	2005г.
	Реален Растеж (%)	Принос в растежа* (% пункта)	Реален растеж (%)	Принос в растежа* (% пункта)	Процент от БВП* (текущи цени)	
Крайно потребление	5.1	4.5	6.8	5.9	86.8	88.6
Инвестиции в основен капитал	13.5	2.6	19.0	4.0	20.8	23.8
Износ на стоки и услуги	13.0	6.9	7.2	4.2	58.0	60.8
Внос на стоки и услуги	14.1	-8.9	14.6	-9.9	68.2	77.4
БВП	5.7	5.7	5.5	5.5	100.0	100.0

* Не е отразен приносът на измененията в запасите и статистическата грешка

От страна на предлагането, най-висок растеж през 2005 г. реализира индустрията (7.3%), но нейният принос към общия ръст на брутната добавена стойност (БДС) остана втори по големина (2.2 процентни пункта). Междувременно, въпреки че най-големият икономически сектор – секторът на услугите, растеше с по-бавни темпове (6.6%), той допринесе най-много за растежа на БДС (3.9 процентни пункта повече в сравнение със същия период на 2004 г.). През 2005 г. секторът селско и горско стопанство, лов и риболов, спадна с 8.6% в реално изражение, а неговият относителен дял в БДС продължи да намалява до 9.3% през 2005 г. от 10.8% за същия период на 2004 г.

1.2 Развитие на заплатите

Средногодишният коефициент на икономическа активност² през 2005 г. бе 62.1%, отбелязвайки слабо увеличение с 0.35 процентни пункта спрямо 2004 г. в резултат на ръста на заетостта в страната. **Броят на заетите** през 2005 г. нарасна с 2.4% спрямо 2004 г., което беше повлияно от повишаването на заетостта в частния сектор. В същото време, заетите в публичния сектор намаляха. Можем да приемем, че от 2002 г. насам ръстът на икономиката е съпроводен не само с реално нарастване на доходите, но и с нарастване на заетостта.

Стабилният икономически растеж през изминалите години създаде добри предпоставки за намаляване на равнището на безработица в страната и през 2005 г. Броят на безработните намаля с 16.4% спрямо 2004 г. и **средногодишното равнище на безработица**³ достигна 10.1%, с 1.9 процентни пункта по-малко от предходната година. Средногодишният брой на дългосрочно безработните спадна с 200 хил. души, или с около

¹ Включително запасите

² Лица на възраст между 15 и 64 години

³ Данни на НСИ

16% спрямо 2004 г. Подобряването на състоянието на пазара на труда през предходната година също допринесе за свиване броя на безработните лица с 12.3%. През 2005 г. обхватът на заетите по активни мерки на пазара на труда бе стеснен. Това допринесе за по-ниския темп на намаление на равнището на регистрираните безработни на годишна база, главно през първите шест месеца на периода. Според Агенцията по заетостта, равнището на безработица е спаднало от 12.2% през декември 2004 г. на 10.7% през декември 2005 г. Средногодишната заплата през 2005 г. бе 163 евро (съответно 203 евро в обществения и 145 евро в частния сектор)⁴. Спрямо предходната година тя нарасна с 4% в реално изражение (съответно с 3.2% в обществения и с 6.1% в частния сектор).

1.3 Инфлация

Измерената **инфлация в края на 2005 г.** бе 6.45%. Приносът на административно определяните цени в общата инфлация бе 1.31 процентни пункта. През 2005 г. факторите с най-силно влияние върху инфлацията бяха нарастването на цените на хранителните продукти след наводненията, рязкото покачване на цените на горивата, поскъпването на някои услуги, както и повишението на цените на парното отопление за домакинствата. Базисната инфлация (неконтролирани цени) през 2005 г. (6.5%) бе значително по-висока от тази през 2004 г. (1.6%) с принос в общата инфлация от 5.15 процентни пункта.

Средногодишната инфлация през 2005 г. достигна 5.04%, най-вече поради нарастването на потребителските цени в края на 2004 г. Високата годишна инфлация през 2005 г. (декември към декември) спрямо прогнозата се дължи на силното негативно влияние на наводненията в страната върху цените на хранителните стоки, нарастването на цените на услугите и горивата и повишението на цените на топлоенергията. Основната причина за по-високата базисна инфлация, бе кумулативното повишение на цените на хранителните продукти през 2005 г. с 6.76%. Индексът на цените на производител (ИЦП) в края на декември 2005 г. нарасна с 9.62%, главно в резултат на изключително високите цени на енергийните продукти, докато през януари 2006 г. ИЦП намаля с 0.53% (нарастване от 8.56% за дванадесетте месеца).

Месечно изменение на Индекс на потребителските цени

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII'05
0.74	0.87	0.33	1.07	-0.48	-1.31	0.10	0.58	1.40	1.18	0.99	0.83

2. Външен сектор /текуща сметка, финансова сметка/

Представен по променената от БНБ методология, **платежният баланс**⁵ на страната през 2005 г. се влоши поради почти двойното увеличение на дефицита по текущата сметка спрямо 2004 г. Така той достигна 11.8% от БВП⁶. Това развитие се дължеше основно на нарастването на **търговския дефицит** (с 1 415.6 млн. евро⁵), който достигна 20.4% от БВП. Следва обаче да се отбележи, че значителното равнище на търговския дефицит през

⁴ Съгласно предварителни данни на НСИ.

⁵ Новата методология за оценка на платежния баланс, променена през март 2006 г. и прилагана от началото на 2006 г. доведе до значителни промени в данните за 2004 и 2005 г. Дефицитът по текущата сметка за изминалата година бе намален с 632.4 млн. евро и според новите данни е 11.8% от БВП. Най-важните корекции са свързани с оценката на вноса по цени (FOB), приходите и разходите от товарен транспорт, потоците, дължащи се на неофициална заетост на българи в други страни. В същото време, са направени ревизии на данните за 2004 г. за преките чуждестранни инвестиции и свързания с тях платен доход. Чрез въведените промени са разпределени 790.3 млн. евро от натрупаните за 2005г. 1016.6 млн. евро грешки и пропуски.

⁶ Съгласно предварителни данни на НСИ, БВП през 2005 г. възлиза на 21 447.7 млн.евро.

2005 г. произлизаше от силния растеж на стойността на вноса, поради рекордно високите равнища на световните цени на горивата, както и поради пререструктурирането на вноса в полза на инвестиционните стоки (последните нарастват с 31.2% през 2005 г. спрямо 2004г. и възлизат на 27.6% от целия внос). В допълнение, вносът на суровини и материали, насочени предимно за експортните индустрии, запази своя най-голям дял от близо 36%, като нарастваха с по-бавни темпове (14.8% растеж спрямо 2004 г.) от ръста на вноса на инвестиционни стоки. В същото време, ръстът на износа остана висок и по този начин допълнително допринасяше за стабилното нарастване на вноса на суровини и материали за експортните индустрии. Наблюдава се положителна тенденция към ускоряващ се темп на нарастване на износа на инвестиционни стоки, което подчертава успешното пререструктуриране на българската икономика към производство и износ на продукти с висока добавена стойност.

Междувременно, съществуващата в страната макроикономическа стабилност и атрактивността на българската икономика стимулираше притока на чуждестранни капитали, като по този начин осигуряваше финансиране на увеличаващите се инвестиции. Само **преките чуждестранни инвестиции** (ПЧИ) в България възлязоха на 1 789 млн. евро или 8.3% от БВП.

Финансовата сметка остана стабилна и покриваше 114% от дефицита по текущата сметка. През 2005 г. общото салдо на платежния баланс достигна 569.3 млн. евро, осигурявайки възможност за нарастване на валутните резерви на БНБ (с 324.3 млн. евро) - достатъчно, за да осигури ръст на паричната база и паричните агрегати в условията на Паричен съвет. В този смисъл, развитието на платежния баланс като цяло нямаше негативен ефект върху цялостното икономическо развитие.

Динамиката на износа се определя съществено от продължаващото плавно, макар и по-бавно от очакванията възстановяване на растежа на държавите-членки на Европейския съюз. През 2005 г. износът на потребителски стоки се забави с 3.5 процентни пункта до 4% на годишна база и възлезе на 28.9% от целия износ, докато ръстът на износа на инвестиционни стоки почти се удвои и достигна 34.7% спрямо 2004 г. Това потвърждава извода, че българският износ се пререструктурира в полза на стоки с висока добавена стойност. Относителният дял на българския износ към Европейския съюз намалява от 58.3% през 2004 г. на 56.5% през 2005 г. в резултат на все още слабото търсене в страните от ЕС.

Динамика на износа

Показатели	2004	2005
Ръст на износа на потребителски стоки	7.5%	4.0%
Дял на износа на потребителски стоки	32.9%	28.9%
Ръст на износа на инвестиционни стоки	17.9%	34.7%
Дял на износа на инвестиционни стоки	13.5%	15.3%
Ръст на износа за Европейския съюз	16.1%	14.8%
Дял на износа за Европейския съюз	58.3%	56.5%

Източник: БНБ, АИАП

Географският профил на вноса през разглеждания период е допълнително доказателство за задълбочаващите се връзки между българската икономика и страните от Европейския съюз. Вносът от ЕС отбелязва ръст от 15.9% на годишна база, а относителният му дял възлиза на 49.6% от общия внос.

Динамика на вноса

Показатели	2004	2005
Ръст на вноса на потребителски стоки	28.4%	19.2%
Дял на вноса на потребителски стоки	16.3%	15.4%
Ръст на вноса на инвестиционни стоки	25.1%	31.2%
Дял на вноса на инвестиционни стоки	26.6%	27.6%
Ръст на вноса от Европейския съюз	18.1%	15.9%
Дял на вноса от Европейския съюз	54.1%	49.6%

Източник: БНБ, АИАП

3. Парична политика

Към края на декември 2005 г. се наблюдава ръст на паричното предлагане, измерено чрез най-широкия **паричен агрегат М3**, който нарасна в реално изражение с 16.3% на годишна база в края на декември 2005 г. В условията на функциониращия в страната Паричен съвет то се определя предимно от задълбочаването на финансовото посредничество на банковия сектор, намиращо отражение в сравнително високия ръст на кредита за неправителствения сектор, регистриран в началото на 2005 г. Продължава ремонетизацията на националното стопанство, и в края на 2004 г. отношението на паричния агрегат М3 към БВП достигна 53.3% и нарасна допълнително до 60.2% в края на декември 2005 г. През 2005 г. темпът на нарастване на левовия компонент на широките пари е по-бавен от общия. По-високият ръст на чуждестранния валутен компонент обаче се дължи до голяма степен на поскъпването на щатския долар.

Динамика на някои парични агрегати

Показатели	2004	2005
Реален ръст на широките пари (М3) ⁷	18.4%	16.3%
Реален ръст на левовият им компонент ⁸	24.8%	14.8%
Относителен дял на левовия компонент в М3	66.2%	65.3%
Реален ръст на паричния агрегат М1	23.3%	13.5%
Реален ръст на квази-парите	14.1%	20.1%
Реално изменение на левовия им компонент	27.4%	21.4%

Източник: БНБ, АИАП

Съществен принос за увеличението на широките пари има засилващото се търсене на пари за транзакционни цели, измерено чрез най-бързоликвидния **паричен агрегат М1** (нараства с 23.3% през 2004 г. и с 13.5% в края на декември 2005 г.). То се свързва с ускорената динамика в икономическото развитие и стабилната роля на българския лев като валута за разплащане в страната. Втори важен фактор за ръста на паричното предлагане е увеличаването на квази-парите в реално изражение – с 14.1% през 2004 г. и с

⁷ Спрямо съответния период на предходната година

⁸ Спрямо съответния период на предходната година

20.1% в края на декември 2005 г., което се характеризираше с по-висок растеж на левовия компонент.

Регулативните мерки, приети от Българската народна банка (БНБ) през април 2005 г. постигнаха поставената цел за намаляване нарастването на банковия кредит. Вземанията от неправителствения сектор нараснаха с 24.4% на годишна база в реално изражение в края на декември 2005 г. (докато те растяха с 42.9% през 2004 г.) и възлязоха на 44.5% от БВП в края на 2005 г. спрямо 36.8% през 2004 г. В края на февруари 2006 г. тяхното нарастване на годишна база намалю до 28.7%. Следва да се отбележи, че стремежът на БНБ за намаляване на предлагането на банкови кредити е мотивиран от запазване на финансовата стабилност. Като вторичен ефект, мерките биха могли да окажат влияние върху дефицита по текущата сметка на платежния баланс. Въпреки че наблюдаваната в страната кредитна активност расте, дялът на редовните кредити е стабилен. Средните лихви по вътрешните кредити спаднаха леко. Като вземем предвид относителната стабилност на лихвите по депозитите, горният спад води до по-нататъшно съкращаване на лихвения марж.

II. ФИСКАЛНА ПОЛИТИКА ПРЕЗ 2005г.

1. Основни акценти на фискалната политика по отношение на бюджетното изпълнение през 2005 г.

В периода на присъединяване към Европейския съюз и непосредствено след това пред управлението на публичните финанси стоят няколко основни задачи, които предопределят целите на провежданата фискална политика:

- Поддържане на макроикономическото равновесие и противодействие на основния макроикономически дисбаланс през 2005 г., който се очертава и през следващите години – външнотърговския дефицит и текущата сметка на платежния баланс;
- Създаване на предпоставки за устойчив и балансиран дългосрочен икономически ръст, чрез насърчаване на стопанската инициатива на частния сектор и по-мощна публична инвестиционна програма;
- Повишаване благосъстоянието на българските граждани и домакинствата чрез адекватна политика на доходите, отговаряща на икономическото състояние на страната.

1.1 Бюджетното изпълнение в условията на макроикономическата среда през 2005 г.

Рисковете пред макроикономическата стабилност на страната през 2005 г. бяха свързани основно с външни фактори - нарастващ дефицит по текущата сметка на платежния баланс, сериозно повлиян от значителното поскъпване на енергийните носители на международните пазари, както и от свързаните с това поскъпване инфлационни процеси в страната. С цел забавяне темпа на нарастване на вътрешното търсене, правителството предприе мерки за затягане на фискалната позиция и формиране на бюджетен излишък, който частично да компенсира отрицателното салдо по текущата сметка.

Сериозен натиск върху изпълнението на бюджета за 2005 г. оказва необходимостта от осигуряване на допълнителни средства в значителни размери за преодоляване на последиците от кризисната ситуация, породена от наводненията, както и за други неотложни, приоритетни разходи.

Изпълнението на Бюджет 2005 г. бе в условията на противоположно въздействие от една страна на необходимостта от стесняване на фискалната позиция, а от друга страна на необходимостта от осигуряване на допълнителни средства за очерталите се в процеса на бюджетното изпълнение проблемни области. Това наложи прилагането на рестриктивна бюджетна политика по отношение на разходите и спестяване на част от преизпълнението на бюджетните приходи. По този начин бюджетното изпълнение бе част от предприетите мерки на провежданата икономическа политика, насочени към забавяне темпа на нарастване на вътрешното търсене. Стесняването на фискалната позиция през втората половина на годината ограничи стимулиращия ефект върху крайното потребление, който се поражда от значителните публични разходи, концентрирани традиционно в последното тримесечие на годината. Постигането на бюджетен излишък в края на 2005 г. увеличава нивото на агрегираните спестявания в икономиката, което дава възможност за по-високи

инвестиции, т.е. създава се база за увеличено производство през следващите години. Едновременно с това, политиката по отношение на бюджетните разходи имаше за цел оптимално разпределение на бюджетните ресурси за осигуряване финансирането на най-неотложните и приоритетни разходи за 2005 г. Одобрените допълнителни разходи през 2005 г. бяха осигурени основно, по пътя на вътрешно реструктуриране и пренасочване на освободен ресурс, съгласно определените приоритети от правителството. Намирането на оптимален баланс между потребностите от допълнителни средства и стесняването на фискалната позиция наложи строга финансова дисциплина, подобряване ефективността и структурата на бюджетните разходи. Така, в края на 2005 г. бе направена крачка към овладяване на рязкото нарастване на бюджетните разходи в края на бюджетната година, станало традиционно в последните години. Разходите (вкл. трансферите) по републиканския бюджет останаха в границите на предварително планираните със ЗДБРБ за 2005 г., въпреки значителния финансов ресурс, осигурен за покриването на най-неотложните разходи по нанесените щети от природните бедствия през годината и допълнителните средства, насочени към приоритетни сфери на обществения и социален живот.

Последователната политика за управление на държавния дълг продължи и през 2005г., като се отрази от една страна в значително номинално намаление на неговия размер през последните две години, и от друга, в намаление на разходите по обслужване на дълга – лихвените плащания са намалели в сравнение с 2004 г. с 0.2 процентни пункта като относителен дял в БВП. Едновременно с това, е постигнато едно високо ниво на фискалния резерв, което осигурява стабилност за икономиката и защита срещу възникване на евентуални рискове за изпълнението на бюджета за текущата година.

1.2 Изпълнение на поети ангажименти с провежданата данъчна политика

С прилаганата стратегия за данъчна политика през 2005 г. се целеше постигането на устойчив икономически растеж и стабилност и достигане на по-висока норма на инвестиране, за което благоприятства и намаляването на данъчната тежест.

В рамките на провежданата от правителството данъчна политика през 2005г. беше постигнато:

- ◆ Намаляване на данъчната тежест на преките данъци;
- ◆ Запазване стабилността на данъчната система;
- ◆ Развитие на законодателството в съответствие с изискванията на директивите на Европейския съюз;
- ◆ Осигуряване на отраслова неутралност и равнопоставеност на данъчните субекти;
- ◆ Разширяване на данъчната основа в областта на преките данъци и на социалното осигуряване (в резултат и на предприетите административни мерки, насочени към повишаване на събираемостта), което рефлектира в по-висок от планирания размер на бюджетните приходи.

През 2005 г. бе продължена провежданата политика за намаляването на данъчното бреме. Предприетата мащабна данъчна реформа бе насочена към постигането на опростеност и устойчивост на данъчната система, стимулиране на бизнеса и частната инициатива, чрез последователното намаляване на основните преки данъци и трансформирането на данъчната тежест от преките към косвените данъци. Така през 2005г. бизнесът получи силно намаление на данъците (корпоративният данък падна от 19.5% на 15%; данъкът върху дивидентите – от 15% на 7%; данъците върху определени разходи - от 20% на 17%; намалени са данъчните размери за дейности със специфично данъчно облагане и др.). Данъчните ставки по корпоративните данъци са едни от най-ниските сред останалите страни в региона. Запазването и възползването от това

предимство, съчетано с опростяването на административните процедури за данъкоплатците е предпоставка за повишаване потока от чуждестранни инвестиции в българската икономика. Крачка напред бе и регламентирането на данъчно облекчение за издръжка на деца като начало на въвеждането на семейно подоходно облагане в България. Настъпиха промени и в данъчната скала за облагане на доходите на физическите лица, като необлагаемият минимум за 2005 г. беше 130 лв., а ставките за облагане на всички подоходни групи бяха намалени – с пет пункта за най-високия етаж от скалата, с четири пункта за месечни доходи от 250 до 600 лв. и с два пункта за останалите етажи на скалата. С промените в Закона за акцизите, ориентирани към хармонизация на българското законодателство с това на ЕС и достигане на минималните европейски нива на акцизните ставки, през 2005 г. бе увеличен акциза за облагане на спиртни напитки и на пивото и бе променена структурата на ставката на акциза за цигарите с филтър.

В хода на реформата за въвеждане на фискалната децентрализация се полагат все по-големи усилия за осигуряване на финансова независимост и осигуряване на необходимите условия на общините за изпълнение на разходните им отговорности по отношение на местните дейности. От 2005 г. местните власти имат правомощия да определят самостоятелно размера на местните такси и другите неданъчни приходи (приходи от предоставените публични услуги на населението, наемите от отдадените общински имоти, приходите от продажба на общинско имущество и други). С приетия в края на 2005 г. от Народното събрание Закон за изменение и допълнение на Закона за местните данъци и такси се регламентира предоставянето на кмета на общината правомощията на решаващ орган по чл. 152, ал. 2 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс, а на ръководителя на звеното за местни приходи в съответната община - на териториален директор на Националната агенция за приходите. В производствата по установяване, обезпечаване и събиране на местните данъци, служителите на общинската администрация имат правата и задълженията на органи по приходите, което се очаква да допринесе за повишаване на събираемостта на данъчните приходи по общинските бюджети и увеличаване на приходната им база. Предстои предлагането на промени в Конституцията на Република България, с които да се предоставят правомощия на общините при определяне размера на местните данъци и за въвеждането на нови местни такси, съобразно взетите решения на общинските съвети по отношение на предоставяните от общините услуги.

1.3 Изпълнение на политиката на доходите в публичния сектор

Повишаване на жизнения стандарт и качеството на живот на гражданите е основна цел на правителството в стремежа към присъединяването на България към ЕС. През 2005 г., считано от 1 януари, размерът на минималната работна заплата беше увеличен от 120 лв. на 150 лв., или с 25% с оглед постепенното ѝ превръщане в реална цена на труда. В средногодишен аспект реалният ѝ размер нарасна с 19%. С тази мярка минималната заплата изпревари значително темповете на нарастване на средните заплати в двата сектора на икономиката - бюджетния и реалния сектор. В условията на икономически растеж от 5.5% и отчетена средногодишна инфлация от 5%, от 1 юли 2005 г. беше извършена индексация на работните заплати в бюджетната сфера средно с 3.6%. В бюджетната сфера изменението на работната заплата и другите защитени плащания зависят изцяло от възможностите на бюджета за съответната година, докато динамиката на работната заплата в търговските дружества от държавния сектор на материалната сфера зависи изцяло от параметрите на дейността им и тенденциите в тяхното финансово състояние. Продължава да се прилага ограничителна политика по отношение на доходите в държавните предприятия, които реализират загуби и формират просрочия към бюджета и своите контрагенти.

1.4 Изпълнение на разходните приоритети

Приоритетите в разходите са свързани както с осигуряване финансирането и реформите в сферата на социалното осигуряване, подпомагане и грижи, които са с най-голям относителен дял в общите разходи (33.7%), вследствие на демографските тенденции и икономическото развитие, така и в здравеопазването (12.0% от общите разходи) и образованието (10.9% от общите разходи), сфери, в които са наслоени диспропорции и е необходимо ускоряване на процеса на реформи, преструктуриране и оптимизиране финансирането от бюджета, както и постепенно увеличаване дела на частния сектор.

Важен акцент са реформите в сферата на отбраната и сигурността (12.5% от общите разходи), които са насочени към изпълнението на поетите от Република България ангажименти, произтичащи от членството ни в НАТО, вкл. за участието в органите и дейностите на Организацията на Северноатлантическия договор, за участие на Българската армия в задгранични мисии, към дейности, свързани с интегриране в системата на Европейската политика за сигурност и отбрана, както и към изпълнение на националните приоритети в областта на сигурността, вътрешния ред и съдебната система, вкл. противодействие на организираната престъпност, корупцията, наркотрафика и др. Напредъкът в тези приоритети е важен елемент и в процеса по присъединяването на България към Европейския съюз.

Особено важен национален приоритет са разходите, свързани с присъединяването към европейските структури, включително тези за усвояване на средствата по пред-присъединителните фондове. Проектите и програмите, финансирани със средствата от пред-присъединителните фондове, са насочени към укрепване на българските институции и административния капацитет; хармонизиране на българското законодателство и повишаване на ефективността при прилагането му; подобряване конкурентноспособността на българската икономика и ефективността на земеделското производство; изпълнение на програмите, свързани с екологичните проекти и проектите в транспортната инфраструктура с цел достигане критериите за присъединяване към Европейския съюз. Може да се каже, че все още усвояването на средствата по пред-присъединителните фондове не е достатъчно ефективно и е необходимо изпълнителните агенции към съответните министерства да подобрят организацията и контрола в процеса на изготвяне и одобряване на проектите и усвояване на средствата.

1.5 Инвестиционна политика

С оглед оптимизация на капиталовите разходи по съответните бюджети и с цел повишаване ефективността и ефикасността при тяхното разпределение, през 2005 г. в Министерството на финансите бяха разработени апликационни форми за новите инвестиционни проекти, както и „Методически указания за попълване на проектна документация, оценка и управление на инвестиционни проекти”.

Планирането на капиталовите разходи през 2005 г. бе извършено при спазване на разходните тавани съгласно тригодишната бюджетна прогноза. Планирането по съответните бюджети на капиталовите разходи бе въз основа на списък с приоритизирани инвестиционни проекти. Усъвършенствана бе цялостната система за управление на националните инвестиции, чрез въвеждане на програмен продукт за автоматизирано планиране реализацията на инвестиционните проекти, както и развитието на съществуващите. Извършени са промени в нормативни текстове, регламентиращи нормативната уредба в областта на капиталовите разходи.

Отчетените резултати при изпълнението на капиталовите разходи за 2005 г. са показателни за продължаването на положителната тенденция на нарастване на капиталовите разходи като условие за икономическия растеж на страната. Сравнителният

анализ на отчетните данни за капиталовите разходи за периода 2003-2005 г., както и размерът им, планиран за 2006 г., показва изпреварващ темп на нарастване на капиталовите разходи в сравнение с този на общата сума на нелихвените разходи по консолидирания бюджет. Докато общите разходи за периода са нараснали с 18.5%, то нарастването при капиталовите разходи е 64.8%, което показва наличие на политическа воля, при ограничената финансова рамка, да намалява делът на текущите разходи за сметка на инвестиционните разходи.

Разпределението на капиталовите разходи за 2005 г. отразява приоритетите в бюджетната сфера, свързани преди всичко с предстоящото приемане на страната в ЕС, както и с членството в НАТО. Номинално капиталовите разходи нарастват във всички функции, като темпът на нарастване е най-голям във функция „Образование”, функция „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда” и функция “Икономически дейности и услуги”. Преобладаващата част от разходите, насочени за финансиране на инвестициите в областта на образованието, са за извършване на основен ремонт и продължаване строителството на обекти, формиращи материалната база в образованието. Значителна част от средствата са насочени за оборудване на лаборатории, за закупуване на компютри и софтуер, което е необходимо условие за повишаване качеството на образователния процес. Съществено преизпълнение на капиталовите разходи за 2005 г., обуславящо темпа на нарастване на разходите по функция „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда”, е отчетено по общинските бюджети. Голяма част от средствата, предоставени под формата на трансфери, са вложени за финансирането на екологични обекти и обекти, свързани с чистотата и благоустрояването. На общините бяха предоставени и допълнителни средства за преодоляване на щетите от наводненията. Капиталовите разходи във функция „Икономически дейности и услуги” имат най-висок относителен дял в общия обем на инвестиционните разходи. Преобладават инвестиционните разходи за финансиране на дейностите за транспорт и съобщения. Освен разходите за финансиране на ремонта и изграждането на републиканската пътна инфраструктура, тук са включени и капиталовите трансфери, предназначени за осъществяване на проекти на НК ”Железопътна инфраструктура”, летище София, пристанище Лом и пристанище Бургас. Ръстът в капиталовите разходи във функция „Отбрана и сигурност” е обусловен основно с финансирането на дейностите, свързани с членството на България в НАТО, както и с необходимостта от оборудване на въоръжените сили на страната в съответствие с новите изисквания и стандарти.

Наред с отчетените положителни резултати при изпълнението на капиталовите разходи е необходимо да се отбележи, че и през 2005 г. в процеса на изпълнение на бюджета се прилагаше негативната практика, отделни министерства да трансформират капиталови разходи в текущи разходи, което ограничава и забавя инвестиционния процес.

2. Основни акценти на реформата в бюджетната сфера.

2.1. Усъвършенстване на средносрочното планиране

Една от главните цели на протичащата реформа в бюджетната сфера е постигане на ефективно действаща средносрочна рамка на разходите и утвърждаване на програмното и резултатно ориентирано бюджетниране като основен подход във всички фази на бюджетния процес. Програмното и ориентирано към резултатите бюджетниране е процес на преориентиране от ресурсния подход към такъв, който е насочен към крайните резултати от дейността на администрацията и съответно ползите и ефектите за гражданите

и обществото като цяло. Към настоящия момент е постигнат чувствителен напредък в усъвършенстването на средносрочното планиране, вкл. чрез разработване и представяне на формати на програмни бюджети.

Първа стъпка в процеса на въвеждане на програмното и ориентирано към резултатите бюджетизиране в пилотните министерства е разработване на програмна структура – дефиниране на областите на политики, стратегическите и оперативните цели и произвежданите/предоставяните продукти/услуги, групирани по програми, съответните проекти към тях, както и определяне на показатели за изпълнение и техните целеви стойности и делегиране на отговорности за изпълнението/резултата на мениджъри на различните нива на управление. На база утвърдената от ръководството на съответното пилотно министерство програмна структура се остойностяват програмите – средствата, които министерството планира да разходва, трансферира и координира в неговия сектор на отговорност в тригодишна перспектива. На този етап на реализация до момента са всички пилотни министерства, определени с РМС да изготвят и програмни формати на бюджетите си.

Следваща стъпка в процеса на реформа е налагането на програмния подход на всички етапи на бюджетната процедура - разработването и представянето на проекта на бюджет е резултат от подготовка на тригодишна бюджетна прогноза в програмен формат. Тази стъпка е приложима за министерствата, които са натрупали опит, изградили капацитет и са с ефективна и работеща програмна структура. Прилагайки програмния и ориентиран към резултатите подход на бюджетизиране на всички етапи на бюджетния процес се изгражда връзката между инициативната фаза, фазата на вземане на решения и подготовката на бюджета. По този начин програмният формат на бюджет на министерството ще бъде резултат от решения, взети на база стратегическо планиране и оперативни планове за реализация, детайлизирани по произвеждани/предоставяни продукти/услугите и агрегирани в програми.

Не на последно място е въпросът с отчетността по отношение на постигнатите резултати. В тази връзка министерствата, разработили програмни формати на бюджетите си за 2005 г., изготвиха и представяха в МФ пилотни (експериментални) тримесечни отчети за степента на изпълнение на програмите, съставлящи програмните им бюджети, както и годишен отчет за 2005 г., резюмета от които са представени като приложение към настоящия доклад за отчета за държавния бюджет на Република България за 2005 г.

2.2. Усъвършенстване на отчетността на бюджетните предприятия и платежните процедури

От първостепенно значение за ефективното касово управление на бюджетните ресурси е използваната платежна система. Значителни успехи бяха постигнати в процеса на консолидация на публичния сектор и усъвършенстване на платежните процедури. С провежданата бюджетна реформа беше изградена и качествено нова платежна система, която позволи да се подобри ефективността на контрола върху основните потоци за и от правителствени сметки, да се опростят платежните и административните процедури, да се получава достатъчна, своевременна и надеждна информация за извършените плащания и да се централизират и инвестират свободните касови наличности по ред, определен в действащата нормативна база. Постигната е основната цел на реформирането на платежната система - централизирането на паричните средства в единната сметка и рационализирането на платежния процес чрез извършване на всички плащания в структурата на първостепенния разпоредител чрез Системата за Електронни Бюджетни Разплащания (СЕБРА), както и осъществяване от МФ на агрегиран контрол върху разходите чрез залагане на лимит за плащания за системата на първостепенните

разпоредители с бюджетни кредити в БНБ. През 2005 г. в СЕБРА бяха включени бюджетните сметки в лева на съдебната система, което бе и поет ангажимент в Допълнителния меморандум за икономическа и финансова политика за 2005 г. с МВФ. С това в основни линии беше финализиран процесът на включване бюджетните сметки в лева (без общините) в СЕБРА. През миналата година стартира и подготовката за въвеждането на IBAN, с разработването на указания за съставяне на платежни документи от БНБ и МФ, както и за обслужване на сметките на бюджетните предприятия и бюджетните плащания.

Във връзка с хармонизиране на отчетността за изготвяне статистиката на държавните финанси с изискванията на ЕС и МВФ и през 2005 г. продължи работата по усъвършенстването на фискалната рамка за отчитане на бюджета. Беше разработен проект на макет за отчетност на начислена и касова основа, който в максимална степен да отговаря на изискванията на Европейската система за национални сметки (ESA 95) и Методическото ръководство за държавна финансова статистика на МВФ (GFSM 2001), който бе обсъден с техническа мисия на МВФ, проведена през месец септември 2005 г. В резултат на прилагането на новия макет за отчетност на касова и начислена основа от показателите в макета на годишния Закон за държавния бюджет на Република България и в консолидираната програма за 2006 г. отпадна редът „Отбрана и сигурност“, като разходите, свързани с отбрана, обществен ред и сигурност от 2006 г. се отразяват в съответните разходни позиции в зависимост от икономическия им характер и по две отделни функции - „Отбрана“ и „Обществен ред и сигурност“.

В съответствие с поетите ангажименти пред МВФ и ЕВРОСТАТ за хармонизация на отчетността на публичния сектор, като първа крачка в тази насока е промяната на Единната бюджетна класификация за 2006 г., изразяваща се в обособяване на самостоятелен раздел, в който са групирани операциите по придобиване и реализиране на нефинансовите активи.

В хода на преговорите за членство в Европейския съюз, осигуряването на хармонизирана и изчерпателна информация за държавната финансова статистика е от изключително значение за създаване на условия за съпоставимост на данните с тези на страните - членки, както и за подготовката по прилагането на процедурите и регулациите след присъединяването.

За целите на нотификационните таблици за дефицита и дълга на консолидираното правителство, ежегодно предоставяни на Евростат, в Нотификация 2005 за първи път бяха включени оценки на начислена основа за данъчните приходи и лихвените плащания по държавния дълг, съгласно изискванията на методологията на ESA 95. На проведените работни срещи през 2005 г. с НОИ бяха обсъдени въпросите по предоставяне на информация за осигурителните вноски на начислена основа за целите на държавната финансова статистика.

На електронната страница в Интернет на МФ периодично се публикуват и актуализират статистически данни за бюджета и методологически материали за отчетността на бюджетните предприятия, което е резултат от целенасочената дейност за осигуряване на прозрачност при планирането, изпълнението и отчитането на бюджета. Оповестен е график и отговорни служители за своевременната актуализация на информацията и връзка с външните потребители, което е и в съответствие с поетите ангажименти след присъединяването на Република България към Специалния стандарт за разпространение на данни (SDDS) от декември 2003 г.

2.3. Напредък на реформата в областта на финансовото управление и контрол и функционирането на системите за финансово управление и контрол в бюджетните предприятия.

Във връзка с хармонизиране на дейностите, свързани с финансовото управление и контрол и вътрешния одит в съответствие с международно приетите стандарти за вътрешен контрол и вътрешен одит и добрите практики на Европейския съюз, през 2005 г. реално стартира процесът по децентрализация и реформиране на дейността на Агенцията за държавен вътрешен финансов контрол, понастоящем Агенция за държавна финансова инспекция.

През юни 2005 год., Министерският съвет прие Стратегия за развитие на държавния вътрешен финансов контрол /ДВФК/ в Република България, която очерта разделянето на функциите по вътрешен одит и инспекция и постави началото на децентрализацията на вътрешния одит в публичния сектор. Като приложение към стратегията бе приета Концепция за по-нататъшно развитие на финансовото управление и контрола, като ключов елемент за изграждане на вътрешен контрол в организациите от публичния сектор в Република България за периода 2005 – 2008 г.

В изпълнение на Стратегията за развитието на ДВФК стартира децентрализирането на вътрешния одит в пет избрани пилотни организации: Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Министерство на труда и социалната политика, Министерство на транспорта, Министерство на околната среда и водите, Изпълнителна агенция „Пътища”.

За целите на разработването, актуализирането и усъвършенствването на методологията в областта на финансовото управление и контрол и вътрешния одит към Министерство на финансите беше създадена дирекция „Вътрешен контрол” с два отдела - „Централно хармонизиращо звено за финансово управление и контрол” и „Централно хармонизиращо звено за вътрешен одит”.

Паралелно с извършването на структурните промени и с подкрепата на експерти от SIGMA беше разработена нормативната база, регламентираща ключов етап от изграждането на цялостна и ефективна система за държавен вътрешен финансов контрол:

- ◆ Закон за финансовото управление и контрол в публичния сектор (ЗФУКПС), който урежда обхвата и осъществяването на финансовото управление и контрол, принципите и изискванията към системите за финансово управление и контрол (СФУК) в организациите от публичния сектор;

- ◆ Закон за вътрешния одит в публичния сектор (ЗВОПС), който урежда същността, принципите и обхвата на вътрешния одит в организациите от публичния сектор, статута и функциите на структурите и лицата, които го осъществяват, както и одитните дейности по фондове и програми на Европейския съюз.

С приемането на двата закона от Народното събрание в началото на 2006 г. акцентът беше поставен върху управленската отговорност за постигане на целите на организациите и управлението на публичните средства при спазване на принципите на законосъобразност, икономичност, ефективност, ефикасност и прозрачност. Освен това, се регламентира и прилагането на Стандартите за вътрешен одит и децентрализирания модел на вътрешния одит в публичния сектор.

По този начин се засилва управленската отговорност на ръководителите на организациите от публичния сектор по отношение изграждането и поддържането на адекватни и ефективни системи за финансово управление и контрол. Вътрешните одитори от своя страна ще подпомагат ръководителите на организациите в процеса на идентифициране, оценяване и управление на рисковете, които застрашават постигането на

целите на организацията, ще оценяват адекватността и ефективността на СФУК и ще дават препоръки за подобряване на дейностите в организацията.

Към полугодieto на 2006 г. процесът по децентрализация на вътрешния одит е приключен с изграждането на звена за вътрешен одит и назначаването на ръководители на вътрешния одит и вътрешни одитори в организациите от публичния сектор, използвайки административния капацитет от вътрешни одитори на АДВФК.

3. Основни параметри на консолидираната фискална програма⁹ за 2005 г.

Стратегията за провеждане на последователна и гъвкава фискална политика е в основата на успешното приключване на Бюджет 2005, както и на изпълнението на фискалните цели и критерии, залегнали в Допълнителния меморандум за икономическа и финансова политика с МВФ в частта му за 2005 г. Отчетените резултати за изпълнението на бюджета за 2005 г. са реални основания за постигане на една от основните цели на фискалната политика - поддържане на фискална устойчивост и подкрепа на макроикономическата стабилност като основа за осъществяване на ключовите политики на правителството. Стабилната и предвидима икономическа среда е в основата на икономическия растеж, като темпът на ръст на БВП илюстрира най-добре постигнатите резултати – за последните четири години той се запази в границата над 4.5% (5.5% за 2005г.)

През изминалата година положително влияние върху инвестиционния климат в страната бе и неколкостранното повишаване на кредитния рейтинг на Република България от международните рейтингови агенции. Основните аргументи, посочени в подкрепа на тези оценки са стриктната фискална политика и намаляващия държавен дълг, големият приток на преки чуждестранни инвестиции, както и устойчивия икономически растеж. Не на последно място е посочена и приемствеността в икономическата политика на правителството относно необходимостта от поддържане на гъвкава фискална политика, запазване на ограниченията, изисквани от валутния борд и завършване на реформите, необходими за гарантиране на присъединяването към Европейския съюз.

Агрегираните данни, както и постигнатите положителни резултати при бюджетното изпълнение за 2005 г. преди всичко, трябва да се разглеждат в общия макроикономически контекст и предвид постигане основните цели на провежданата фискална политика, насочена към реструктуриране и оптимизиране на публичния сектор, модернизиране на публичните услуги и постигане на устойчив икономически растеж. Успешното приключване на Бюджет 2005 в голяма степен е в резултат на значителното за периода изпълнение на бюджетните приходи, което позволи фискалната политика да остане достатъчно гъвкава до края на годината, при по-неблагоприятния макроикономически сценарий. Спестяването на част от преизпълнението на приходите, както и провежданата стегната фискална политика в областта на публичните разходи позволиха да бъде формиран значим по размер бюджетен излишък, което облекчи натиска върху външната позиция на страната. В същото време бяха посрещнати редица важни, приоритетни разходи, като не се допусна извършването на неефективно и нецелесъобразно разходване на бюджетен ресурс в края на бюджетната година, което би допринесло за още по-голямо увеличаване на потребителското търсене и влошаване на дефицита по текущата сметка на платежния баланс.

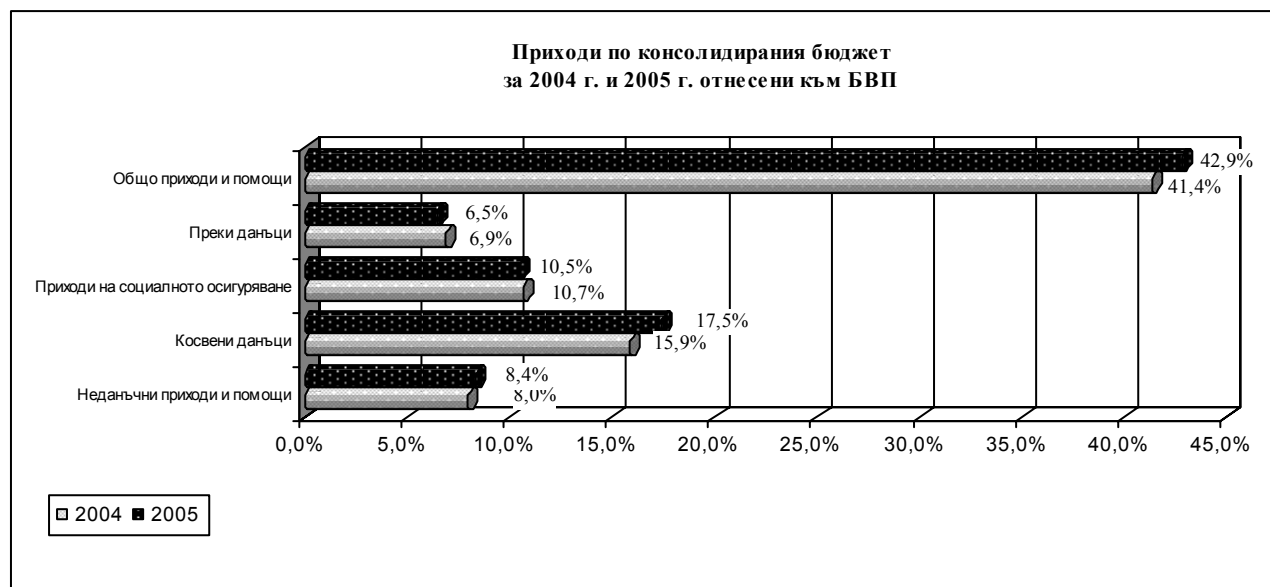
⁹ Обхваща републиканския бюджет и всички автономни бюджети – на общините, осигурителните фондове, ДВУЗ, БАН, БНР, БНТ, Висшия съдебен съвет, както и извънбюджетни фондове и сметки на централно и местно ниво.

Фискалната позиция на страната най-пълно се представя чрез консолидираната фискална програма (КФП), чието изпълнение за 2005 г., съпоставено с миналата година и програмата е, както следва:

(в млн. лв.)

ПОКАЗАТЕЛИ ¹⁰	Отчет 2004 г.	Програма ¹¹ 2005 г.	Отчет 2005 г.	Изпълнение спрямо 2004 г.	Изпълнение спрямо програма
Общо приходи и помощи	15 855.3	16 265.9	18 012.2	113.6%	110.7%
-Данъчни	12 778.5	13 195.9	14 483.9	113.3%	109.8%
Преки ¹²	2 629.7	2 559.7	2 716.7	103.3%	106.1%
Косвени	6 068.6	6 421.9	7 357.6	121.2%	114.6%
Приходи на соц. осигуряване	4 080.2	4 214.2	4 409.6	108.1%	104.6%
-Неданъчни	2 622.2	2 549.9	2 991.3	114.1%	117.3%
-Помощи	454.6	520.1	537.0	118.1%	103.2%
Разходи	15 198.9	16 361.5	16 678.5	109.7%	101.9%
-Нелихвени	14 501.5	15 566.8	15 992.9	110.2%	102.7%
Текущи	12 917.7	13 672.0	13 891.6	107.5%	101.6%
Капиталови	1 583.8	1 894.9	2 101.3	132.6%	110.9%
-Лихви	697.4	794.7	685.6	98.3%	86.3%
Външни лихви	516.7	565.9	494.1	95.6%	87.3%
Вътрешни лихви	180.7	228.8	191.5	106.0%	83.7%
Дефицит/излишък	656.4	-95.7	1 333.7		

➤ Събраните приходи по консолидирания бюджет за 2005 г. представляват 42.9% от БВП¹³ срещу 41.4% от БВП за 2004 г.

¹⁰ Поради извършено закръгляне в млн. лв., някои сумарни позиции в таблиците в материала не се изчерпват от съставните им числа.

¹¹ С оглед съпоставимост с отчетните данни в показателите на КФП по програма: i) се включват разчетите на ПУДООС в прихода и разхода - 92.7 млн. лв. ii) разчетите в позицията „Резерв за непредвидени и неотложни разходи“ са отнесени в съответните разходни позиции според основното предназначение на планираните средства iii) средствата за възмездно финансиране са в частта на финансирането.

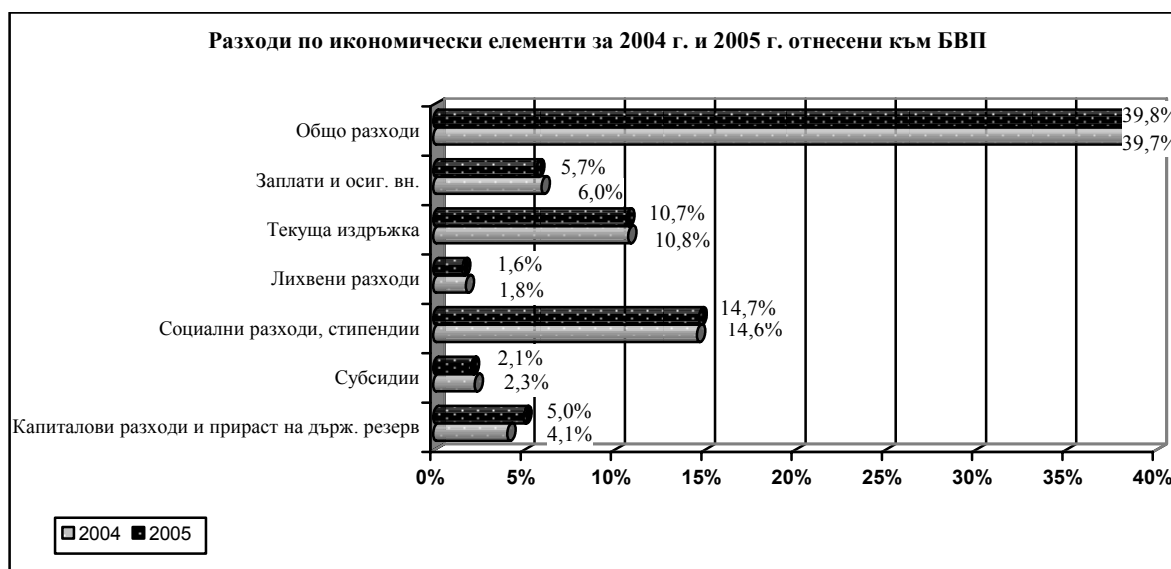
¹² В групата на преките данъци е включена и позицията „Други данъци“ по републикански бюджет с оглед изчерпателност на данните

¹³ По предварителни данни на НСИ БВП на България за 2005 г. възлиза на 41 948.1 млн. лв.

През 2005 г. бе реализирано значително преизпълнение на бюджетните приходи спрямо предварителните разчети по ЗДБРБ за 2005 г., главно, в резултат на високите нива на вноса в страната и рязкото увеличаване цените на петрола, както и на повишаване събираемостта на държавните вземания, дължащо се на подобряване работата на митническата и данъчната администрация. През изминалата година постъпиха и значими по размер еднократни приходи от продажби на държавно и общинско имущество и от държавни такси.

➤ **Разходите по консолидирания бюджет за 2005 г.**, представени като процент от БВП, и са почти на нивото на отчетените такива за 2004 г. и представляват **39.8% от БВП**.

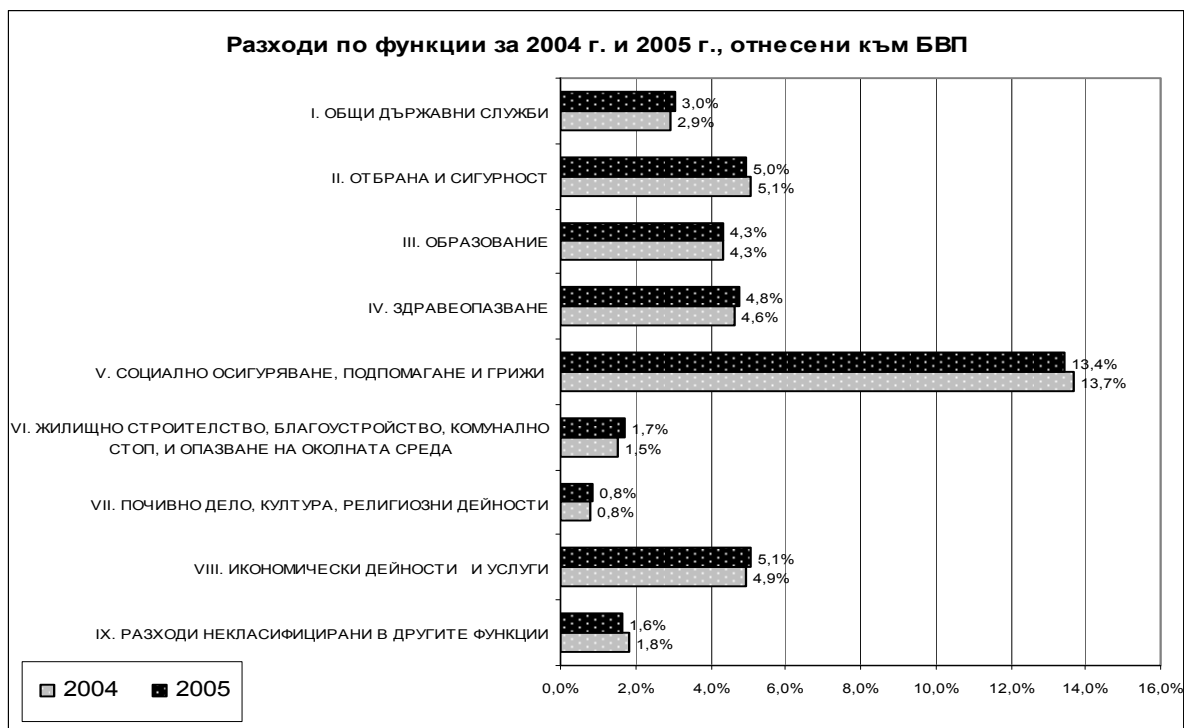
Основните групи на **бюджетните разходи по икономически елементи** за 2004 г. и 2005 г., представени като процент от БВП, са както следва:

За изпълнение на основните бюджетни параметри, през 2005 г. бе проведена по-рестриктивна политика по отношение на разходите на републиканския бюджет, свързана с прилагането на мерки за ограничаване на одобрените за 2005 г. разходи, което компенсира част от по-високите плащания в автономните бюджети, особено тези на общините, предвид фискалната им децентрализация и финансовата автономност на останалите самостоятелни бюджети. От друга страна, необходимият значителен по размер финансов ресурс за преодоляване на възникналата бедствена ситуация в страната след наводненията през пролетта и лятото, както и за други проблемни области бе осигурен в рамките на критериите по споразумението с МВФ и до размера на одобрените разходи по републиканския бюджет със ЗДБРБ за 2005 г.

Бюджетните разходи, разгледани по функционален признак отразяват основните направления в политиката на правителството в рамките на бюджетния ресурс за 2005 г.

Разходите по функции, представени като процент от БВП съответно за 2004 г. и 2005 г., са както следва:

Видно от горната графика, с голям относителен дял са средствата за сферата на социалното осигуряване, подпомагане и грижи, предопределен от икономическите и демографските фактори в страната, както и в съответствие със социалната насоченост на бюджета за периода. Разходите по тази функция отразяват и проведените програми на Министерството на труда и социалната политика - “От социални помощи към заетост”, както и реализирането на редица мерки за социална защита, вкл. ръст в размера на пенсиите и подпомагане на пострадалите от наводненията. През 2005 г. се отчита ръст от 0.2 процентни пункта спрямо 2004 г. в сферата на здравеопазването, което е резултат от трайна тенденция на увеличение броя на преминалите болни в лечебните заведения за болнична помощ, увеличаване цените на лекарствата, ръст в капиталовите разходи, както и на одобрения допълнителен ресурс за разплащане на натрупани задължения на болниците. Освен това, нараства и размерът на разходите по централна доставка на лекарства, консумативи и др., които се осигуряват чрез бюджета на Министерството на здравеопазването и гарантират ангажимента на държавата по отношение на лечението на онкоболни и страдащи от тежки хронични и социално значими заболявания. Сред приоритетите на правителството, безспорно са и **разходите за образование**, които освен функционирането на системата, трябва да осигурят ускорено модернизиране и оптимизиране на структурите и методите на обучение в образователната система, с оглед повишаване на качеството на услугите и достигане на европейските образователни стандарти. Общият размер на разходите за образование, като процент от БВП не отбелязва нарастване в сравнение с 2004 г. Това е в резултат на стартирани мерки по отношение на оптимизиране на училищната мрежа и подобряване на управлението на ресурсите в образователната система. Така в рамките на ресурса за 2005 г. бяха осъществени проекти за енергоефективно саниране на училищни сгради, както и дейности по Плана за въвеждане на информационните и комуникационните технологии в училищата. От изключително значение, за рационалното, икономичното и ефективното разпределение на ресурсите в приоритетните системи на образованието и здравеопазването е закриването на неефективните структури, с оглед пренасочване на средства за повишаване качеството на

предоставяните услуги. Разходите, извършени за **отбрана и сигурност** през 2005 г. бяха насочени към изпълнението на поетите от Република България ангажименти, произтичащи от членството ни в НАТО, вкл. за участието в органите и дейностите на Организацията на Северноатлантическия договор, за участие на Българската армия в задгранични мисии, както и към дейности, свързани с интегриране в системата на Европейската политика за сигурност и отбрана. Освен това, бяха осигурени и средства за изпълнението на националните приоритети в областта на сигурността и вътрешния ред, вкл. противодействие на т.н. „нови рискове за сигурността” – организирана престъпност, корупция, тероризъм, наркотрафик и др. Ръст от 0.2 процентни пункта спрямо 2004 г. е реализиран в разходите, като процент от БВП, по **функция “Икономически дейности и услуги”**, които отразяват взаимоотношенията на бюджета с реалния сектор и ангажимента на правителството по извършване на структурните реформи. Основен механизъм на тези взаимоотношения са програмите по финансиране и субсидиране на отделните подотрасли - транспорт и съобщения, селско и горско стопанство, лов и риболов, минно дело, горива и енергия. Нарастването на разходите по тази функция основно се дължи на извършването на текущ и основен ремонт и рехабилитация на републиканската пътна мрежа, обекти на летищната, пристанищна и железопътна инфраструктура. В областта на селското стопанство са реализирани цели, свързани с ускорената подготовка на аграрния сектор за присъединяване към ЕС и повишаване конкурентноспособността на земеделските производители, както и за борба със заболяването „птичи грип”. Разходите по **функция „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда”** също бележат ръст от 0.2 процентни пункта спрямо 2004 г. главно, в резултат на финансиране на проекти по опазване на околната среда за изпълнението на екологични обекти, голяма част от които по бюджетите на общините. В тази функция се отчитат и разходите, свързани с поддържането на чистотата и благоустрояването, извършвани от фирми или общински предприятия. Разходите, **некласифицирани в другите функции** обхващат извършените за лихвени плащания по обслужване на държавния дълг. Те бележат намаление от 0.2 процентни пункта и това е в резултат от последователната политика по управление на дълга и значителното намаление на лихвените плащания по външния дълг.

➤ **Излишъкът** по консолидирания бюджет за 2005 г. по национална методология представлява 3.2%¹⁴ от БВП.

➤ **Фискалният резерв**¹⁵ към 31.12.2005 г., изчислен по програмни валутни курсове¹⁶ е 4 511.6 млн. лв.

Фискалният резерв е обобщен показател, а не финансово-правна форма на разходване на публични средства. Като съвкупност от салда по сметки, фискалният резерв не е самостоятелен фонд, бюджет или сметка и чрез него не може да се извършват каквито и да било плащания и операции извън тези по утвърдените бюджети, сметки и фондове, чиито наличности формират този показател. Фискалният резерв, като резултативна величина, се влияе от бюджетния баланс (дефицит/излишък), приходите от приватизация, постъпленията и погашенията по външни и вътрешни заеми, операциите с държавни

¹⁴ За целите на програмата с МВФ излишъкът се коригира в резултат на прекласифицирането от частта на финансирането в разходната част на нетните възмездни средства (без тези към крайни бенефициенти по ДИЗ) и придобиването на дялове и акции, както и с включването в разходите на тези извършени от "Публични инвестиционни проекти"-ЕАД и нетното изменение на просрочените задължения на бюджетния сектор и е в размер на 2,3 % от БВП.

¹⁵ Фискалният резерв включва наличностите в лева и чуждестранна валута на всички банкови бюджетни сметки и депозити, в т.ч. държавния бюджет, НОИ, НЗОК и извънбюджетните фондове на централно ниво (по Приложение № 8 на ЗДБРБ за 2005 г., без тези на общините) и други високоликвидни външни активи на централното правителство.

¹⁶ Левовата равностойност на салдата по валутните сметки за 2005 г. се изчислява по валутните курсове, валидни за 31.12.2004 г., т. н. програмни валутни курсове, с оглед съпоставимост на данните за периодите на годината.

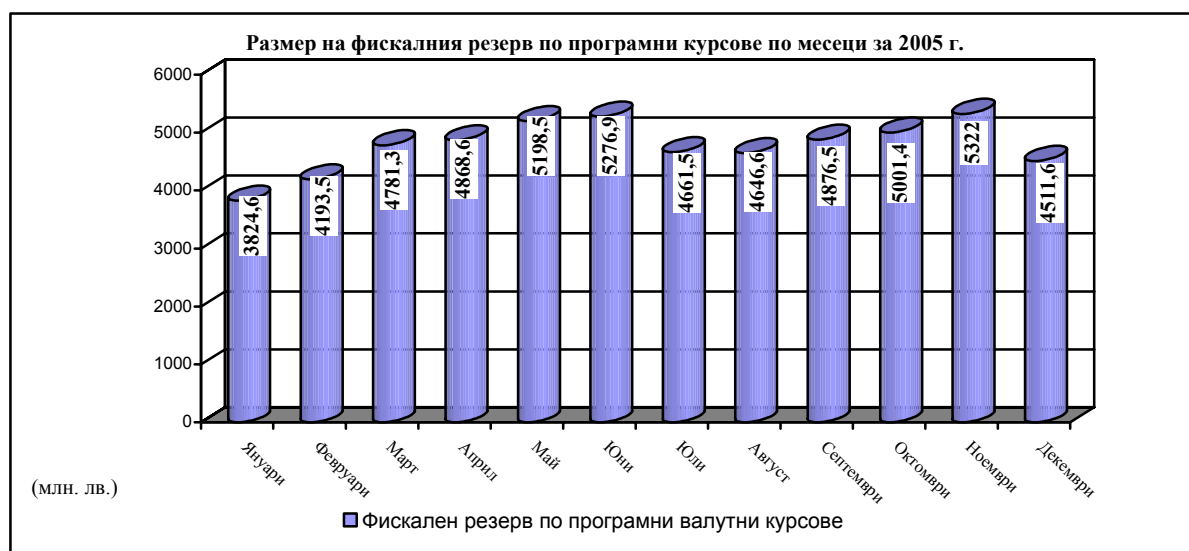
ценни книжа, касовите операции по придобиване и реализиране на финансови активи и друго финансиране. Размерът на фискалния резерв се определя от операциите по касовото изпълнение на съответните бюджети, сметки и фондове, включени в обхвата му, и рефлектиращи в крайна сметка върху банковата наличност в края на съответния период.

С § 6 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2005 г. е определено минималното равнище на фискалния резерв за 2005 г. в размер на 2.5 млрд. лв.

По-високите нива на фискалния резерв през последните години в голяма степен се дължат на касовите постъпления от приватизация и реализирания бюджетен излишък.

Размерът на фискалния резерв за финансовата 2005 г. в голяма степен бе повлиян от значителните касови постъпления, свързани с приватизацията в размер на 1 388 млн. лв. (по централен бюджет и Фонд за покриване разходите за приватизация), главно от електроразпределителните дружества (през първо тримесечие) и БТК (през трето тримесечие), както и от решенията, свързани с определяне на оптимално ниво на бюджетния излишък, с оглед намаляване на фискалния натиск върху дефицита на текущата сметка на платежния баланс и поддържане на макроикономическата стабилност. Това позволи по-гъвкаво управление на операциите по вътрешното финансиране чрез ДЦК, както и използването на ресурса във фискалния резерв за извършване на операции по реструктуриране и предплащане на държавния дълг. Със средства от фискалния резерв бяха изкупени Брейди облигации на стойност 2 410.4 млн. лв. (през месеците януари и юли), както и извършени изплащания на дългове към Италия (месец август) и МВФ (месец декември) в общ размер 393.6 млн. лв. Така се постига дългосрочен ефект, насочен към намаляване на лихвените разходи и освобождаване на ресурс за други приоритетни цели.

Промяната в размера на фискалния резерв по месеци за изминалата година е представена в следната графика:

Отчетените резултати за изпълнението на консолидирания бюджет за 2005 г. представляват ясен индикатор за това, че на практика са постигнати набелязаните цели на фискалната политика. В периода на присъединяване към ЕС и годините след това провеждането на стабилна фискална политика и поддържането на устойчива макроикономическа среда са основа за успешната конвергенция на икономиката ни към еврозоната.

3.1 Изпълнение на приходите по консолидираната фискална програма

Разчетите за приходите по КФП за 2005 г. бяха разработени на база прогнозата на АИАП за макрорамката през 2005 г. В тази прогноза бе предвидено продължаване на тенденцията за силно евро, значително увеличаване на лихвените проценти и умерено развитие на световната икономика и евро зоната. При предвидено понижаване на цените на петрола до 35 щ. д. за барел, действителните средногодишни стойности са около 54 щ. д. за барел. Най-голям принос в растежа на БВП за 2005 г. има крайното потребление, чийто ръст при прогноза от 4.5% надхвърля 7%. Заложеното реално увеличение от 10.7% на вноса на стоки за 2005 г. беше базирано, главно, на предположенията за повишаване на потреблението и запазване на висок ръст на инвестициите в страната - разчет по закона - 10.5%. Отчетеният реален ръст на вноса за 2005 г. е 26.5%, а реалният ръст на инвестициите - около 22%. Прогнозите за инфлацията бяха за около 3.7%, но поради промените в цените на горивата, както и поради неблагоприятните природни условия през лятото, тя е 5% средно за годината.

Отчета на приходите по КФП за периода 2002 г. - 2005 г. по основни групи, представени и като процент от БВП, са както следва:

Приходи по консолидирания държавен бюджет за периода 2002-2005 г.

млн. лв.	2002		2003		2004		2005	
	Отчет	%БВП	Отчет	%БВП	Отчет	%БВП	Отчет	%БВП
ОБЩО ПРИХОДИ	12 523.4	38.7%	14 069.7	40.7%	15 855.4	41.4%	18 012.2	42.9%
Данъчни приходи	9 596.8	29.7%	11 114.1	32.2%	12 778.5	33.4%	14 483.9	34.5%
Преки данъци	2 330.9	7.2%	2 584.6	7.5%	2 629.7	6.9%	2 716.7	6.5%
Корпоративни данъци	975.8	3.0%	1 085.2	3.1%	972.8	2.5%	1 028.4	2.5%
- от нефин. предприятия	871.4	2.7%	952.3	2.8%	853.5	2.2%	901.1	2.1%
- финансов сектор	104.4	0.3%	132.9	0.4%	119.3	0.3%	127.3	0.3%
ДДФЛ	1 052.4	3.3%	1 140.3	3.3%	1 247.5	3.3%	1 248.6	3.0%
Други данъци	302.7	0.9%	359.1	1.0%	409.4	1.1%	439.8	1.0%
Приходи на соц.-осигурителните фондове	3 075.7	9.5%	3 653.6	10.6%	4 080.2	10.7%	4 409.6	10.5%
НОИ и УПФ	2 459.9	7.6%	2 925.8	8.5%	3 232.5	8.4%	3 468.4	8.3%
НЗОК	615.8	1.9%	727.8	2.1%	847.7	2.2%	941.2	2.2%
Косвени данъци	4 190.2	13.0%	4 875.9	14.1%	6 068.6	15.9%	7 357.6	17.5%
ДДС	2 688.0	8.3%	3 100.8	9.0%	3 891.3	10.2%	4 798.0	11.4%
Акцизи	1 313.8	4.1%	1 543.9	4.5%	1 884.8	4.9%	2 187.8	5.2%
Мита и митнически такси	188.4	0.6%	231.3	0.7%	292.5	0.8%	371.7	0.9%
Неданъчни приходи	2 624.8	8.1%	2 644.3	7.7%	2 622.2	6.9%	2 991.3	7.1%
Трансфери от БНБ	172.8	0.5%	132.6	0.4%	170.9	0.4%	149.0	0.4%
Други	2 452.0	7.6%	2 511.7	7.3%	2 451.3	6.4%	2 842.3	6.8%
Помощи	301.8	0.9%	311.3	0.9%	454.6	1.2%	537.0	1.3%

Общата сума на приходите по КФП към 31.12.2005 г. е в размер на 18 012.2 млн. лв., или 110.7% изпълнение на програмата за 2005 г. В сравнение със същия период на миналата година са постъпили 2 156.8 млн. лв. повече, като е постигнат ръст от 13.6%, в продължение на положителната тенденция от последните години към нарастване на постъпленията по КФП.

Постъпленията от данъци по консолидирания бюджет за 2005 г. са в размер на 14 483.9 млн. лв., което представлява изпълнение от 109.8% на планираните разчети за годината и ръст от 13.3%, или 1 705.4 млн. лв. повече, спрямо миналата година. Данъчните

приходи заемат 80.5% относителен дял в общата сума на приходите по консолидираната фискална програма.

Отчетеното изпълнение на данъчните приходи в основната си част е в резултат на постигнатия ръст от 21.2% в постъпленията от **косвени данъци**, които са в общ размер 7 357.6 млн. лв. и са с 1 289 млн. лв. повече в сравнение с миналата година. Спрямо предвидените със ЗДБРБ за 2005 г. нива, изпълнението им е 114.6%. Основните фактори, повлияли за по-високите постъпления от косвени данъци, са ръстът на вноса в страната; увеличението на цените на горивата на международните пазари; променените акцизни ставки за някои стоки и др. За високите темпове на нарастване на вноса допринася и увеличението на физическите обеми на вноса в резултат на нарастването на вътрешното търсене. Изпълнението на косвените данъци е повлияно и от повишената събираемост на държавните вземания в резултат от засиления контрол както от страна на митническите органи, така и от страна на данъчната администрация.

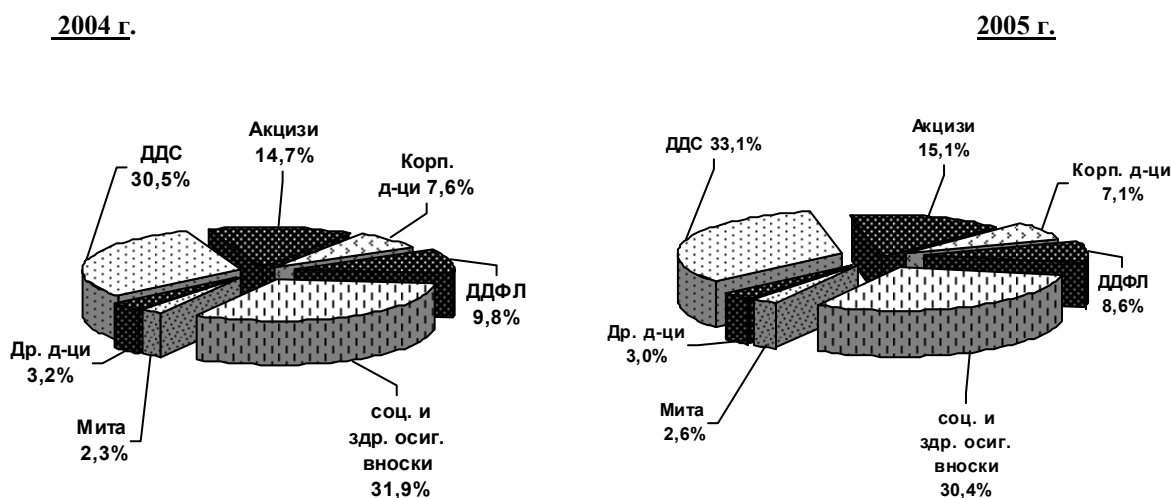
По видове косвени данъци спрямо 2004 г. са постъпили в повече: 906.7 млн. лв. (23.3%) от ДДС; 303.0 млн. лв. (16.1%) от акцизи; 79.2 млн. лв. (27.1%) от митни сборове.

Добро изпълнение на приходите се проявява и в групата на **преките данъци**, които са в размер на 2 716.7 млн. лв. и представляват 106.1% от разчетените за годината. Спрямо миналата година техният размер е нараснал с 3.3% (87 млн. лв.). Това основно се дължи на по-високите постъпления от корпоративни данъци (55.6 млн. лв.), въпреки намалените през 2005 г. ставки на редица от данъците по Закона за корпоративното подоходно облагане спрямо съответните им размери през 2004 г.

Значително повече спрямо миналата година са **приходите на общественото и здравното осигуряване** – 4 409.6 млн. лв., което е с 329.4 млн. лв., или 8.1% повече, и преди всичко е в резултат на подобряване ефективността при събиране на дължимите вноски.

Значимо изпълнение се наблюдава и при **неданъчните приходи**, които са в размер на 2 991.3 млн. лв., или 117.3% изпълнение спрямо програмата за 2005 г. и ръст от 14.1% спрямо 2004 г., или 369.0 млн. лв. повече. Следва да се отбележи, че през 2005г. постъпиха значими по размер еднократни приходи от продажба на държавно и общинско имущество и от държавни такси.

Структура на данъчните приходи по консолидирания бюджет

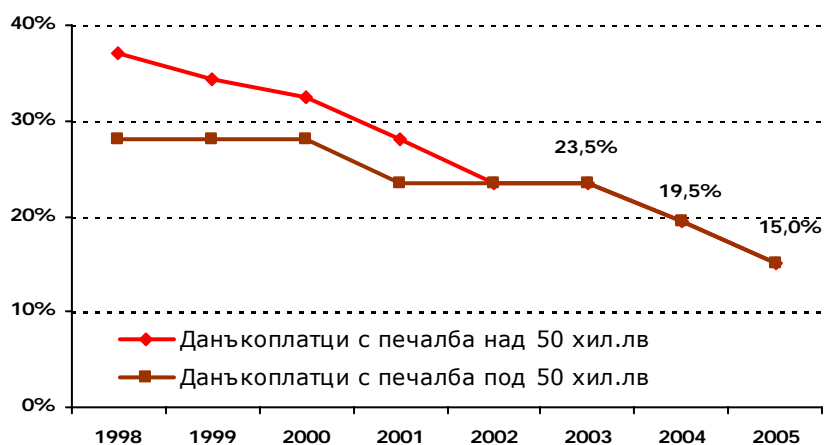

3.1.1 Корпоративни данъци

През 2005 г. ставката на корпоративния данък беше намалена от 19.5% на 15.0%. Бяха намалени и данъчните ставки за дейности със специфично данъчно облагане:

- ◆ За подобряване на инвестиционния климат е завишена данъчната амортизационна норма за новопридобити машини, производствено оборудване и апаратура, като максимално допустимата амортизационна норма е 50%, в случай че тези активи са част от първоначалната инвестиция;
- ◆ Въведе се специфична схема на облагане на лицата, осъществяващи морско търговско корабоплаване. Същите могат да избират вместо с корпоративен данък да се облагат с т.н. тонажен данък, определен на база дните в експлоатация в зависимост от нетен тонаж на кораби;
- ◆ Застрахователните дружества се облагат с корпоративен данък, вместо с данък върху приходите от застрахователни и презастрахователни премии.

Данъчна ставка по корпоративния данък 1998 - 2005 г.

По-ниската данъчна ставка на корпоративния данък (15%) подобрява инвестиционния климат в страната от една страна и води до увеличаването на печалбите и доходите на фирмите от друга.

Приходи от корпоративните данъци за периода 2000 - 2005 г.

Приходите от корпоративни данъци в консолидирания държавен бюджет (вкл. данък върху дивидента и доходите) за 2005 г. са в размер на 1 028.8 млн.лв. (2,45% от БВП). Въпреки намаляването на данъчните ставки, приходите от корпоративни данъци се запазват относително постоянни.

Корпоративен данък

Отчетените постъпления от корпоративен данък за 2005 г. са в размер на 932.4 млн. лв., или 101.9% изпълнение на предвидените със ЗДБРБ за 2005 г. и заемат 6.4% в общия размер на данъчните приходи. Въпреки намалените данъчни ставки, през 2005 г. са постъпили 74.6 млн. лв. повече спрямо 2004 г., или е реализиран ръст от 8.7%. Доброто изпълнение на приходите се дължи на значителните постъпления през месец март, основно, от внесени данъци по годишни данъчни декларации за 2004 г. в резултат на нарастването на печалбата през 2004 г., спрямо тази за 2003 г. на фирмите от нефинансовия сектор, както и на ръста в печалбата на банковите институции, в резултат на кредитната експанзия през изминалата година. Това изцяло компенсира незначителното изоставане от разчетите за годината на постъпленията от корпоративен данък от нефинансовите предприятия, което се дължи на по-ниските авансови вноски в резултат на подадени декларации за тяхното намаляване, респ. на очаквания за по-малка облагаема печалба за 2005 г. Корпоративният данък от финансови институции е в размер на 112.2 млн. лв., или 112.0% спрямо годишния разчет.

Внесените приходи по данъчно-ревизионни актове през 2005 г. са 46.7 млн. лв., което е с 13.8 млн. лв. (42.0%) повече в сравнение с 2004 г.

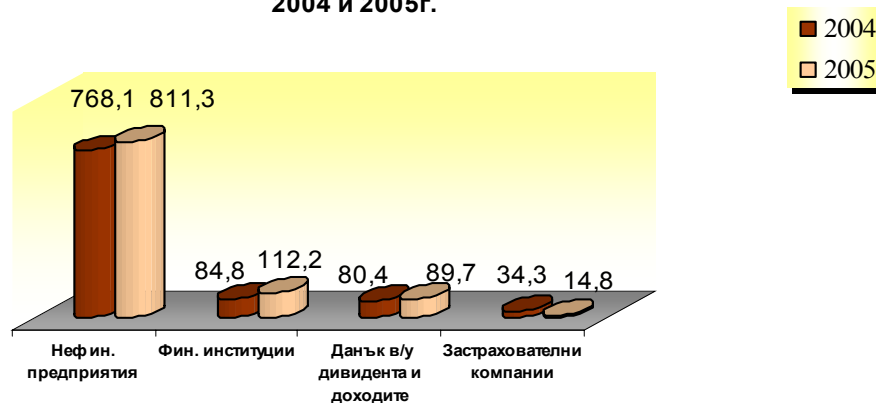
Данък върху дивидента и доходите

Постъпленията от данък върху дивидентите и доходите (ДДД) за изминалата година са в размер на 89.7 млн. лв., или 147.8% към разчета за годината. Спрямо 2004 г. са постъпили 9.2 млн. лв., или 11.5% в повече. В приходите от този данък преобладават тези от данъка върху доходите и дивидентите на чуждестранни лица, които са в размер на 57.0 млн. лв., или формират относителен дял от 63.5%. Основен фактор за преизпълнението по този показател, въпреки по-ниската ставка на данъка върху дивидента през 2005 г. (7.0%) е, че новият размер на данъка се отнася за дивидента, разпределен след 1.01.2005 г., вкл. за печалби, реализирани преди промяната на ставката на данъка. При дивиденти, разпределени преди 1.01.2005 г., независимо, че изплащането им е извършено след влизане в сила на новата данъчна ставка, размерът на данъка се определя по реда, в сила преди направените изменения, т.е. 15.0%. Освен това през 2005 г. са събрани и 8.2 млн. лв. по данъчно ревизионни актове.

Корпоративен данък от застрахователни компании

През 2005 г. бе променен и режимът на облагане на застрахователите, които се облагат с корпоративен данък, определен върху облагаемата им печалба, вместо с данък върху застрахователните и презастрахователни премии (ДЗПП), както беше по стария режим през 2004 г. Независимо от отпадането на ДЗПП за 2005 г. е постъпила сума от 6.2 млн. лв., която представлява начислен през декември 2004 г. и внесен през 2005 г. данък. Постъпилите приходи от корпоративен данък от застрахователни дружества за 2005 г. са в размер на 8.9 млн. лв. и са приход от авансови вноски на база тримесечен финансов резултат съгласно изискванията на ЗКПО за новоучредените фирми.

Сравнителна диаграма на постъпленията от корпоративни данъци за 2004 и 2005 г.

3.1.2 Данък върху доходите на физическите лица

През 2005 г. настъпиха промени и в данъчната скала за облагане на доходите на физическите лица, като необлагаемият месечен доход от 120 лв. се увеличи на 130 лв. Наред с това бяха намалени и данъчните ставки по етажите на скалата: за най-ниските доходи – от 12% на 10%; за средните доходи – от 22% на 20%; за високите доходи – от 26 и 29% на 24%.

Данъчната тежест през 2005 г. върху средната работна заплата бе в размер на 9.1% при 10.5% за 2004 г., т. е. намаление с 1.4 процентни пункта. Постигнат е ръст от 4.6% на номиналните доходи за потребление спрямо 2004 г.

Направените промени, свързани с въвеждането на семейното подоходно облагане като нов вид данъчно облекчение – финансов инструмент за провеждане на по-ефективна социална политика, включват намаляване на годишната данъчна основа на единия родител с 360 лв. за едно дете, със 780 лв. за две деца и с 1 140 лв. за три и повече деца. Данъчното облекчение се ползва независимо от вида на дохода, тъй като се приспада от годишната данъчна основа, която от своя страна се формира от всички видове доходи на лицата за съответната данъчна година. Бюджетният ефект от въвеждането на семейното подоходно облагане се проявява през 2006 г., с подаване на годишните данъчни декларации по чл. 41 от ЗОДФЛ за получени облагаеми доходи през 2005 г.

Постъпленията от данък върху доходите на физически лица (ДДФЛ) за разглеждания период са 1 248.6 млн. лв., или 102.6% към планирания годишен размер и формират 8.6% от общия размер на данъчните приходи. Спрямо 2004 г., размерът на приходите от ДДФЛ отчита леко повишение от около 1 млн. лв. в повече. Основната част на приходите от данъка се формира от постъпленията по трудови правоотношения (в размер на 964.2 млн. лв.), които заемат 77.2% дял в общия размер на ДДФЛ и са в рамките на планираните нива. Отчетените приходи от ДДФЛ по извънтрудови правоотношения (свободни професии, граждански договори и др.) са в размер на 234.3 млн. лв., което представлява 119.3% изпълнение на годишния план, или 38.9 млн. лв. повече. Причините за това изпълнение са свързани с ръст на декларираните данъчни задължения за 2004 г., а също така и с увеличение на авансовите вноски за доходите през 2005 г. спрямо вноските през 2004 г. Наблюдава се нарастване и на приходите по данъчно-ревизионни актове.

Приходите от патентен данък за периода са в размер на 50 млн. лв.

3.1.3 Други данъци

В позицията на други данъци, основно, се отчитат алтернативните данъци по ЗКПО и имуществените данъци по Закона за местните данъци и такси. С оглед изчерпателност на данните те са включени в групата на преките данъци. За 2005 г. са постъпили други данъци в общ размер на 439.8 млн. лв., или 128.8% изпълнение на програмата. Значителното преизпълнение на разчета за годината (98.2 млн. лв.) предимно е в резултат на доброто изпълнение на имуществените данъци.

Други данъци по Закона за корпоративното подоходно облагане

През 2005 г. бяха намалени данъчните ставки, с които се облагат някои разходи, извършвани от фирмите, а именно:

- ◆ на данък върху социалните разходи;
- ◆ на данък върху представителните разходи;
- ◆ на данък върху даренията и спонсорството;
- ◆ на данък върху разходите за поддръжка, ремонт и експлоатация на превозни средства за административни цели.

Намалението е от 20% на 17%, като ефективната данъчна ставка върху тези разходи е 14.45%, т.е. по-ниска от номиналната (17%), тъй като платеният данък е признат разход за данъчни цели.

Постъпленията от други данъци по ЗКПО са в размер на 186.6 млн. лв. (117.8% към годишния разчет). Основната част от приходите са формирани от данък върху социалните разходи, окончателен данък върху залози за хазартни игри, данък върху приходите на бюджетните предприятия, които общо представляват 75.9% от постъпленията по тази позиция. С най-голям принос в преизпълнението на програмата са постъпленията от данък върху приходите от стопанска дейност на бюджетни предприятия (10.3 млн. лв. повече).

Други данъци по Закона за местните данъци и такси

В тази позиция се отчитат имуществените и други данъци по Закона за местните данъци и такси: данък върху недвижимите имоти; данък върху наследствата; данък върху превозните средства и данък върху придобиването на имущество по дарения и възмезден начин. През 2005 г. пътният данък е заменен с въвеждането на пътна такса (винетна система) за ползване на републиканската пътна мрежа от всички пътни превозни средства, като по бюджетите на общините отпадането на пътния данък се компенсира чрез трансфер от централния бюджет. Постъпленията по местните бюджети от посочените данъци за 2005 г. са в общ размер на 239.8 млн. лв., или 135.2% изпълнение на разчетите за годината. Спрямо 2004 г. е реализиран ръст от 6.7%, или с 15 млн. лв. повече. Значителното преизпълнение на приходите от имуществени данъци, както спрямо разчета, така и спрямо 2004 г. изцяло се дължи на постъпленията от данък върху придобиването на имущество по дарения и възмезден начин, които са в размер на 120.9 млн. лв. и представляват 206.8% изпълнение на програмата (62.4 млн. лв. повече). Ръстът спрямо 2004 г. е 43.9%, или 36.9 млн. лв. повече. Основна причина за това е по-голямата активност на пазара с недвижими имоти в края на годината, за което повлия и очакваната промяна на данъчните оценки на имотите, в сила от 1 януари 2006 г.

3.1.4 Приходи от социалноосигурителни вноски

Отчетените приходи от социалноосигурителни вноски за 2005 г. са в размер на 4 409.6 млн. лв. и представляват 104.6% изпълнение на програмата. Спрямо 2004 г. са постъпили в повече 329.4 млн. лв., или е реализиран ръст от 8.1%. Осигурителните вноски по бюджета на Националния осигурителен институт (вкл. Фонда за гарантиране на вземанията на работници и служители при несъстоятелност на работодателя) и Учителския пенсионен фонд са в размер на 3 468.4 млн. лв. и бележат ръст спрямо предходната година от 7.3% (235.9 млн. лв. повече). Здравоосигурителните вноски по бюджета на Националната здравноосигурителна каса са в размер на 941.2 млн. лв., като спрямо 2004 г. са постъпили 93.6 млн. лв. повече, или е постигнат ръст от 11%.

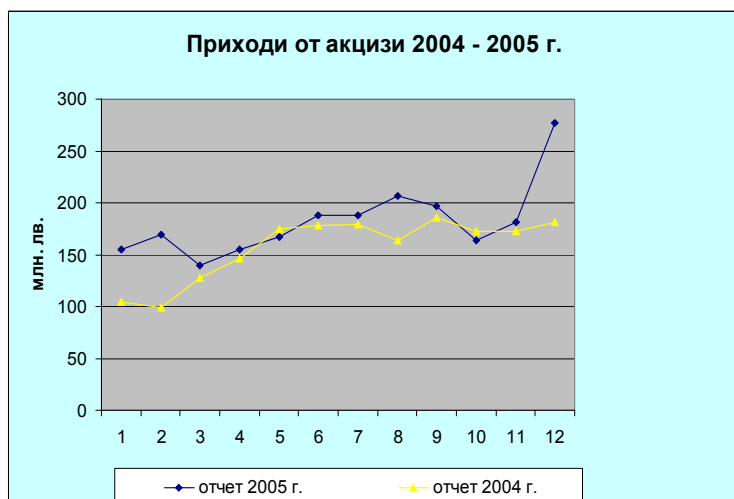
Основните фактори, които оказват влияние за по-високото ниво на приходите са нарастването на минималната работна заплата за страната от 120 на 150 лв. от 1 януари 2005 г., промените в минималните осигурителни прагове по основни квалификационни групи и професии, както и в размера на минималния и максимален осигурителен доход за 2005 г. Доброто изпълнение на постъпленията от социалноосигурителни вноски е и в резултат на предприетите административни мерки за подобряване събираемостта на дължимите вноски чрез съответни промени в нормативните разпоредби и засилване на контрола при извършване на проверките, което рефлектира върху повишаване на разкриваемостта при финансовите ревизии. Така бе постигнат по-ефективен контрол върху поведението на осигурителите и осигурените лица относно спазването на трудовото и осигурителното законодателство, което доведе и до намаляване на злоупотребите от страна на всички участници в осигурителния процес.

3.1.5 Данък върху добавената стойност

С най-голям относителен дял (33.1%) в данъчните постъпления по консолидирания бюджет е данъкът върху добавената стойност в размер на 4 798 млн. лв., или 113.3% изпълнение спрямо годишния разчет за 2005 г. За отчетния период тежестта на този данък в общите данъчни приходи нараства с около 2.5 процентни пункта спрямо 2004 г. в резултат на пряката зависимост между ръста на вноса в страната и постъпленията от ДДС от внос. През 2005 г. са постъпили 4 563.9 млн. лв. от ДДС от внос, което представлява 120.2% изпълнение към годишния разчет. Спрямо отчетените постъпления за миналата година е реализиран ръст от 29.9%, или 1 050.9 млн. лв., който в основната си част представлява събран в повече спрямо 2004 г. ДДС от внос на следните стокови групи: “Минерални горива” – 353 млн. лв.; “Машини и апарати” – 152 млн. лв.; “Автомобилни превозни средства” – 113 млн. лв.; „Електрически машини и апарати” – 76 млн. лв.; “Чугун и желязо” – 44 млн. лв.; “Пластмаси и пластмасови изделия” – 45 млн. лв. и др. Драматичният скок на международните цени на суровия петрол (143.3 %) и увеличените количества внесени горива, както и повишената цена на цветните метали са сред основните причини за непредвидения ръст на вноса в страната. Постъпленията от ДДС от внос на горива представляват 22% от общия размер на ДДС от внос и бележат ръст спрямо 2004 г. от 53.5%. Постъпленията от ДДС от сделки в страната представляват 48.3% от годишния разчет. Причините за по-малкия размер на отчетените за 2005 г. приходи от данъка при сделки в страната са съкращаването на срока за възстановяване на данъчния кредит; увеличеният износ, главно на горива, метали и електрическа енергия, рефлектиращ в нарастване размера на възстановения данъчен кредит; свиване на производството на горива за вътрешния пазар с около 20%, поради внос на готови нефтени масла, респективно намаляване на ДДС от сделки в страната за горива.

3.1.6 Акцизи

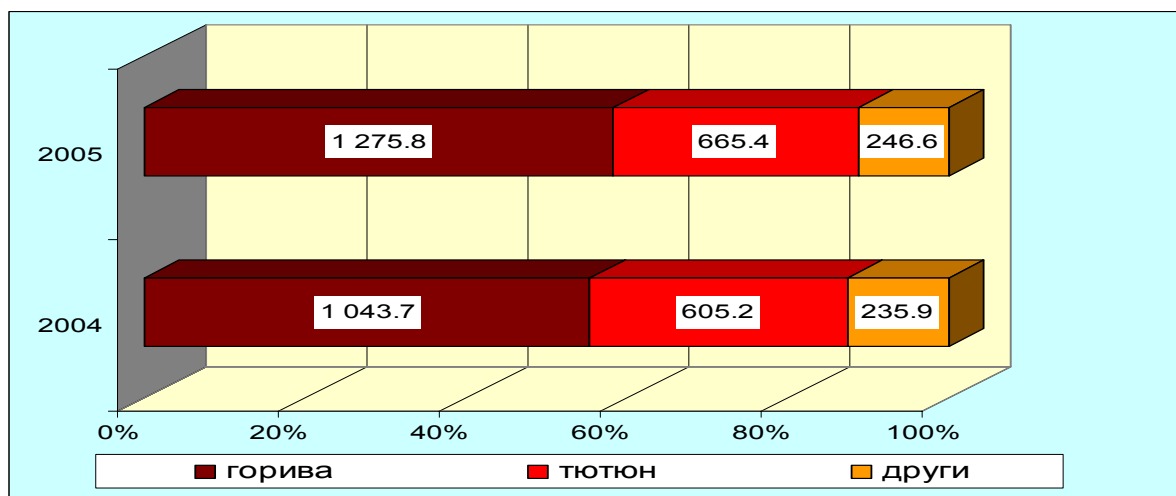
През 2005 г. бе увеличен акцизът за спиртните напитки, за пивото и бе променена структурата на ставката за облагане на цигарите с филтър - намален бе адвалорния акциз (процент от продажната цена) за сметка на увеличаване на специфичния акциз (лева на къс), или от 0.004 лв. за 1 къс + 43.5% от продажната цена през 2004 г. акцизът през 2005 г. стана 0.0125 лв. за къс + 31.8% от продажната цена. Приходите от акцизи за 2005 г. са в размер на 2 187.8 млн. лв. (112.4% спрямо предвидените със ЗДБРБ за 2005 г.). Постъпилите в повече 303 млн. лв. спрямо 2004 г. са в резултат на нарасналите приходи както от акцизи от сделки в страната (с 161.4 млн. лв., или 10.2%), така и от акцизи при внос на стоки, вкл. от български бандероли за вносни стоки (с 141.6 млн. лв., или 46.8%). Водещ фактор за ръста на приходите от акцизи е увеличеното количество внесени горива, както и усиленото производство на горива и цигари, констатирано към края на годината. Очакваното повишение на акцизните ставки от началото на 2006 г. доведе до допълнителен ръст в потреблението (с цел запасяване) през последните месеци на 2005 г.

През месец декември 2005 г. са постъпили 80.8 млн. лв. (41.1%) над очакваните приходи, поради по-високите постъпления на акцизи от сделки в страната – с 55.4 млн. лв. (34.8%), както и на акцизите от внос с 25.4 млн. лв. (68.2%).

Приходите от акцизи се формират от следните основни стокови групи: горива (58.3%), тютюневи изделия (30.4%) и други акцизни стоки – пиво, спиртни напитки, кафе, пътнически автомобили, хазартни игри и др. (11.3%).

Стокова структура на постъпленията от акцизи (в млн. лв.)

Ръстът на акцизите от внос на горива е в резултат на увеличения внос на газбол, пропан-бутан и автомобилни бензини. Делът на акциза от вносни горива в общия размер на приходите от акциз от внос е 64%. За нарастването на постъпленията от акциз върху тютюневи изделия спрямо 2004 г. допринася и регистрирано увеличение в потреблението на цигари, въпреки промяната в акцизната ставка и въведената забрана за тютюнопушене на обществени места. Отчисленията за фонд „Тютюн“ за отчетния период са в размер на 151.4 млн. лв. и са с 15.8 млн. лв. повече, в сравнение с 2004 г. В същото време, въпреки увеличението на ставката на акциза за спиртните напитки (от 0.05 лв. на 0.075 лв. за алкохолен градус) не са отчетени очакваните по-високи приходи, тъй като за отчетния период се наблюдава намаление на произведените количества спиртни напитки. Постъпленията от акциз за български бандероли за вносни стоки са 16.2 млн. лв.

3.1.7 Мита

Отчетените приходи от мита за миналата година са в размер на 371.7 млн. лв., или 154.8% към предвидения годишен обем. Ръстът от 27.1% (79.2 млн. лв.) спрямо 2004 г. се разпределя по фактори на влияние както следва: повишена събираемост – 3.7 млн. лв.; повишена митническа стойност при внос – 34.9 млн. лв.; увеличен обем на вноса – 40.6 млн. лв.

В резултат на задълбочаващата се интеграция със страните членки на ЕС и на ЦЕФТА и либерализацията на търговията със страните от региона и балтийските страни за периода 1999-2005 г. се забелязва тенденция на непрекъснато намаляване на относителния дял на приходите от мита отнесени към БВП, като от 1.1% през 1999 г. става 0.9% през 2005 г.

Поради пълното либерализиране на ставките на промишлените стоки в споразуменията за свободна търговия и относително бавното и с не големи стъпки либерализиране на ставките на селскостопанските стоки, се забелязва промяна в съотношението на приходите от мита, получени при вноса на посочените категории стоки. Ако през 1997 г. съотношението е 18:82 в полза на митата събрани от внос на промишлени стоки, през 2002 г. съотношението е почти 50:50, през 2005 г. то е 36:64.

Приходите от мита при внос на промишлени стоки през 2005 г. възлизат на 238.2 млн. лв. и бележат ръст от 39.2% спрямо 2004 г. Средно-претеглената ставка на митата при внос на промишлени стоки постепенно намалява, като от 3.4% през 1999 г. става 1.1% през 2005 г. Това намаление е резултат от създаването на зоните за свободна търговия между България и страните от ЕС, ЕАСТ, ЦЕФТА, Турция, Македония, Хърватска, балтийските страни (Литва, Латвия, Естония) и др.

Най-голям дял в приходите от мита през 2005 г. (80%) заема вносите от страните, членки на Световната търговска организация (СТО) или страни, с които Република България е сключила споразумения, съдържащи клауза за тарифно третиране “най-облагодетелствана нация”. В стойностно изражение тези приходи от мита са в размер на 189.8 млн. лв., при 138 млн. лв. през 2004 г., или ръст от 37.6%, което се дължи на митата, събрани от внос на промишлени стоки от Китай.

Останалата част от събраните мита от промишлени стоки са от внос от развиващите се и слабо развити страни. Те са се увеличили с 42% спрямо 2004 г. и са основно от внос на стоки от Индия и Тайланд - по 2.9 млн. лв., Индонезия - 2.5 млн. лв., Венецуела – 2.2 млн. лв., Виетнам – 1.9 млн. лв. и др.

Приходите от мита от селскостопански стоки през 2005 г. са в размер на 133.3 млн. лв. и отбелязват ръст от 10%, спрямо 2004 г. Средно-претеглената ставка на митата, получена при вноса на селскостопански стоки за периода 1999-2005 г. варира в интервала от 9%- 12.2%. Най-висок дял във формирането на приходите от мита за тази категория

стоки имат страните от ЕС – 35.8% за 2005 г. , при 39.6% през 2004 г. В стойностно изражение събраните мита през 2005 г. запазват нивото си от 2004 г. и възлизат на 48 млн. лв.

Слаборазвитите страни, на които България предоставя едностранно преференциално тарифно третиране, заемат второ място в приходите от мита от селскостопански стоки – 45.6 млн. лв., като в сравнение с 2004 г. са се увеличили с 27.7%. Това увеличение се дължи, главно, на приходите от мита при внос от Бразилия, митата от която през 2005 г. са 33.2 млн. лв. В стоков разрез това са мита от внос на месо и карантии, годни за консумация – 21.1 млн. лв., захар – 9.3 млн. лв. и др. В тази група попадат и митата от внос на стоки от Еквадор – 2.4 млн. лв., Аржентина – 2 млн. лв. и др.

На трето място с 17.4% относителен дял в общата сума на митата от селскостопански стоки са развитите страни и членки на СТО или страни, с които Република България е сключила споразумения, съдържащи клауза за тарифно третиране “най-облагодетелствана нация”. В стойностно изражение тези приходи са в размер на 23.2 млн. лв., като са се увеличили с 12.1% спрямо 2004 г. В тази група митата от внос на стоки от САЩ възлизат на 7.2 млн. лв., от Китай на 5.7 млн. лв., Канада – 2.9 млн. лв. и др.

Постъпленията от мита при внос от Турция заемат 12.5% относителен дял в общите приходи от мита от селскостопански стоки, при 13.9% за 2004 г. В стойностно изражение събраните мита през 2005 г. запазват нивото си (16.7 млн. лв.) от 2004 г. Почти 40% от събраните мита са от внос на зеленчуци – 6.4 млн. лв., следват тестени и сладкарски изделия – 2.5 млн. лв., какао и продукти от какао – 1.6 млн. лв., плодове – 1.5 млн. лв. и др.

През последните две години беше отчетен висок ръст на вноса на стоки от Китай, който формира 25.5% от общия размер на събраните мита и около 37-38% от размера на митата от промишлени стоки (при дял от 10% през 2001 г.). Събраните мита от стоки, внесени от Китай през 2005 г., са 7.6 пъти повече от тези през 2001 г. Отчитането на този висок ръст в голяма степен е повлиян от положените усилия на митническата администрация срещу случаите на контрабанден внос, както и за коректното определяне на митническата стойност, което доведе до завишаване на стойностния обем на вноса при относително един и същ физически обем. Значителен ръст в приходите от мита - 56.2%, спрямо 2004 г. бележи и вносът на стоки с произход от Бразилия (37.8 млн. лв., или 10.3% относителен дял в общия размер на митата). Следват САЩ – 6.7% относителен дял, Украйна – 6.5% и др.

Анализът на стоковата структура, показва, че от внос на месо и карантии са реализирани 37.2 млн. лв. мита, или 10% относителен дял в общия размер на митата, като спрямо 2004 г. се отчита ръст от 57.6%. Събраните мита от внос на автомобилни превозни средства са в размер на 32.1 млн. лв. и 8.6% относителен дял в общия размер на митата. Следващата стокова група с 8.2% относителен дял е тази на електрическите машини и апарати (30.6 млн. лв. и ръст от 37.2% спрямо 2004 г.).

3.1.8 Неданъчни приходи

Отчетените неданъчни приходи по КФП за 2005 г. общо са в размер на 2 991.3 млн. лв. (117.3% изпълнение на програмата) и бележат ръст спрямо 2004 г. от 14.1%, или 369 млн. лв. повече. Тази категория от бюджетните приходи включва държавни, общински и съдебни такси, приходите и доходите от общинска и държавна собственост, глоби, санкции и наказателни лихви, приходите от концесии, от дивидент за държавата и други.

Неданъчните приходи по републиканския бюджет за 2005 г. са в размер на 1 898.7 млн. лв., или 116.8% от планираните за годината. Това изпълнение се дължи, основно, на

високите неданъчни постъпления по бюджетите на министерствата и ведомствата (главно от държавни такси и приходи и доходи от собственост) в размер на 1 435.7 млн. лв., т.е. 75.6% от общия размер на неданъчните приходи по републиканския бюджет.

През 2005 г. постъпиха значими по размер еднократни приходи:

- ◆ по бюджета на Министерството на отбраната – 39.5 млн. лв. от продажба на недвижими имот;

- ◆ 184.4 млн. лв. по бюджета на Комисията за регулиране на съобщенията - 162 млн. лв., внесени от „БТК” АД, „Космо България Мобайл” ЕАД и „Мобилтел” АД за издаване на индивидуалната лицензия от клас А и клас Б за осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна мрежа по стандарт UMTS и около 22.4 млн. лв. за издаване на лицензии от клас А и Б по технологията „точка към много точки”;

Постъпленията от държавни такси по републиканския бюджет за 2005 г. са в размер на 790.9 млн. лв., което представлява изпълнение на програмата от 165.3%. За отчетения рът спрямо 2004 г. в размер на 61.2% на приходите от държавни такси допринася и доброто изпълнение на държавните такси по бюджетите на някои министерства, повлияно от следните причини:

- ✓ Министерството на икономиката и енергетиката (МИЕ)- значително нарастване на приходите от държавни такси, вследствие изменени и новоприети нормативни актове (наредби, тарифи и др.);

- ✓ Министерството на транспорта (МТ) - обявяването на текстовете в Закона за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанищата на Република България за създаването на Национална компания „Пристанища” за противоконституционни и създаването на Изпълнителна агенция „Пристанищна администрация”, второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към министъра на транспорта, която да събира приходите от пристанищните такси (общо събраните приходи от агенцията през 2005 г. са в размер на 14.3 млн. лв.); увеличеният обем на туристите, посетили Република България, доведоха до увеличаване на приходите от летищни такси от Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация” (отчетеното преизпълнение на приходите за 2005 г. общо възлиза на 20.1 млн. лв.); „Летище Варна” и „Летище Бургас” не се отдадоха на концесия до края на годината, както беше прогнозирано при изготвянето на ЗДБРБ за 2005 г., и респективно летищните такси продължиха да се администрират по бюджета на Министерството на транспорта;

- ✓ Министерство на финансите (МФ) - преизпълнение на приходите от държавни такси, постъпващи по бюджета на Агенция “Митници” от безмитните оператори под формата на отчисления от реализирания оборот, съгласно сключените договори за осъществяване на безмитна валутна търговия, както и на доброто изпълнение на приходите по тарифата за таксите, събирани от агенцията по чл. 12 от Закона за митниците;

- ✓ Министерството на земеделието и горите (МЗГ)- преизпълнението на собствените приходи на министерството, основно от държавните такси, събирани от Националната ветеринарно–медицинска служба по Закона за ветеринарната медицина и от Национално управление по горите, съгласно Закона за горите.

- ✓ Министерството на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) - собствените приходи на министерството, основно от държавните такси, събирани по Закона за пътищата (винетна система) и по Тарифа №14.

Изпълнението на неданъчните приходи общо по централния бюджет е 75.3% от годишния разчет, които за отчетния период са в размер на 460.2 млн. лв., в т.ч. вноската от превишението на приходите над разходите на БНБ - 149 млн. лв. По-слабото изпълнение на неданъчните постъпления по централния бюджет спрямо планираните за годината основно е в позициите на приходите от дивиденди (46.4%), от вноската на „Булгаргаз”

ЕАД (37.3%). За слабото изпълнение на приходите от транзитиране на природен газ през територията на страната, внасяни от „Булгаргаз“ ЕАД в централния бюджет, влияние оказва увеличението на признатите разходи за извършване на транспортирането като: увеличение на транзитните такси през Румъния в резултат от вариране на курса на долара; отчисления на 30% във фонд за реконструкция и рехабилитация; увеличение на погашенията по инвестиционен кредит в Газпромбанк с 10 млн. лв. Причините за неизпълнението на разчета за дивидента за държавата могат да се обобщят до следните: съгласно ПМС № 94/27.05.2005 г., „Булгаргаз“ ЕАД внася 50% от дивидента си – загуба за бюджета 29 млн. лв.; неиздължен към момента дивидент от приватизираните електроразпределителни дружества за около 32 млн. лв.; обявяване на „Стомана“ АД в несъстоятелност – загуба за бюджета от 31 млн. лв.; както и отчитането на по-малки печалби за финансовата 2004 г. от основни търговски дружества-вносители.

Постъпилите приходи общо по републиканския бюджет от предоставянето и осъществяването на концесионна дейност от министерствата-концеденти за 2005 г. са в размер на 23.5 млн. лв. Изпълнението, спрямо планираните 24.8 млн. лв. е 94.8%. Неизпълнението от 5.2% се дължи основно на нереализираната процедура за отдаване на концесия на “Летище Бургас “ ЕАД и “Летище Варна “ ЕАД, поради заведените и неприключили съдебни дела. Вследствие на това не постъпиха предвидените 6 млн. лв. от заплащане на еднократното концесионно възнаграждение от Министерството на транспорта. Освен това, не са постъпили съответните концесионните възнаграждения от четири концесионни договора за добив на въглища. Не са реализирани и планираните приходи от концесионна дейност на Министерството на земеделието и горите в размер на 50 хил. лв., тъй като не се финализира концесията на язовир „Раков дол” и не бяха проведени предвидените за 2005 г. конкурси за отдаване на концесии на осем броя даляни, поради забавеното обнародването на изменението на Закона за рибарството и аквакултурите.

В същото време е отчетено и преизпълнение на планираните приходи от концесионна дейност в някои министерства. Това се дължи на завишения контрол от страна на Министерството на икономиката и енергетиката и Министерството на регионалното развитие и благоустройство по изпълнението на сключените концесионни договори. От друга страна при концесионната дейност на Министерството на околната среда и водите е отчетено усвояване от съответните концесионери на по-големи количества минерална вода от определените по договора, върху които заплащат минимално концесионно възнаграждение, постъпили са концесионни възнаграждения по три концесионни договора, за които през 2005 г. е приключил гратисния период, както и постъпления от наложени неустойки на концесионери, неизпълняващи клаузи по сключените договори за концесии, което е довело и до съответно преизпълнение на планираните приходи от концесии.

През 2005 г. в централния бюджет постъпиха валутни приходи, равностойни на 6.2 млн. лв. от Никарагуа и Ангола за погасяване на лихви от предоставени кредити в чужбина.

Освен посочените по-горе приходи от концесии, на консолидирана основа постъпват и приходи от концесии по бюджетите на общините, които са в размер на 3.7 млн. лв., свързани с предоставянето на общински концесии, както и отчисления от 30% от годишното концесионно възнаграждение от предоставени концесии за минерални води съгласно чл. 47, ал. 3 от Закона за водите. Общият размер на неданъчните приходи по местните бюджети е 676.5 млн. лв., като най-голям относителен дял заемат приходите от общински такси (344.6 млн. лв.) - 50.9%. Значително преизпълнение на разчетените за годината нива се наблюдава при постъпленията от продажби на общинско имущество – 245.8%. В стойностно изражение те възлизат на 214 млн. лв. и заемат 31.6% относителен дял в общия размер на неданъчните приходи, постъпили по бюджетите на общините.

Със ЗДБРБ за 2005г. по бюджета на съдебната власт бяха одобрени общо неданъчни приходи в размер на 45 млн. лв., от които на отделен ред са изведени приходите от „Съдебни такси” – 42.7 млн. лв. На основание чл.35, ал.2 от Закона за устройството на държавния бюджет (ЗУДБ) и във връзка с чл.2, ал.5 от ЗДБРБ за 2005 г. е компенсирано очакваното към 31.12.2005 г. неизпълнение на приходите от съдебни такси от дейността на органите на съдебната власт, като са предоставени допълнителни средства в размер на 2.5 млн. лв. Отчетените към 31.12.2005 г. общо неданъчни приходи са в размер на 51.4 млн.лв., от които 41 млн. лв. са постъпленията от “Съдебни такси”.

3.1.9 Дарения, помощи и други безвъзмездно получени суми

Към 31.12.2005 г. по консолидираната фискална програма са постъпили 537.0 млн. лв. от помощи, което е с 82.4 млн. лв. повече спрямо 2004 г. или е реализиран ръст от 18.1%. Основната част от получените суми (464.8 млн. лв.) представляват средства по пред-присъединителните инструменти на ЕС.

3.2 Изпълнение на разходите по икономически елементи по консолидираната фискална програма

Разходите по КФП за 2005 г. за финансиране на предоставяните обществени услуги в социалната област, здравеопазването, образованието, отбраната и сигурността и др. отразяват приоритетите, степента на структурните реформи и стъпките в посока рационализиране и оптимизиране на системите, както и са в съответствие с възможностите на бюджета в условията на неблагоприятните тенденции в макроикономическата среда.

Отчетът на разходите по икономически елементи за периода 2002 г. - 2005 г., представени и като процент от БВП, са както следва:

Разходи по консолидирания държавен бюджет за периода 2002-2005 г.

млн. лв.	2002		2003		2004		2005	
	ОТЧЕТ	%БВП	ОТЧЕТ	%БВП	ОТЧЕТ	%БВП	ОТЧЕТ	%БВП
ОБЩО РАЗХОДИ	12 732.5	39.4	14 068.8	40.7	15 198.9	39.7	16 678.5	39.8
Общо нелихвени разходи	12 019.7	32.7	13 344.9	38.6	14 501.5	37.9	15 992.9	38.1
<i>Текущи нелихвени разходи</i>	10 795.0	33.4	11 985.9	34.7	12 917.7	33.7	13 891.6	33.1
Заплати и възнаграждения за персонал	1 337.8	4.1	1 506.1	4.4	1 671.5	4.4	1 765.5	4.2
Осигурителни вноски	478.5	1.5	569.8	1.6	641.6	1.7	631.9	1.5
Стипендии	41.0	0.1	45.4	0.1	46.0	0.1	46.3	0.1
Издръжка	2 143.1	6.6	2 397.7	6.9	2695.5	7.0	2 950.6	7.0
Отбрана и сигурност	1 321.7	4.1	1 395.5	4.0	1449.9	3.8	1 520.1	3.6
Субсидии	772.2	2.4	940.1	2.7	868.1	2.3	875.6	2.1
Социално осиг. и грижи	4 700.7	14.5	5 131.1	14.9	5 545.1	14.5	6 101.8	14.5
Пенсии	2 944.2	9.1	3 161.1	9.2	3 516.9	9.2	3 775.3	9.0
Помощи и обезщетения	1 006.7	3.1	1 003.7	2.9	940.9	2.5	1 030.9	2.5
Здравноосиг. плащания на НЗОК	564.8	1.7	755.0	2.2	853.3	2.2	1 039.9	2.5
Други социално и здр.-осигурителни р-ди	185.0	0.6	211.3	0.6	234.0	0.6	255.7	0.6
<i>Капиталови р-ди и прираст на държ. резерв</i>	1 224.7	3.8	1 359.0	3.9	1 583.8	4.1	2101.3	5.0
Лихвени разходи	712.8	2.2	723.9	2.1	697.4	1.8	685.6	1.6

3.2.1 Текущи нелихвени разходи

Заплати и възнаграждения за персонала

Изразходваните средства за заплати и възнаграждения на персонала, нает по трудови и служебни правоотношения, по КФП за 2005г. са в размер на 1 765.5 млн. лв., или 4.2% от БВП. Спрямо предвидените в разчетите по ЗДБРБ за 2005 г. изпълнението на показателя е 101.7%. По-високите разходи за заплати спрямо годишните разчети са свързани главно с увеличените разходи за заплати в автономните бюджети - бюджетите на общините, бюджета на съдебната власт, държавните висши училища. Относително стабилните равнища на разходите за заплати в последните години, като относителен дял в БВП, отразяват последователната политика в областта на доходите в публичната сфера. В структурно отношение с най-голям относителен дял от съставните бюджети са разходите за заплати по републиканския бюджет и по бюджетите на общините, свързано с обхвата и спецификата на делегираните им функции.

В рамките на изразходваните средства през годината бе осигурено 25 процентно увеличение на минималната работна заплата от 120 на 150 лв. от 1 януари и увеличение на възнагражденията на заетите в бюджетната сфера от 1 юли 2005 г. средно с 3.6%. Увеличената минималната заплата изпревари значително темповете на нарастване на средните заплати в двата сектора на икономиката – публичния и частния, с оглед постигане на по-реална цена на труда.

Осигурителни вноски

При предвидените средства за пенсионните и здравноосигурителните вноски на консолидирана база за 2005 г. в размер на 619.0 млн.лв. са отчетени в края на годината - 631.9 млн. лв., или изпълнението им е 102.1%.

Размерът на осигурителната тежест за 2005 г. бе запазен на нивата от 2004 г., като бе променено съотношението работодател/осигурено лице от 75:25, на 70:30 през 2005 г.

От началото на 2005 г. бе увеличен и максималният осигурителен доход за всички осигурени лица от 1200 на 1300 лв., както и минималният осигурителен доход за самоосигуряващите се лица от 200 лв. на 220 лв.

Размерът на здравноосигурителната вноска от 6% се запази и през 2005 г.

Издръжка

Общият размер на разходите за издръжка по КФП за 2005 г. е 2 950.6 млн. лв. Съпоставено с планираните годишни разходи, изпълнението е 109.0%. По-високите нива се дължат както на по-високите разходи за издръжка в общинските бюджети, така и на изплатените други възнаграждения по програмите за заетост, които се разчитат първоначално в социалните разходи. Разходите за издръжка, отнесени към БВП, се запазват на нивото от предходната година (7.0%).

В разходите за издръжка се включват текущата издръжка и разходите за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности. Разходите за текуща издръжка обхващат разходите за други възнаграждения и плащания за персонал, храна, медикаменти, научно изследователски разходи и книги, вода горива и енергия, външни услуги, текущ ремонт и други разходи. В структурно отношение разходите за издръжка са с висок относителен дял в общите разходи по КФП (17.7%) и се нареждат на второ място след социалните разходи. На по-ниско ниво на агрегация, с най-висок относителен дял (29.8%) в разходите за издръжка, са разходите за външни услуги (за ползване на външни услуги, разходи за консултантски и транспортни услуги, за поддръжка и ремонт на хардуер и софтуер и др.), следвани от разходите за материали, вода, горива и енергия - 18.4% и разходите за текущ ремонт – 13.5%, другите възнаграждения и плащания за персонал - 9.9% и др.

За компенсиране на безплатните и с намалени цени пътувания на различни категории пътници в централния бюджет бяха предвидени средства в размер на 65 млн. лв., в съответствие с разпоредбите на Закона за железопътния транспорт, Закона за автомобилните превози и Закона за народната просвета. За 2005 г. на транспортните дружества са предоставени средства за компенсации общо в размер на 56.6 млн. лв., което представлява 87.1% от годишния размер, срещу 53.6 млн. лв. за 2004 г. През последните месеци на 2005 г. се наблюдаваше трайна тенденция за намаление на разплатените средства за компенсиране на железопътните превози, както спрямо предоставените средства през миналата година, така и спрямо разчетите за текущата година. Това е в

резултат на намалението в обема на преференциалните превози на военноинвалидите, а при възрастните граждани и учащите - поради намаляване размера на ценовата отстъпка от 50% на 30%, спрямо редовната тарифа.

През 2005 г. са предоставени изцяло планираните 3 млн. лв. за покриване на разходите по доставката на хляб, хлебни изделия и основни хранителни стоки в планинските и малките селища с население до 500 жители.

Продължи реструктурирането на **въгледобивния подотрасъл** чрез ликвидация на неефективни въгледобивни мощности и приватизиране на обособени части от тях. Със средствата, предвидени в централния бюджет, по реда на ПМС № 195/2000 г. за техническа ликвидация, консервация и преодоляване на вредните последици при прекратяване или ограничаване на производствената дейност във въгледобива са финансирани дейности по техническа ликвидация на 9 въгледобивни дружества, въз основа на приети от Междуведомствен експертен съвет по въгледобив към МИЕ проекти. От тях, 2 минни дружества са изпълнявали частична техническа ликвидация и едновременно с това са извършвали добив на въглища, а останалите 7 дружества са обявени в ликвидация или несъстоятелност по реда на Търговския закон. Средствата за изпълнение на дейностите по техническа ликвидация през 2005 г. са в размер на 12,4 млн. лв., при предвидени в ЗДБРБ за 2005 г. 14 млн. лв. С част от средствата за техническа ликвидация (1.2 млн.лв.) бяха изплатени еднократни обезщетения на освободени от мините работници.

За 2005 г. бяха утвърдени средства в размер на 12 млн. лв. **за реструктуриране на рудодобива и уранодобива и поетапно ликвидиране на неефективни производствени мощности.** Финансирането на мероприятията, свързани с реструктурирането на рудодобива и ликвидиране последиците от добива и преработката на уранова суровина и руди, се извършва на основание работни проекти за техническа ликвидация или консервация и техническа и биологическа рекултивация на рудници, участъци и хвостохранилища.

За отрасъл „рудодобив“ от одобрените средства в размер на 9 млн. лв. бяха усвоени 6.9 млн. лв. Поради реструктурирането на МИ и МБЕР в МИЕ, сформиранието на новия Междуведомствен експертен съвет се извърши в края на 2005 г., което възпрепятства приемането на работни проекти, респективно и до неусвояването на планираните средства с над 2 млн. лв.

За отрасъл „уранодобив“ от одобрените средства в размер на 3 млн. лв. бяха усвоени 2.1 млн. лв. Към горепосочената причина за неусвояване на средствата в този отрасъл се добавя и недобрата организация на работа в „Екоинженеринг - РМ“ ЕООД – основно се изпълняваха непрекъсваемите процеси по ликвидиране на добива и преработката на уранова суровина.

Субсидии

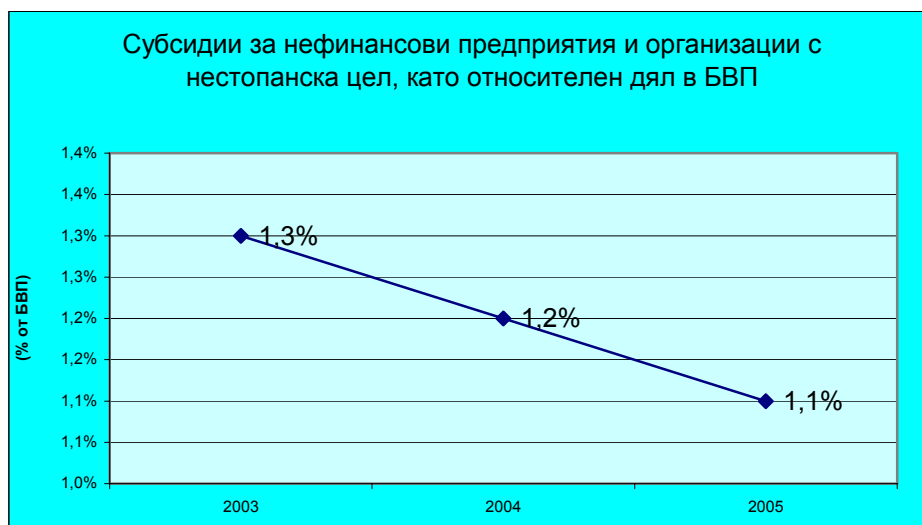
Общата сума на средствата предоставени за субсидии за системата на здравеопазването и за предприятията от реалния сектор (вкл. за организациите с нестопанска цел) на консолидирана база през 2005 г. е 875.6 млн. лв., което представлява 2.1% от БВП. Съпоставено с планираните средства за субсидии в разчетите по ЗДБРБ за 2005 г. изпълнението е 117.7%.

✓ Субсидии за реалния сектор

През 2005 г. ясно се очертава тенденция за промяна в структурата на субектите, получаващи държавно финансово подпомагане под формата на субсидии. Основен фактор за това е последователната правителствена политика за изпълнение на ангажиментите,

договорени с МВФ, международните финансови институции и съблюдаване условията на програмните заеми за реструктуриране (PAL) за постепенно ограничаване, до пълно отпадане, на необходимостта от предоставяне на субсидии. Положителен пример в това отношение е преустановяване субсидирането на топлофикационните дружества в резултат на изпълнение на мероприятията от Енергийната стратегия за реструктуриране и рехабилитация на топлофикационния сектор и неговата финансова стабилизация, включително графика за увеличаване цените на топлоенергията.

Тенденцията за относително намаляване дялът на субсидиите за нефинансови предприятия и организации с нестопанска цел през последните три години е ясно изразена и е следствие на водената политика в тази сфера.

Общата сума на средствата, изразходвани за субсидии за реалния сектор и организации с нестопанска цел, на консолидирано равнище е 461.9 млн. лв., или 122.4% изпълнение на годишните разчети. Предоставените средства на реалния сектор през годината бяха насочени към изпълнение на програмите и проектите по реструктурирането най-вече в енергийния отрасъл, селскостопанските производители, програмите за заетост, за железопътния транспорт, техническата ликвидация и биологическа рекултивация на обекти от въгледобива, рудодобива и уранодобива, както и за възстановяване на минали екологични щети и саниране на околната среда и др.

Определените със ЗДБРБ за 2005 г. средства за субсидии за текуща дейност за нефинансовите предприятия предоставяни от централния бюджет, в размер на 87 млн. лв., са предназначени за отраслите “Енергетика” – 3 млн. лв. и “Транспорт” – 84 млн. лв. След извършено реструктуриране на разходите, бяха одобрени допълнително 12 млн. лв. за отрасъл “Транспорт”, или общият размер възлезе на 99 млн. лв., докато за същия период на 2004 г. средствата са в размер на 110.35 млн. лв. Намаленият размер на усвоените средства спрямо предходната година се дължи на преустановяването от 1 януари 2005 г. на държавното субсидиране на топлофикационните дружества, предоставящи топлинна енергия на битовите потребители. Същевременно през отчетния период са предоставени повече средства за отрасъл “Транспорт”, в частта на железопътните и вътрешноградските превози.

Субсидиите за текуща дейност през 2005 г. бяха предназначени за следните дейности:

• **Транспорт**

Субсидии през 2005 г. от държавния бюджет са предоставени на търговски дружества, осъществяващи железопътни пътнически превози, вътрешноградски превози и автомобилни превози в слабо населени планински и гранични райони. Тези средства са предназначени за покриване на част от производствените разходи за извършени транспортни обществени услуги от превозвачите, което дава възможност да се поддържат по-ниски цени. Средствата за субсидии, предназначени за транспортния сектор са в размер на 95 млн. лв. или 95.96% от общия размер субсидии за реалния сектор.

Общо усвоените средства за 2005 г., в размер на 82 млн. лв., за финансово подпомагане на железопътния транспорт са предоставени на “БДЖ” ЕАД като единствен лицензиран превозвач, извършващ задължителни обществени услуги – превоз на пътници, при средно за страната качествено ниво и достъпни цени, съобразени с покупателната способност на населението. Поддържането на тези цени под себестойността на извършваните превози води до акумулиране на загуби, които държавата по силата на сключения с превозвача Договор за задължителни обществени превозни услуги покрива в рамките на разчетите в държавния бюджет.

Независимо от допълнително одобрените средства за субсидии на “БДЖ” ЕАД в размер на 12 млн. лв. и предприетите действия и мерки от ръководството на дружеството за изпълнение на договорените показатели и критерии, произтичащи от Програмата за финансово оздравяване и стабилизиране, както и на ангажиментите по Програмните заеми за реструктуриране (PAL), все още транспортната инфраструктура и железопътният превозвач са в незадоволително състояние и в недостатъчна степен на подготовка за присъединяване към Общоевропейската транспортна система и постигане на стандартите на ЕС. Финансовото стабилизиране на дружеството като цяло чрез минимизиране на разходите и ефективно използване на предоставяните бюджетни средства е предпоставка за постепенно намаляване на цените на транспортните услуги за бизнеса в страната, което ще съдейства пряко и за повишаване конкурентноспособността на икономиката ни на международните пазари.

От разчетените в централния бюджет за 2005 г. средства за автомобилния транспорт в размер на 13 млн. лв., в т.ч. за Столичния градски транспорт – 5 млн. лв. и за регионални превози в страната – 8 млн. лв. са усвоени 12.96 млн. лв., или 99.69% от предвидените.

Държавното подпомагане на регионалния пътнически транспорт в страната е съобразено с възможностите на бюджета. Редуцирането на средствата от 13.5 млн. лв. за 2002 г., до 6.1 млн. лв. за 2004 г. и 8 млн. лв. за 2005 г. изисква мерки за оптимизиране на мрежата и повишаване ефективността на услугите, с оглед да не се влоши качеството на транспортните връзки и обслужване. Това би позволило да се пренасочат ресурси за периферните и планинските слабо населени райони в страната. През 2005 г. субсидиите покриват около 9.0% от разходите на километър пробег, което за някои райони не компенсира в задоволителна степен намалените приходи в резултат на слабия пътникопоток в тези райони.

• **Енергетика**

В резултат на успешното изпълнение на Стратегията за развитие на енергетиката и Програмата за реструктуриране и приватизация на енергийните дружества, от 1 януари 2005 г. е преустановено субсидирането на топлофикационните търговски дружества. За тази дейност през 2004 г. са предоставени бюджетни средства в размер на 24.3 млн. лв. Съществени изменения са направени в нормативното регулиране на сектора, както и в намаляване на ценовите деформации при предоставянето на топлинна енергия за битовите потребители при завишен анализ и контрол на ценообразуването на

предлаганите от сектора услуги от страна на Държавната комисия за енергийно и водно регулиране. Разчетените за 2005 г. средства за енергийния отрасъл в размер на 3 млн. лв. са насочени само към възледобивните търговски дружества Мина "Бобов дол" и Мина "Пирин".

- **Пощенски услуги**

Предвидените средства от 1 млн. лв. за 2005 г. за покриване на финансовия дефицит от предоставяне на универсалната пощенска услуга на територията на страната, възложена от държавата на "Български пощи" ЕАД, са усвоени в пълен размер. Финансирането на този дефицит е ограничено във времето и относително намалява до пълно преустановяване в сроковете по действащите нормативни документи.

- **Земеделие**

През 2005 г. чрез ДФ „Земеделие“ на земеделските производители са предоставени, под формата на преки субсидии, средства в размер на 58.7 млн. лв., което е 97.8% от предвидените за годината, насочени основно към секторите зърнопроизводство, млекопроизводство, животновъдство, оризопроизводство, зеленчукопроизводство и др.

За изплащане на премиите на тютюнопроизводителите от фонд „Тютюн“ към МЗГ, през 2005 г. са предоставени 111.0 млн. лв., в съответствие със Закона за тютюна и тютюневите изделия.

- **Програми за заетост**

Следвайки политиката за разширяване на партньорството между публичния и частния сектор, през 2005 г. се увеличи размера на предоставените субсидии на реалния сектор по програмите за заетост. Целта е да се стимулира разкриването на нови работни места от реалния сектор, с което да се постигне по висок процент на постоянна заетост. Предоставените средства за 2005 г. са в размер на 63.6 млн. лв.

- ✓ **Субсидии за системата на здравеопазването**

Преобразуваните лечебни заведения в търговски дружества (болнични заведения, преобразувани по реда на Закона за лечебните заведения) се субсидират от МЗ и общинските бюджети съгласно утвърдената методика - на база на реално извършената дейност, по брой преминали болни, по група диагноза и средна стойност на случай по групи болници. С методиката и договорите за финансиране са регламентирани общия ред, правила и критерии за субсидиране на болниците за реално извършени дейности за преминали болни по класове болести. С прилагането на методиката за финансиране през 2004 г. и 2005 г. се извърши и подготовка на лечебните заведения за болнична помощ за преминаване към финансиране от един източник, на база реално извършена дейност. Общата сума на разчетените към ЗДБРБ за 2005 г. средства за тази цел е 361.7 млн. лв., като в хода на бюджетното изпълнение бяха предоставени допълнителни средства и изпълнението достигна 413.7 млн. лв., или 114.4% спрямо разчета.

Основният проблем с финансирането на болничната система през 2005 г. е вече традиционен за последните години и се свързва с наличието на значими по размер просрочени задължения в редица лечебни заведения извън бюджетната система на МЗ. Причините за натрупването на просрочия от болниците са комплексни, като МЗ извърши обстойни проверки и анализи и положи усилия за да бъде постепенно преодоляно и изолирано тяхното въздействие. През втората половина на годината проблемът допълнително се изостри и наложи предприемането на спешни действия. Бяха предприети и мерки за подобряване мениджмънта на болниците с големи просрочени задължения. За да бъде запазена общата финансова стабилност на здравната система в страната, за да се обезпечи нормалното протичане на диагностично-терапевтичната дейност на болниците и да не бъде допуснато възникването на напрежение сред пациентите, през месец декември

на болниците бе предоставен допълнително значителен по размер финансов ресурс, с който просрочията бяха намалени наполовина до около 67.0 млн. лв.

Социално осигуряване и грижи

Общата сума на социалноосигурителните разходи на консолидирана база за 2005 г. е 6 101.8 млн.лв., което представлява 14.5% от БВП. Тук се включват разходите за: пенсии; социални помощи и обезщетения; здравноосигурителни плащания и други социалноосигурителни и здравноосигурителни разходи. В структурно отношение социалните разходи са с най-висок относителен дял (36.6%) в съвкупните разходи по КФП, като те запазват високи нива през последните години, в съответствие с провежданата социална политика в условията на неблагоприятна демографска и икономическа среда.

✓ Разходи за пенсии

Разходите за пенсии за 2005 г. са в размер на 3 775.3 млн. лв., което представлява 9.0% от БВП. В тази сума са включени разходите за пенсии от ДОО и УПФ, включително добавките към пенсиите на участниците във войните, както и пенсиите по международни спогодби, без пощенска такса и ДДС. В рамките на тези средства освен своевременно изплащане на пенсиите е извършено още:

- осъвременяване на пенсиите с 6% от 1 юни 2005 г.;
- увеличение на социалната пенсия за старост на 60 лева месечно, считано от 1 юни 2005 г., вследствие на което са увеличени минималния и максималния размер на пенсиите и добавките към пенсиите, които са процент от социалната пенсия за старост и др.

Изпълнението на предвидените в ЗБДОО параметри е 101.3%. По-високите разходи са в резултат на допълнително одобрените средства от правителството за изплащането на допълнителна сума към пенсиите за месец декември 2005 г. съгласно ПМС № 255/01.12.2005 г.

✓ Помощи и обезщетения

Извършените разходи за обезщетения и помощи на консолидирана основа през 2005 г. са в размер на 1 030.9 млн. лв., което представлява 2.5% от БВП. Разходите са свързани с изплатените обезщетения и помощи на основание на Кодекса за социално осигуряване (КСО), Закона за социално подпомагане, Закона за интеграция на хората с увреждания, Закона за семейни помощи за деца, Закона за Министерството на вътрешните работи и Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България. В структурно отношение това са разходи, извършени по републиканския бюджет и по бюджета на ДОО.

Разходите за социални помощи и обезщетения са втората по значимост група разходи в групата на социалните разходи, като от тях 616.0 млн.лв. са усвоени по републиканския бюджет и 409.9 млн. лв. по бюджета на ДОО. Само за социални помощи и обезщетения по КСО са изразходвани 408.2 млн.лв. (100.3% изпълнение на предвидените в ЗБДОО за 2005 г.). В разходите по КСО са включени основно разходите за обезщетения при временна неработоспособност; разходите за бременност, раждане и отглеждане малко дете и разходите за обезщетения при безработица. Най-голям относителен дял в разходите за обезщетенията при временна неработоспособност заемат обезщетенията поради общо заболяване - 163.7 млн.лв.; паричните обезщетения за отглеждане на малко дете до две годишна възраст са в размер на 86.7 млн.лв., а обезщетенията за бременност и раждане - 30.1 млн.лв. Разходите за обезщетения при безработица са в размер на 91.1 млн. лв.

Усвоените средства за изплащане на помощи и обезщетения по Закона за интеграция на хората с увреждания през 2005 г. са в размер на 127.0 млн. лв., при планирани 56.8 млн.лв. Съгласно влезлия в сила от 01.01.2005 г. нов Закон за интеграция на хората с увреждания и Правилника за неговото прилагане, право на месечна добавка за социална интеграция имат хората с трайни увреждания, според вида и степента на увреждането и въз основа на извършена социална оценка, без оглед на доходите им. Премахването на доходния критерий неколккратно увеличи, както натуралните, така и стойностните показатели по изпълнението на закона. Същевременно с промяната на гарантирания минимален доход от 01.06.2005 г., размерът на месечните добавки за социална интеграция нарасна значително.

Средствата, изразходвани по Закона за социално подпомагане, са в размер на 181.3 млн. лв. (в т.ч. 4.9 млн. лв. по бюджетите на общините, представляващи други помощи по решение на Общинските съвети). С най-голям относителен дял са разходите за месечни помощи - 94.9 млн. лв. и целевите помощи за отопление по Наредба № 5/2003 г. – 74.1 млн. лв.

Изплатените помощи по реда на Закона за семейни помощи за деца са в размер на 256.5 млн. лв. (96.8% от предвидените в ЗДБРБ за 2005 г.), от които 236.6 млн.лв. са помощи за отглеждане на дете (вкл. 1.7 млн. лв. по бюджета на ДОО).

✓ **Здравноосигурителни плащания**

По линията на финансиране от НЗОК на болниците и лечебните заведения са отпуснати 1 039.9 млн. лв., което представлява 2.5% от БВП. В хода на бюджетното изпълнение ЗБНЗОК бе актуализиран и изпълнението на показателя спрямо актуализирания ЗБНЗОК е 99.9%. Предвидените първоначално със ЗБНЗОК за 2005г. 863.6 млн. лв. за здравноосигурителни плащания бяха увеличени освен със средствата от резерва за непредвидени и неотложни разходи (85.0 млн.лв.), така също и с допълнителни 80.0 млн.лв. за сметка на превишението на приходите. Най-голям е относителният дял на разходите за болнична помощ – 47.2% от общо усвоените през 2005 г. от общо разходите за здравноосигурителни плащания. С тези средства е заплатено лечението на над 700 000 преминали болни по 120 клинични пътеки.

✓ **Други социални и здравноосигурителни плащания**

В тази позиция се отчитат разходите за здравноосигурителните вноски за пенсионерите, за безработните лица, за децата до 18-годишна възраст, за студенти и др. В резултат на увеличението на разходите за пенсии през 2005 г. здравноосигурителните вноски за пенсионерите нараснаха с 16.0 млн. лв. спрямо 2004 г.

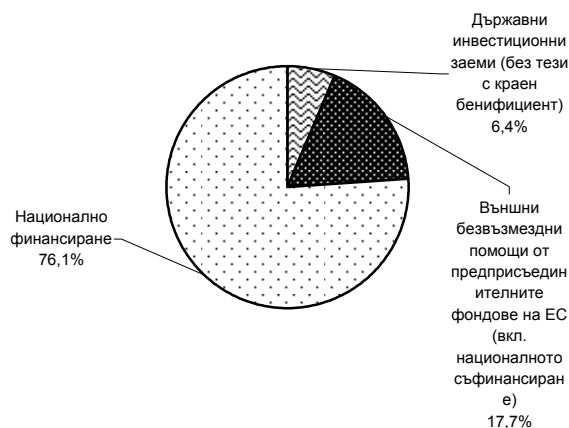
Общата сума на усвоените средства през 2005 г. на консолидирана база е 255.7 млн. лв., което представлява 0.6% от БВП. Изпълнението на показателя спрямо консолидираните разчети към ЗДБРБ за 2005 г. е 98.2%.

3.2.2 Капиталови разходи

През 2005 г. се отчита съществен ръст на инвестиционните разходи, което е важна предпоставка за постигането на ускорен икономически растеж на страната в средносрочен план. Капиталовите разходи (вкл. прираста на държавния резерв) достигнаха 5.0% от БВП, което представлява увеличение с почти един процентен пункт спрямо предходната година (капиталовите разходи за 2004 г. представляват 4.1% от БВП). В абсолютна сума капиталови разходи на консолидирана база са в размер на 2 101.3 млн. лв., като

източниците за финансиране са както национално финансиране, така и външни безвъзмездни помощи от предприсъединителните фондове на Европейския съюз и държавни инвестиционни заеми.

Структура на източниците на финансиране на публичните инвестиционни разходи

В структурата на източниците за финансиране на капиталовите разходи се запазва тенденцията на нарастване на външните безвъзмездни помощи от предприсъединителните фондове на ЕС (вкл. националното съфинансиране) по програми ИСПА, ФАР и САПАРД.

Средствата, които страната ни усвоява от външни инвестиционни кредити, са основно по сключени споразумения за изграждането на големи приоритетни инфраструктурни обекти с национално значение и се усвояват по бюджетите на министерствата и ведомствата.

От съставните бюджети с най-висок относителен дял в инвестиционните разходи са капиталовите разходи по републиканския бюджет (50.3%), бюджетите на общините (22.8%) и Националния фонд (17.7%). Изпълнението на капиталовите разходи спрямо заложените размери в разчетите към ЗДБРБ за 2005 г. е 110.9%.

Общата сума на извършените капиталови разходи и прираста на държавния резерв по републиканския бюджет през 2005 г. е 1 056.7 млн. лв., което представлява изпълнение 101.8% от предвидените в ЗДБРБ за 2005 г. Основната част от разходите по бюджетите на министерствата и ведомствата (896.7 млн.лв.) представлява финансиране на инфраструктурни проекти и приоритетни инвестиционни програми и стратегии, а капиталовите разходи и трансфери, предоставени от централния бюджет за реалния сектор в размер на 159.9 млн. лв. са насочени главно към изграждане на железопътната инфраструктура (НК „ЖИ“), инфраструктурата на Летище София, като и за покриване щетите от наводненията на територията на общините (93.2 млн. лв.).

През 2005 г. продължи изпълнението на Програмите за отстраняване на минали екологични щети, причинени от минали действия или бездействия, на приватизирани предприятия, до момента на тяхната приватизация. Финансирането от бюджета на тези програми е на основание § 9 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за опазване на околната среда, според който отговорността за нанесените щети върху околната среда, настъпили от минали действия или бездействия, носи държавата при условия и по ред, определени с акт на Министерския съвет, като оценката на щетите до момента на приватизацията се извършва в съответствие с методика, утвърдена от министъра на околната среда и водите.

Общият размер на изразходваните средства от бюджета за 2005 г. е 10.1 млн. лв., като за изпълнение на програмите за периода 2000-2005 г. са усвоени средства от бюджета

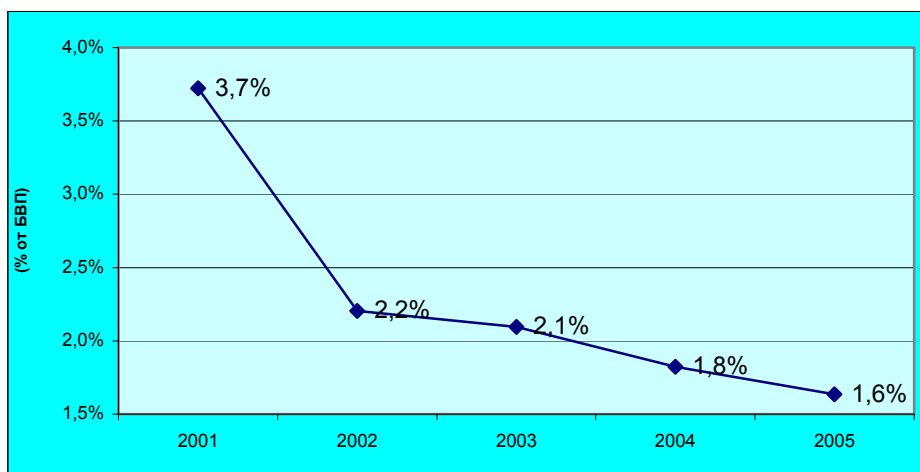
в размер на 67.5 млн. лв. Общата стойност на програмите, одобрени от Висшия експертен екологичен съвет към МОСВ е около 248 млн. лв., т.е до момента са изпълнени приблизително 27.2% от стойността на предстоящите за изпълнение проекти. Очаква се през следващите години с ускорени темпове да продължи изпълнението на тези екологични програми, с оглед до края на 2010 г. изпълнението на по-голямата част от тях да приключи.

Капиталовите разходи по бюджетите на общините са в размер на 482.6 млн. лв. В рамките на целевата субсидия за капиталови разходи от централния бюджет на общините е осигурено продължаване строителството на екологични обекти с висока регионална и национална значимост (пречиствателни станции за отпадни води, депа за твърди битови отпадъци и др.).

3.2.3 Лихвени разходи

Лихвените плащания на консолидирана база през 2005 г. са в размер на 685.6 млн. лв., което представлява 86.3% от предвидените в ЗДБРБ за 2005 г. Отчетените резултати потвърждават тенденцията през последните години на намаление на лихвените плащания, като процент от БВП. За последните пет години техният размер е намалял от 3.7% от БВП през 2001 г. до 1.6% от БВП през 2005 г.

Динамика на относителния дял на лихвените разходи към БВП

В структурно отношение най-висок относителен дял в лихвените плащания заемат плащанията за лихви по външни заеми (разходи по външния дълг) – 72.1%, срещу 27.9% за лихвените плащания по вътрешни заеми (разходи по вътрешния дълг).

Разходи по външния дълг

Общата сума на изплатените лихви по външни заеми през 2005 г. е 494.1 млн. лв. (вкл. лихвите по ДИЗ и външните лихви по бюджетите на общините), което представлява 87.3% изпълнение спрямо планираните за годината. Най-значителна икономия на бюджетни средства беше реализирана от разходите по обслужването на облигациите, емитирани на международните пазари и по заемите от международни организации и

институции (СБ и ЕС). Изпълнението на “Други лихви”, който включва резерв за покриване на риска от активиране на държавни гаранции и лихви по активирани държавни гаранции, е 24.3%, тъй като предвидения по закон резерв в размер на 7.3 млн. лв. не беше използван през годината.

Плащанията за лихви по брейди и глобалните облигации през 2005 г. са на обща стойност 372.7 млн. лв. и представляват 93.7% изпълнение на предвидената сума по закон. Частта на дълга в ценни книжа представлява 44.3% в общата структура на външния дълг, поради което разходите за неговото обслужване са с най-голяма тежест в общата сума на средствата за лихви, заложен по закон. Съществен е размера на изплатените лихви и по заеми от международни организации и институции – 63.9 млн. лв. (в т.ч. СБ, JVIC и ЕС), следвани от лихви по заеми от други държави – 17.1 млн. лв. (в т.ч. Парижки клуб, Г-24, Полска национална банка и Китай), като плащанията се извършваха регулярно, в съответствие с предвидените в заемните споразумения условия. Причината за постигнатата икономия на отчетните показатели при тези задължения, се дължи на по-ниските фактически стойности на лихвените проценти и на валутните курсове, приложени към датите на съответните плащания през годината, спрямо приложените параметри по закон и на операциите по обратно изкупуване на дълг.

С оглед намаляване влиянието на риска от промените в курса на щатския долар и от движението в нивата на основните лихвени проценти върху разходите по обслужване на външния дълг, през 2005 г. беше извършено предплащане на доларов дълг и на задължения с плаващи лихвени купони и заемането на средства беше предимно в евро.

По-слабо въздействие върху размера на разходите по външния дълг през 2005 г., оказват основно, стойностите на 6 м. LIBOR за щатски долар и евро. Една от причините за реализираната икономия по всички показатели за лихви по външни заеми се дължи на разликата между реалните стойности на 6 м. LIBOR за щатски долар и евро, приложени към датите на съответните плащания и използваните параметри по закон. Осреднената стойност на 6м. LIBOR за евро през отчетния период е 2.24%, докато заложената по закон е 2.5%. Едно от най-големите плащания по дълга, извършено през месец януари 2005 г., свързано с обратно изкупуване на брейди книжата беше извършено при стойност на 6 м. LIBOR за щатски долар в размер съответно на 1.93%, при прогноза по закон от 2.58%.

Друг съществен фактор, който оказва влияние върху сумата на изплатените средства за лихви е движението в курса на щатския долар, спрямо останалите валути на международните пазари. Най-съществени суми в щатски долари са изразходени по брейди книжата и глобалните доларови облигации. Поради това, разликата между използваната прогноза за щатския долар и реално достигнатата котировка в деня на съответното плащане се отразява значително върху размера на разходите по този вид дълг. Приложената стойност по закон е 1 щ.д.=1.70 лв., докато лихвите по брейди книжата и глобалните доларови облигации са изплатени при значително по-ниски реални курсове. Едни от най-големите плащания през месец януари са реализирани по курс от 1.49 лв. и 1.50 лв. за 1 щ.д.

През 2005 г. са изплатени 24.9 млн. лв. лихви по ДИЗ, администрирани по бюджетите на министерствата и 11.4 млн. лв. лихви по ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество, което представлява съответно 66.2% и 74.4% от заложеното по закон. Размерът на предвидените средства за лихви зависи основно от нивото на усвояване на средства по заемите, от лихвените условия, посочени в отделните договори и от валутната деноминация на съответния кредит. В тази връзка, по-ниското изпълнение на външното финансиране води до по-малък размер на изплатените лихви. От друга страна, значителната обвързаност на инвестиционните заеми с плаващ лихвен процент /6м. либор за евро или за щатски долар/, налага определена зависимост на лихвените плащания от промените в нивата на тези лихвени инструменти. Влияние върху изпълнението на

показателя за лихви оказва и движението в курса на щатския долар спрямо основните валути на международните пазари. Предвид изложеното, към края на 2005 г. се отчита икономия по отношение на разчетите за лихви и по двата вида ДИЗ, поради по-слабата обща усвояемост на средства по кредитите и в следствие на по-ниските реални нива на основните валутни курсове и лихвени проценти в деня на съответното плащане, в сравнение с разчетите по закон. Най-високо процентно изпълнение на показателя се наблюдава при заемите, които са усвоени напълно и се обслужват при фиксиран лихвен процент. Подобни са кредитите, получени от ЕИБ и в по-голямата си част от БРСЕ. С най-високо отчетено изпълнение в общия размер на лихвите по заемите, администрирани по бюджетите на министерствата, са разходите на ИА “Пътища” – 85.3% и на МТСП - 67.1%.

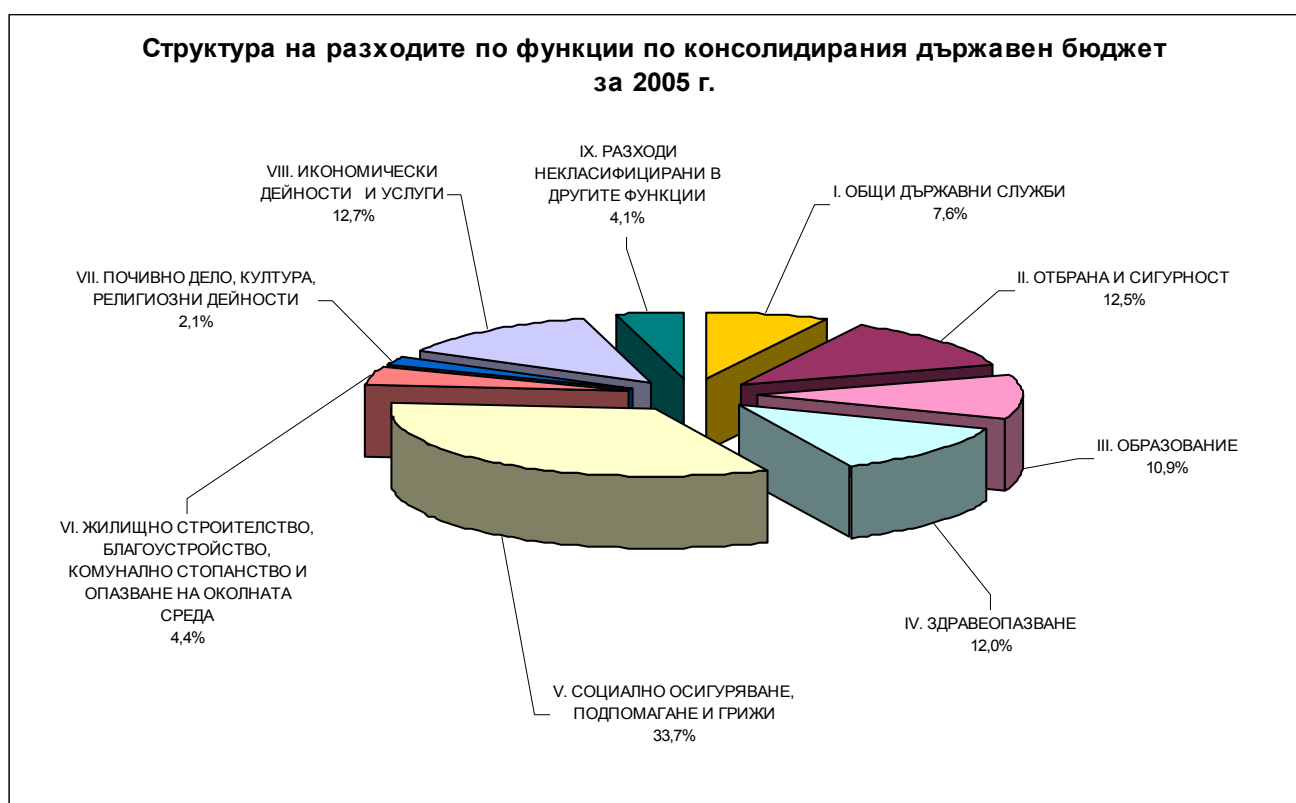
Разходи по вътрешния дълг

Общият размер на платените лихви по вътрешния дълг през 2005 г. възлиза на 191.5 млн. лв., което представлява 83.7% от предвидените 228.8 млн. лв. От тях 119.3 млн. лв. (63.7%) са лихви по съкровищни облигации, 1.9 млн. лв. (1.0%) са отстъпки по съкровищни бонове и 9.3 млн. лв. (5.0%) са лихви по ДЦК, емитирани за структурната реформа. Разходите за лихви по заеми от БНБ (МВФ) възлизат на стойност 56.8 млн. лв., което представлява 29.7% от общия размер на лихвите по вътрешни заеми, а изпълнението на показателя за годината е 80.1%. Причината за реализираната икономия се дължи предимно на разликата между по – ниския валутен курс на СПТ спрямо лева, отчетен към датите на съответните плащания и предвидената стойност по закон.

Постигнатата икономия от 16.3% на разходите по вътрешни държавни заеми през 2005 г., преди всичко се дължи на разликата между използваните при изготвянето на разчетите по ЗДБРБ за 2005 г. прогнозни параметри и реалните стойности на лихвени проценти и валутни курсове на вътрешния и международните парични пазари, както и на доста по-малкия обем на емитираните през годината съкровищни бонове.

3.3 Изпълнение на разходите по функции по консолидираната фискална програма

Разпределението на бюджетните средства по функции при изготвянето на разчетите по ЗДБРБ за 2005 г. е направено на базата на приетата с тригодишната бюджетна прогноза стратегия по отношение на държавните разходи. При прегледа на функционалните групи ясно се открояват приоритетните области на държавната политика и поетите отговорности към обществото. Някои от тях са изцяло отговорност на държавата (например “Общи държавни служби”, “Отбрана и сигурност”), докато за други следва да се насърчава участието на частния сектор в предоставянето на публичните услуги.

По долу е направен преглед на изпълнението на разчетените средства в ЗДБРБ за 2005 г. по функции:

3.3.1 Общи държавни служби.

Функция „Общи държавни служби” отразява финансирането на цялата публична администрация – централна и местна и се подразделя на следните групи: “Изпълнителни и законодателни органи”, “Общи служби” и “Наука”. Общата сума на разходите по тази функция на консолидирана основа е 1 268.3 млн. лв., или 3.0% от БВП.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2005 г.	КФП	Републ. бюджет	ДВУ	БАН	Общини	ИБСФ
I. ОБЩИ ДЪРЖАВНИ СЛУЖБИ	1 268.3	818.0	1.9	89.6	329.0	29.8
A. ИЗПЪЛНИТЕЛНИ И ЗАКОНОДАТЕЛНИ ОРГАНИ	1 028.5	669.7			329.0	29.8
Текущи нелихвени разходи	846.2	545.3			297.5	3.3
Капиталови разходи	182.3	124.4			31.5	26.4
B. ОБЩИ СЛУЖБИ	106.0	106.0				
Текущи нелихвени разходи	43.8	43.8				
Капиталови разходи	62.3	62.3				
в т.ч. прираст на държавния резерв	56.6	56.6				
B. НАУКА	133.8	42.3	1.9	89.6		
Текущи нелихвени разходи	125.8	41.1	1.1	83.5		
Капиталови разходи	8.0	1.1	0.8	6.1		

Група А: „Изпълнителни и законодателни органи”

В тази група попадат разходите, извършени за финансовото обезпечаване на основните функции на Администрацията на президентството, Народното събрание, правителството, както и дейностите на централната и местна администрация, държавните комисии, изпълнителните агенции, областните администрации, търговските служби в чужбина, посолствата и консулствата в чужбина и други новосъздадени администрации.

Общата сума на разходите на консолидирана основа за тази група е 1 268.3 млн. лв., което представлява изпълнение 102.9% спрямо предвидените в разчетите по ЗДБРБ за 2005 г. разходи за група „Изпълнителни и законодателни органи”. В структурно отношение преобладават текущите разходи по бюджетите на министерствата и ведомствата и общините, което се обуславя от спецификата на функцията и групата. Размерът на капиталовите разходи в тази група е 182.3 млн. лв., или 110.9% спрямо разчета. В системата на общините отчетените разходи по тази група са в размер на 329 млн. лв., като се наблюдава значително преизпълнение (159.9%) спрямо разчета по ЗДБРБ за 2005 г., главно поради факта, че заплатите на председателите на общинските съвети и възнагражденията на общинските съветници не са предвидени в разчетите към закона (за 2006 г. посоченото несъответствие е отстранено).

Разходите в тази група бяха насочени към реализиране на следните стратегически цели и приоритетни политики:

- ◆ защита и реализация на националните интереси на Република България чрез активно и адекватно участие в международните отношения;
- ◆ ускорена хармонизация на българското законодателство с това на ЕС и повишаване на административния капацитет на държавната администрация;
- ◆ пълноправно участие на Република България в НАТО и присъединяване към ЕС;
- ◆ програма за изпълнение на стратегията за реформа на българската съдебна система;
- ◆ усъвършенстване на данъчната и митническата администрация и създаване на ефективна система за събиране на публичните вземания в Република България;
- ◆ осигуряване на делегираните от държавата и местните дейности в групата;
- ◆ усъвършенстване на финансовото управление и контрол и вътрешния одит в съответствие с международно приетите стандарти и добрите практики на ЕС, както и на външен одит на бюджета и на други публични средства, с които се гарантира общественото доверие при разходването на средствата.

В края на 2005 г. бяха положени усилия за финализиране на процеса по нормативното регламентиране на дейността на Националната агенция за приходите и

създаване на условия за стартиране функционирането ѝ от 1 януари 2006 г. Реализира се един от основните приоритети в областта на данъчната реформа - създаването на устойчива данъчна система за събиране на публични вземания. Акцентът беше поставен върху създаването на икономически ефективна система, която да подпомага развитието на частния сектор и да отговоря на изискванията за присъединяване към ЕС.

В процеса на осъществяване на фискалната децентрализация на общините през 2005 г. и на основание чл. 237, ал. 3 ал. 4 от Данъчно процесуалния кодекс, главният данъчен директор със съответни споразумения възложи на кметове на общините, или на упълномощени от тях служители на общинската администрация, правомощия на данъчните органи, отнасящи се за данъчни задължения по Закона за местните данъци и такси. В тази връзка бяха прехвърлени 1 278 щатни бройки от Главна данъчна дирекция в общините, съгласно § 75, ал. 1 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗДБРБ за 2005 г. През изминалата година, усилията бяха насочени към повишаване ефективността на общинските администрации и за осигуряване финансирането както на делегираните от държавата дейности, така и на местните дейности.

Предвид предстоящото присъединяване към ЕС и значението на митническата администрация за защита интересите на общия бюджет на ЕС, продължи работата за подобряване на митническия контрол, борбата срещу митническите и валутните нарушения, контрабандата и незаконния трафик на наркотици. Бе осигурено участието на Българската митническа администрация в програмата на Европейската общност "Митници 2007" и координиране на връзките с международни организации по проблемите на митата и митническия контрол.

Продължи изпълнението на Комуникационната стратегия за подготовка на членството на Република България в ЕС.

През 2005 г. бяха финансирани дейности, свързани с анализ, подготовка и съпътстващи целеви проекти по изграждане на пространствена база данни за планиране, поддръжка и мониторинг на пътната инфраструктура за ускоряване дейността по изграждане на международните транспортни коридори, като част от Националната база данни. Бяха реализирани дейности, свързани със създаването на благоприятни условия за устойчиво балансирано регионално развитие и дейности за създаването на условия за ефективен инвестиционен процес в сферата на благоустрояването.

В Министерството на правосъдието продължи изграждането на Единната информационна система за противодействие на престъпността.

През 2005 г. реално стартира процесът по децентрализация и реформиране на държавния вътрешен финансов контрол, като бяха разработени съответните нормативни актове и други документи за регламентиране разделянето на функциите по вътрешен одит и инспекция и началото на децентрализацията на вътрешния одит в публичния сектор, както и за извършване на съответните структурни промени.

С оглед осигуряване на стабилно финансово управление в публичния сектор продължи усъвършенстването на дейностите по осъществяване на външен одит на бюджетните системи и на други публични средства, както и на регулаторните и надзорни дейности, извършвани от Комисията по финансов надзор, съгласно Закона за Комисията за финансов надзор, Закона за публичното предлагане на ценни книжа, Закона за застраховането, Закона за здравното осигуряване, Кодекса за социално осигуряване и Закона за дружествата със специална инвестиционна цел.

В тази група по републиканския бюджет е отчетена и дейността на новосъздадените администрации – Министерството на държавната администрация и административната реформа (МДААР); Министерство на държавната политика при бедствия и аварии (МДПБА); Комисия за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност (КУИППД) и Държавна агенция за информационни технологии и съобщения към МС.

Група Б: „Общи служби”

Със ЗДБРБ за 2005 г. за група “Общи служби” са утвърдени средства в размер на 57.9 млн. лв.

Разходите за 2005 г. по отчет са общо 106.0 млн. лв., или 183.2% спрямо утвърдения бюджет. Средствата са изразходвани за осъществяване дейностите на Националния статистически институт, Държавната агенция за българите в чужбина, Държавната агенция за бежанците, Изпълнителна агенция за икономически анализи и прогнози, Централен регистър на особените залози, Агенцията за чуждестранна помощ, Националния институт за помирение и арбитраж, Център на промишлеността на Република България в Москва, Българската агенция за инвестиции, Държавната агенция „Държавен резерв и военновременни запаси“ и др.

По ЗДБРБ за 2005 са извършени корекции за увеличаване на разходите общо с 48.6 млн. лв., като най-голямо е увеличението на разходите на ДА “Държавен резерв и военновременни запаси” във връзка със специфичната ѝ дейност в изпълнение на Закона за държавните резерви и военновременни запаси, Закона за задължителните запаси от нефт и нефтопродукти и действащите нормативи за съхранение на резервите.

С предоставените през 2005 г. средства са изпълнени основните политики и програми в групата в това число и Националната програма за статистически изследвания за 2005 г.

Група В: „Наука”

Група „Наука” включва разходите за финансиране на научни програми, структури, проекти и изследвания. В дейностите, включени в обхвата на групата, съществуват добри възможности за партньорство между частния сектор и държавата и за разширяване на съществуващите източници на финансиране. Стимулира се разработването на проекти в сферата на науката и научните изследвания, които могат да кандидатстват за финансиране от ЕС.

Общата сума на изразходваните средства по тази група за 2005 г. е 133.8 млн. лв. и бележи ръст от 3.2% спрямо предходната година. Реализирана е икономия основно по републиканския бюджет за сметка на резерва за непредвидени и неотложни разходи.

С отчетените средства са финансирани научни изследвания, разработки, проекти, информационно обслужване, приложни и спомагателни дейности извършвани от: Българската академия на науките; Национален център за аграрни науки и Национална служба за съвети в земеделието към Министерството на земеделието и горите в областта на земеделието, животновъдството и хранително-вкусовата промишленост; Национален център по здравна информация и Национален център по обществено здравеопазване към Министерството на здравеопазването в областта на медицината и здравеопазването; Национален институт за изследване на виното и спиртните напитки към Министерството на икономиката и енергетиката в областта на винарството и лозарството.

Бяха проведени редица изследвания на общественото мнение и нагласи за събитията и за процесите с национална значимост от Националния център за изучаване на общественото мнение и нагласи към Народното събрание.

Средства бяха осигурени и за конкурсно-проектно финансиране на научните изследвания от Фонд „Научни изследвания” към Министерството на образованието и науката, както и за дейностите по събиране, обработка и съхранение на научно-техническа информация и документация в Министерство на икономиката и енергетиката.

Беше осигурено и провеждането на научни и приложни изследвания от ДВУ и ДВВУ, които да послужат като основа за трансфера на знания и “ноу-хау” към гражданската и военна сфера.

Отчетените средства в тази група обхващат и разходите за издателска дейност и разпространяване на научни теоретични знания и т.н., както и за участие в международни научни програми, проекти и разработки.

3.3.2 Отбрана и сигурност

В съответствие със ЗДБРБ за 2005 г., по консолидираната фискална програма за осигуряването на националната сигурност и отбрана, опазването на обществения и правовия ред, поддържането на отбранителния потенциал на страната и за издръжка на съдебната власт и администрацията на затворите са отчетени общо разходи в размер на 2 080.3 млн. лв., което представлява 5% от БВП.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2005 г.	КФП	Републ. бюджет	Соц. осигуряване	Съдебна власт	БАН	БНР	БНТ	Общини	ИБСФ
II. ОТБРАНА И СИГУРНОСТ	2 080.3	1 796.9	0.9	248.7	0.0	0.0	0.0	33.8	0.0
A. ОТБРАНА	922.4	905.3	0.9		0.0	0.0	0.0	16.1	
Текущи нелихвени разходи	724.6	708.4			0.0	0.0	0.0	16.1	
Капиталови разходи	197.8	197.0	0.9						
Б. ПОЛИЦИЯ, ВЪТРЕШЕН РЕД И СИГУРНОСТ	824.2	806.5						17.7	0.0
Текущи нелихвени разходи	799.7	782.2						17.5	
Капиталови разходи	24.5	24.3						0.2	0.0
В. СЪДЕБНА ВЛАСТ	265.9	17.2		248.7					
Текущи нелихвени разходи	240.8	16.6		224.2					
Капиталови разходи	25.1	0.7		24.4					
Г. АДМИНИСТРАЦИЯ НА ЗАТВОРИТЕ	67.9	67.9							
Текущи нелихвени разходи	66.2	66.2							
Капиталови разходи	1.7	1.7							

Група А: „Отбрана”

В група „Отбрана” най-голям относителен дял имат разходите, отчетени по бюджета на Министерството на отбраната (МО) – 895.8 млн. лв. Тези разходи заедно с разходите за здравеопазване, образование, еднократни парични обезщетения и други, отчетени по бюджетите на МО и на държавните висши военни училища (ДВВУ) възлизат на 1 050.6 млн. лв. В рамките на тези средства през 2005 г. са изразходвани 216.7 млн. лв. за изпълнение на инвестиционната програма на министерството.

За финансово осигуряване на дейностите по участието на Република България в НАТО през 2005 г. са отчетени разходи в размер на 74.0 млн. лв., от които 60.8 млн. лв. капиталови разходи. Най-голям дял имат разходите, отчетени по бюджета на МО – 69.5 млн. лв., следван от разходите по бюджетите на МВР – 1.9 млн. лв. и МВнР – 1.7 млн. лв. Средствата бяха насочени към изпълнението на поетите от Република България ангажименти, произтичащи от членството ни в НАТО, както и за участие в органите и дейностите на Организацията на Северноатлантическия договор.

За участие на Българската армия в задгранични мисии са отчетени 74.0 млн. лв., от които 30.8 млн. лв. капиталови разходи за доставка на специфично оборудване, въоръжение и техника в зависимост от спецификата на мисията. Разходите са извършени за развитие на многонационалните мироопазващи сили в Югоизточна Европа и участие на формираната от Българската армия в мисии.

Разходите за отбрана на консолидирана основа, които включват разходите, отчетени по бюджетите на МО и на ДВВУ (1 050.6 млн. лв.) и тези, отчетени в група „Отбрана” по бюджетите на други министерства, ведомства и общини (26.5 млн. лв.) възлизат на 1 077.1

млн. лв. или 2.6% от БВП. По този начин се изпълнява поетия с Графика за реформите ангажимент -годишните разходи за отбрана да бъдат поддържани в средносрочен план на относително постоянно равнище от 2.6% от БВП.

В рамките на горните средства през 2005 г. продължи развитието на българската отбрана, като основните насоки за това бяха определени в резултат на проведеня в периода 2003-2004 г. Стратегически преглед и дефинирани в приетата от 39-то Народно събрание Дългосрочна визия за развитие на войските и силите до 2015 г.

В съответствие с поставените задачи в сферата на отбраната, усилията бяха съсредоточени за постигане на четири основни приоритети:

- ◆ трансформация на въоръжените сили за ефективно генериране на необходимите оперативни способности;
- ◆ трансформация на процедурите и практиките за формиране и провеждане на политиката за сигурност и отбрана;
- ◆ ефективно членство в НАТО;
- ◆ интегриране в системата на Европейската политика за сигурност и отбрана.

През 2005 г. стартира изпълнението на Плана за организационно изграждане и модернизация на въоръжените сили до 2015 г. Продължи процесът на професионализация на въоръжените сили и реформата във военнообразователната система, като бяха създадени центрове за подготовка на подразделения за мироопазващи операции.

Модернизацията като ключов елемент от процеса на трансформация за повишаване способностите на силите за изпълнение на техните мисии и задачи продължи да се осъществява в съответствие с приетите приоритетни проекти. При реализиране на проектите за модернизация се търсеха възможности за оптимална възвръщаемост на инвестициите и създаване на работни места чрез компенсаторни (офсетни) споразумения.

По бюджетите на общините за група „Отбрана” изпълнението е 16.1 млн. лв., като основната част от тези средства (15.1 млн. лв.) са за делегирани от държавата дейности. Чрез общинските бюджети се осигурява финансирането на разходите за отбранително-мобилизационни дейности, пътните разходи и медицински прегледи за донаторниците.

Група Б: „Полиция, вътрешен ред и сигурност”

В рамките на предоставените през годината средства, бе реализирано изпълнение на националните приоритети в областта на сигурността и вътрешния ред на страната:

- ◆ защита на националната сигурност, опазване на обществения ред и повишаване ефективността на противодействието на престъпността;
- ◆ повишаване ефективността на противодействието на престъпността;
- ◆ борба с корупцията;
- ◆ охрана и контрол на държавната граница;
- ◆ осигуряване на държавен противопожарен контрол, пожарогасителна и аварийно-спасителна дейност;
- ◆ ограничаване и пресичане действията на организираните престъпни групировки;
- ◆ недопускане на терористични действия на територията на страната;
- ◆ изпълнение на специфични цели и задачи на НСО и НРС, свързани с функциите им.

На консолидирана основа отчетените разходи за тази група са в размер на 824.2 млн. лв., или 105.0% изпълнение спрямо годишните разчети, в т.ч. разходите по общинските бюджети са в размер на 17.7 млн. лв. Чрез общинските бюджети се осигурява финансирането на разходите за издръжка на комисиите за борба срещу

противообществените прояви на малолетните и напълнолетните, приемните на районните инспектори, детските педагогически стаи към общините и доброволните формирования за подпомагане органите на НС „Пожарна и аварийна безопасност” към МВР.

Отчитайки трайно установилата се неблагоприятна тенденция през последните години в структурата на бюджета на МВР – намаляване на относителния дял на средствата за издръжка и капиталови разходи и увеличаване на дела на средствата за заплати и осигурителни плащания на състава – необходимо е МВР като първостепенен разпоредител с бюджетни кредити да насочи усилията си към оптимизиране и приоритетизиране на разходите по бюджета си. По този начин, ще се гарантира в по-голяма степен изпълнението на основните приоритети и политики на министерството, което ще допринесе за повишаване ефективността в неговата работа, елиминиране и избягване на корупционните практики и по-ефикасна борба с престъпността.

Група В: „Съдебна власт”

Средствата в тази група са предназначени за определени дейности по бюджета на Министерството на правосъдието (МП), както и за осигуряване на дейността на органите на съдебната власт.

По бюджета на МП в тази група са включени разходите за издръжка на Главна дирекция „Охрана” и Агенцията по вписванията, второстепенни разпоредители с бюджетни кредити към МП. Съгласно Закона за регистър БУЛСТАТ през 2005 г. дейността по създаването, воденето и поддържането на регистър БУЛСТАТ преминава към Агенцията по вписванията. В изпълнение на горните изменения, на основание чл. 34, ал. 1 и ал. 2 от ЗУДБ и подписан протокол между министерството и Националния статистически институт беше извършена компенсирана промяна, в резултат на която са увеличени разходите за заплати, осигурителни вноски и издръжка на увеличената с 61 щ. бр. численост на Агенцията по вписванията.

Планираните разходи (вкл. резерва за структурна реформа) със ЗДБРБ за 2005 г. по бюджета на съдебната власт са в размер на 230.1 млн. лв. и са насочени към изпълнение на заложените приоритети в Стратегията за реформа на българската съдебна система и Програмата за нейното изпълнение. Разходите по отчет в края на годината са 248.7 млн. лв., или спрямо 2004 г. са изразходвани с 26.7 млн. лв. повече средства, като е реализиран ръст от 12%.

С отпуснатите средства по бюджета на съдебната власт са положени усилия за осигуряване на условия за провеждане на реформата в съдебната система и нормалното функциониране на органите на съдебната власт.

Група Г: „Администрация на затворите”

Със ЗДБРБ 2005 г. по бюджета на МП в тази група са включени разходи в размер на 71.6 млн. лв. за издръжка на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” и за изграждане на организационни структури за въвеждане на наказанието „пробация”. Усвоените средства в размер на 67.9 млн. лв. са изразходвани приоритетно за подобряване на материалните условия на местата за лишаване от свобода, както и за кадровото осигуряване на 28 пробационни служби, във връзка с изпълнението на Европейските изисквания за налагане на алтернативната форма на наказанието „лишаване от свобода”.

3.3.3 Образование

Общата сума на изразходваните средства по функция „Образование” за 2005 г. е 1.814.8 млн. лв., което представлява 4.3% от БВП.

(млн. лв.)					
ОТЧЕТ 2005 г.	КФП	Републ. Бюджет	ДВУ	Общини	ИБСФ
III. ОБРАЗОВАНИЕ	1 814.8	420.9	404.3	987.3	2.3
Текущи нелихвени разходи	1 637.5	322.4	371.0	943.7	0.4
Капиталови разходи	177.4	98.5	33.3	43.6	1.9

Общият размер на изразходваните средства по функция „Образование” е 1 814.8 млн. лв., или 100.9% към предвидените в разчетите по ЗДБРБ за 2005 г. Като относителен дял в БВП разходите по функцията заемат 4.3%.

През 2005 г. бяха извършени компенсирани промени по съответните бюджети, свързани с финансирането на определените приоритети за развитието на образованието и науката, съгласно разпоредбите на § 69 от ПЗР на ЗДБРБ 2005 г., касаещ финансирането на нови програми в системата на образованието, въз основа на одобрени от Народното събрание стратегически документи. В тази връзка, бяха увеличени разходите по бюджетите на Министерство на образованието и науката (МОН) и на Министерство на транспорта (МТ) както следва:

По бюджета на МОН

- ◆ 30.3 млн. лв. по Националната програма и Плана за по-пълно обхващане на децата в задължителна училищна възраст (Решение на Народното събрание от 25.02.2005г.), от които 15.4 млн. лв. за закупуване на микробуси и 14.9 млн. лв. за осигуряване на учебници и учебни помагала за учениците във II – IV клас;
- ◆ 33 млн. лв. за изпълнение на Стратегическите насоки за осъществяване на проекти за енергоефективно саниране на училищни сгради (Решение на НС от 28.04.2005 г.);
- ◆ 7.3 млн. лв. по Програмата и Плана за въвеждане на информационните и комуникационните технологии в училищата (Решение на НС от 01.03.2005 г.), в частта за дейностите по създаване на образователно съдържание и обучение на преподавателския състав.

По бюджета на МТ

- ◆ 30.1 млн. лв. по Програмата и Плана за въвеждане на информационните и комуникационните технологии в училищата, в частта за компютъризация на училищата и изграждане на информационна мрежа (по бюджета на Агенция „Развитие на съобщенията и на информационните и комуникационните технологии”, преобразувана по-късно в Държавната агенция за информационни технологии и съобщения към Министерския съвет).

Допълнително бяха предоставени 19.9 млн. лв. по бюджета на МТСП за изпълнение на модула „Закуска и чаша топло мляко”, отчетени по функция „Социално осигуряване, подпомагане и грижи”, както и 5.8 млн. лв. по бюджета на МОН за изпълнение на Програмата за развитие на научния потенциал (Решение на НС от 27.04.2005 г.), отчетени в група „Наука”.

Основните дейности, финансирани с отчетените средства през изминалата година включват:

- ◆ осигуряване на учебния процес в професионалните и общообразователните училища; на учебно-възпитателния процес в специалните училища; на обучението и възпитанието на деца, лишени от родителски грижи;
- ◆ изплащане стипендии на учениците в средното образование;
- ◆ ученически отдих и спорт;
- ◆ управление, оценка, контрол и лицензиране на дейности в системата на образованието, осъществявани от регионални инспекторати по образование, Национална агенция за оценяване и акредитация и Национална агенция по професионално образование и обучение;
- ◆ обучение и повишаване на квалификацията на служителите в държавната администрация - Институт по публична администрация и европейска интеграция;
- ◆ за осъществяване на програми за професионална квалификация и обучение на заети и безработни лица към Министерството на труда и социалната политика;
- ◆ осигуряване на учебния процес в държавните висши училища и държавните висши военни училища;
- ◆ създаване на условия за равен достъп до висше образование (изплащане на стипендии, разходи за студентски столове и общежития и др.);
- ◆ участие в международни програми и споразумения;
- ◆ подготовка на офицери за националната сигурност, отбраната на страната и въоръжените сили в съответствие със съвременните световни тенденции и стандартите на НАТО;
- ◆ разпространение на научни теоретични знания до научните, образователните и военните среди чрез издателска дейност;
- ◆ финансиране на делегираните от държавата дейности и местните дейности по бюджетите на общините в сферата на образованието и осигуряване на учебния процес в общинските учебни заведения;
- ◆ частично заплащане на транспортните разходи на учители и ученици и т.н.;

Разходите по общинските бюджети за функцията са 987.3 млн. лв. или 106% спрямо предвиденото в разчетите по ЗДБРБ за 2005 г. От тях текущи разходи в размер на 943.7 млн. лв. (за делегираните от държавата дейности са в размер на 829.3 млн. лв. и за местни дейности 104.9 млн. лв.) и капиталови – 43.6 млн. лв. Средствата са разчетени в изпълнение на РМС № 1045 от 2004 г. за разделение на дейностите, финансирани чрез общинските бюджети на държавни и общински и определянето на стандарти за численост на персонала и стандарти за издръжка на държавните дейности през 2005 г.

За заплати и възнаграждения на персонала за делегираните от държавата дейности са отчетени 466.4 млн. лв., което е с 35 млн. лв. повече от закона или ръст с 8.3%. За осигурителни вноски от работодателите общините са изразходвали 158.9 млн. лв., или с 5.8 млн. лв. повече от закона. За други възнаграждения на персонала са изразходвани 24.1 млн. лв. или 99.5% от предвидените със закона средства. Увеличените разходи за заплати и осигурителни вноски във функция “Образование” са в резултат на допълнително предоставените средства от централния бюджет през 2005 г. за:

- обезпечаване ръста на минималната работна заплата от 120 на 150 лв.;
- изплащане на допълнително трудово възнаграждение на персонала в размер на 1 на сто за всяка година трудов стаж от 01.07.2005 г.;
- изплащането на допълнителното възнаграждението на персонала в системата на народната просвета съгласно § 35 от Закона за народната просвета.

Разходите за издръжка на делегираните от държавата дейности по образование са 169.8 млн. лв., или ръст от 34.5% спрямо определените по закона. Изразходваните в

повече средства за издръжка в размер на 43.6 млн. лв. включват допълнително преведените на общините средства от централния бюджет за заплащане транспортните разходи на учители и ученици, както и средства от преходния остатък от 2004 г., насочен за подобряване на издръжката в училищата. Разходите за материали, горива, вода и електроенергия са 81.5 млн. лв., или 48% от общия размер на средствата за издръжка. За стипендии са изразходвани средства в размер на 10.1 млн. лв., или с 0.9 млн. лв. по-малко от определените по закона.

Текущите разходи за местни дейности са в размер на 104.9 млн. лв. и в основната си част са разходи за издръжка – 102.2 млн. лв. (предимно на целодневните детски градини, други дейности за децата и по образованието, сезонни и полудневни детски градини, столове). Капиталовите разходи са разпределени както следва – за делегираните от държавата дейности, вкл. тези от дофинансиране, 32.3 млн. лв. и за местните дейности 11.3 млн. лв.

През годината общините са дофинансирани с 9.5 млн. лв. текущите разходи в делегираните от държавата дейности по образование., в т.ч. за:

- заплати и осигурителни вноски.;
- други възнаграждения на персонала;
- издръжката на училищата и общежитията;
- стипендии.

3.3.4 Здравеопазване

Финансирането на системата на здравеопазването през 2005 г. следваше основните цели и приоритети дефинирани в Националната здравна стратегия. Продължиха усилията за повишаване ролята на превенцията и профилактиката за реформиране на здравните структури, с оглед повишаване качеството и ефективността на извънболничната и болничната помощ, както и за усъвършенстване на методите на финансиране на националната здравна система. Общата сума на изразходваните средства по функция „Здравеопазване” за 2005 г. на консолидирано ниво е 2 008.6 млн. лв., което представлява 4.8% от БВП.

(млн. лв.)					
ОТЧЕТ 2005 г.	КФП	Републ. бюджет	Соц. осигуряване	Общини	ИБСФ
IV. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ	2 008.6	808.3	1 069.4	128.9	2.0
Текущи нелихвени разходи	1 921.8	735.1	1 067.0	119.7	0.0
Капиталови разходи	86.8	73.2	2.4	9.3	2.0

Разходите от **републиканския бюджет** по функция “Здравеопазване” през 2005 г. са в размер на 808.3 млн. лв. (123.2% спрямо предвидените в ЗДБРБ за 2005 г.) и обхващат финансирането на следните основни приоритети:

- ◆ функциониране на системата на общественото здравеопазване;
- ◆ субсидиране на лечебните заведения за болнична помощ с държавно и общинско участие;
- ◆ финансиране на Национални здравни програми по стратегически здравни приоритети;
- ◆ осигуряване на животоподдържащи и животоспасяващи лекарства и медицински изделия по централна доставка;

- ◆ осъществяването на диагностично-консултативна и лечебна дейност в лечебните заведения, финансирани от Министерството на здравеопазването (МЗ), МТ, МДААР и МО;

През 2005 г. в лечебните заведения за болнична помощ е налице устойчива тенденция на увеличаване броя на преминалите болни (5% ръст спрямо 2004 г.) при незначително редуциране на легловата база, подобряване на общата използваемост на болничните легла и намален среден престой на преминал болен до 7,5 дни. МЗ продължи да субсидира държавните и общински болници на база договор по утвърдена методика в зависимост от броя на преминалите болни по групи (класове) болести по определени средни стойности за лечението на преминал болен. С методиката и договорите за финансиране са регламентирани общия ред, правила и критерии за субсидиране на болниците за реално извършени дейности за преминали болни по класове болести. Този модел за разпределение на публичните средства за лечебните заведения е по-надежден и икономически ориентиран. С прилагането на методиката за финансиране през 2004 г. и 2005 г. се извърши и подготовка на лечебните заведения за болнична помощ за преминаване към финансиране от един източник, на база реално извършена дейност.

Разходите за болнична помощ чрез бюджета на Министерството на здравеопазването за 2005 г. по отчет са 351 млн. лв. Болниците се финансират за извършени медицински дейности и по договор с НЗОК, като получените средства от държавните и общински болници през 2005 г. по договор с НЗОК е 490.7 млн. лв. Съотношението между двата източника на финансиране на лечебните заведения за болнична помощ през 2005 г. е 41,7: 58,3.

Съществен дял от разходите за здравеопазване по републиканския бюджет заемат разходите по централна доставка на лекарства, както и на консумативи, диагностикуми, ваксини, материали за хемодиализа, кардиостимулатори, радиоактивни изотопи, тестове за СПИН и хепатит и др., които се осигуряват чрез бюджета на МЗ и гарантират ангажимента на държавата по отношение на лечението на онкоболни и други, страдащи от тежки хронични и социално значими заболявания. По отчет тези разходи възлизат на 87.4 млн. лв., като само за скъпоструващи лекарства (по Наредба №34/2005 г. за реда за заплащане от републиканския бюджет на лечението на българските граждани за заболявания) извън обхвата на задължителното здравно осигуряване, са изразходвани 83.2 млн. лв., което е с 25% повече спрямо 2004 г.

Чрез бюджета на МЗ се извършват и разходите по национални програми, приети с решения от Министерския съвет, свързани с превенция, профилактика и лечение на значими заболявания, определени като национални здравни приоритети.

През 2005 г. е извършено финансиране по 19 национални програми в размер на 18.8 млн. лв. Основната част от тези средства са за лекарства и консумативи, свързани с изпълнението на националните програми.

Основните проблеми, които съпътстваха финансирането на системата през 2005 г., бяха голямата задлъжнялост от предходните години, с която започна финансовата година, обективното увеличение на разходите поради ежегодното нарастване на заболеваемостта в страната и съответно броя на преминалите болни в лечебните заведения за болнична помощ, увеличаването на цените на лекарствата и на капиталови разходи. Не бяха преодолени и някои насложени в предходните няколко години проблеми, свързани с ограничените средства за инвестиции за ремонти на сградния фонд и за подмяна и модернизация на медицинската апаратура, съществуващата диспропорция в общото разпределение на финансовия ресурс в национален мащаб между извънболничната и болничната помощ и произтичащата от това разлика в равнището на възнагражденията на

персонала зает в болничните структури в сравнение с този в доболничната помощ и другите бюджетни дейности.

През 2005 г. се предоставиха допълнително 66.5 млн. лв. по бюджета на МЗ за разплащане на просрочени задължения за централна доставка лекарства и консумативи, за лечебните заведения за болнична помощ, както и за капиталови разходи. Независимо от предприетите в това отношение мерки, просрочените задължения на лечебните заведения за болнична помощ с държавно и общинско участие, финансирани чрез бюджета на МЗ към 31 декември 2005 г. са в размер на 67 млн. лв. Просрочията в системата на здравеопазването са проблем, който присъства традиционно в хода на бюджетното изпълнение през последните години, главно поради все още неосъществената структурна реформа в болничната помощ и съществуването на редица неефективни структури в системата, както и липсата все още на финансиране от един източник на база реално извършена дейност.

Тенденцията на натрупване на неразплатени задължения в болниците е доказателство, че е налице разминаване с една от основните цели на започналата преди шест години здравна реформа, а именно чрез подобряване на достъпа и обема на медицинските услуги в извънболничната помощ да се намали хоспитализацията в болниците, чиято дейност е свързана със значително по-големи разходи за системата.

През годината лечебните заведения за болнична помощ към Министерството на отбраната, Министерския съвет/Министерството на държавната администрация и административната реформа и Министерството на транспорта са изразходвали 153.7 млн. лв. за своята дейност, като част от тези разходи са по договор с НЗОК за изпълнени клинични пътеки за болнична помощ.

В хода на изпълнението на бюджета на **НЗОК** се очерта недостиг на разходите за болнична помощ, поради което се актуализира Закона за бюджета на НЗОК (ЗБНЗОК) за 2005 г. и разходите бяха увеличени с 80 млн. лв. за сметка на преизпълнението на приходите. Извършените разходи от НЗОК за 2005 г. за функция „Здравеопазване” възлизат на 1 069.4 млн. лв.

Най-голям дял от разходите на НЗОК заемат тези за здравноосигурителни плащания - 1 039.9 млн. лв., или 97.3% от общия размер на разходите. В посочените разходи се включват както тези увеличени с актуализацията на закона, така и тези за сметка на планираните средства от резерва за непредвидени и неотложни разходи в размер на 85 млн. лв. Административните разходи (заплати, осигурителни вноски и издръжка) са 27.0 млн. лв. и заемат 2.6% относителен дял в общите разходи.

Здравноосигурителните плащания са свързани главно с извънболничната медицинска и стоматологична помощ, медико-диагностична дейност и лекарства за домашно лечение, както и болничната помощ. От общо извършените през годината здравноосигурителни плащания най-голям е относителният дял на разходите за болнична помощ - 47.2%. Ръстът на разходите за болнична помощ е близо 150% спрямо равнището на тези разходи през 2004 г., което е в съответствие с тенденцията за цялостно финансиране на болниците от НЗОК. С тези средства е заплатено лечението на над 700 000 преминали болни по 120 клинични пътеки.

По **общинските бюджети** за функция “Здравеопазване” са извършени разходи в размер на 128.9 млн. лв., или 92.9% от предвидените по разчетите към ЗДБРБ за 2005 г., от които за делегираните от държавата дейности 90.4 млн. лв. и за местни дейности 38.5 млн. лв.

Наблюдава се незаемане на планираната численост на персонала във функцията, основно в здравните кабинети към детските заведения, училищата и в детските ясли

поради ниското възнаграждение на тази категория персонал. Общините са принудени да задържат изкуствено незаета численост поради ниските работни заплати на медицинския персонал – СМБРЗ в размер на 229.31 лв. при заплатата на другия /обслужващ/ персонал в размер на 223.44 лв.

Средствата за субсидии за здравна дейност и медицинска помощ са 49.2 млн. лв., което е с 18.4% повече от планираното в ЗДБРБ за 2005 г. и се дължи на:

- отпуснати допълнителни средства за осигуряване дейността на “Областен диспансер за онкологични заболявания със стационар-Пловдив” ЕООД – 6.0 млн. лв.
- разходи за медицинска помощ в размер на 1.6 млн. лв. от увеличения държавен трансфер по реда на § 32, ал.4 от ПЗР на ЗДБРБ за 2005 г.

Дофинансирането на функцията е в размер на 2.1 млн. лв., в т.ч. 1.8 млн. лв. за текущи разходи и 0.3 млн. лв. за капиталови разходи.

Текущите разходи за местни дейности в функция „Здравеопазване” по общинските бюджети са в размер на 29.0 млн. лв., в т.ч. за субсидии за здравна дейност и медицинска помощ - 12.6 млн.лв., а капиталовите разходи са в размер на 7.3 млн.лв.

3.3.5 Социално осигуряване, подпомагане и грижи

Разходите в тази функция за 2005 г. са в размер на 5 624.9 млн. лв., или 13.4% от БВП. Тук са включени разходите за пенсии, социални помощи и обезщетения и разходите за издръжка на службите за социалното осигуряване. Усвоените средства запазват високи нива през последните години в съответствие с приоритетите и провежданата социална политика.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2005 г.	КФП	Реубл. бюджет	Соц. Осиг.	ДВУ	БАН	Общини	ИБСФ
V. СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ГРИЖИ	5 624.9	919.0	4 508.4	9.8	0.1	187.2	0.3
A. ПЕНСИИ	3 803.3		3 803.3				
Текущи нелихвени разходи	3 803.3		3 803.3				
Капиталови разходи							
Б. СОЦИАЛНИ ПОМОЩИ И ОБЕЗЩЕТЕНИЯ	1 271.4	617.1	640.0	9.3	0.0	4.9	0.0
Текущи нелихвени разходи	1 271.4	617.1	640.0	9.3	0.0	4.9	0.0
Капиталови разходи							
В. ПРОГРАМИ, ДЕЙНОСТИ И СЛУЖБИ ПО СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ЗАЕТОСТТА	550.2	301.9	65.1	0.5	0.0	182.3	0.3
Текущи нелихвени разходи	500.2	265.4	58.7	0.4	0.0	175.6	0.0
Капиталови разходи	50.0	36.5	6.4	0.1		6.7	0.3

Група А: „Пенсии”

В тази група разходи се включват пенсиите, изплащани от бюджета на Държавното обществено осигуряване и пенсиите изплащани от Учителския пенсионен фонд (УПФ), а така също и дължимите за изплащането на пенсиите пощенска такса и ДДС върху нея. Общият размер на средствата изразходвани по тази група е 3 803.3 млн. лв., което представлява 102.8% към годишните разчети за 2005 г. В процеса на изпълнение на бюджета бяха изпълнени набелязаните цели и политики като пенсиите бяха осъвременени с 6% от 1 юни 2005 г., увеличена бе социалната пенсия за старост на 60 лева месечно, считано от 1 юни 2005г., вследствие на което се увеличиха минималния и максималния

размер на пенсиите и добавките към пенсиите, които са процент от социалната пенсия за старост.

Въпреки неотложните извънредни разходи, главно поради кризата с наводненията и просрочените задължения, правителството одобри изплащане на допълнителна сума към пенсиите за м.декември 2005 г. с ПМС № 255/01.12.2005г.

В противовес на наблюдаваната тенденция през последните години, през 2005 г. бяха положени усилия за засилване на контрола върху органите по лекарската експертиза (ТЕЛК и НЕЛК) с цел минимизиране на нарушенията при новоотпуснатите пенсии за инвалидност поради общо заболяване.

Разходите за изплатени пенсии от Учителския пенсионен фонд са в размер на 3.8 млн.лв. Националният осигурителен институт като администриращ УПФ полага усилия за осигуряване на необходимия ресурс за предсрочно пенсиониране на педагогически персонал от предучилищното, началното, основното и средното образование, който е засегнат от предприетите действия за оптимизиране на структурата на учебните заведения.

Група Б: „Социални помощи и обезщетения”

В тази група разходи се включват помощите и плащанията към гражданите на основание: Кодекса за социално осигуряване, Закона за социално подпомагане, Закона за интеграция на хората с увреждания, Закона за семейни помощи за деца, Закона за Министерството на вътрешните работи и Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България. Те се изплащат от социалноосигурителните фондове и републиканския бюджет (МТСП, МО, МВР, МС). Общата сума на разходите по тази група на консолидирано равнище възлиза на 1 271.4 млн. лв.

Отчетените разходи по **републиканския бюджет** са в размер на 617.1 млн. лв., както следва:

- ◆ По бюджета на МТСП - 578.1 млн. лв. за:
 - изплатени помощи по Закона за семейни помощи за деца – 254.7 млн. лв.;
 - изплатени помощи по Закона за социално подпомагане – 176.4 млн. лв., от които целевите помощи за отопление по Наредба № 5 от 2003 г. за условията и реда за отпускане на целеви помощи за отопление са в размер на 74.1 млн. лв.;
 - изплатени помощи по Закона за интеграция на хората с увреждания – 127.0 млн. лв. (за месечни добавки за социална интеграция - 73.4 млн.лв.; за месечни добавки за деца с трайни увреждания до 18 г. и до навършване на средно образование, но не повече от 20 годишна възраст - 22.7 млн. лв.; за социално-икономическа защита на хората с увреждания - 30.9 млн. лв.);
 - целеви програми в областта на социалното подпомагане – изразходвани са средства в размер на 0.3 млн. лв. от фонд “Социално подпомагане”;
 - здравноосигурителни вноски на лицата по чл.40, ал.2, т.т.1,4 и 8 - 15.3 млн. лв.
- ◆ В другите министерства и ведомства са отчетени общо 39 млн. лв., от които:
 - за здравни осигуровки на лицата осигурени за сметка на държавния бюджет: по бюджета на МС - за бежанците в Република България /0.03 млн. лв./; по бюджета на МП - за лишените от свобода /0.94 млн. лв./; по бюджетите на МВР и МО - за военнослужещите на наборна военна служба /съответно 0.1 млн. лв. и 0.8 млн. лв./.
 - за обезщетения по чл.237 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България и чл.261 от Закона за МВР (по бюджета на МО - 8.3 млн. лв.; по бюджета на МВР - 13.7 млн. лв.; по бюджета на НСО - 0.3 млн. лв. и по бюджета на НРС - 0.4

млн. лв.);

- за обезщетения за финансово компенсиране на граждани с многогодишни жилищно-спестовни влогове, изплащани от Националния жилищно компенсационен фонд към МС - 14.4 млн.лв.

В изпълнение на Решение № 82/09.02.2005 г. на МС и Решение на Народното събрание за приемане на Национална програма и План за по-пълно обхващане на учениците в задължителна училищна възраст за изпълнение на модула „Закуска и чаша топло мляко” са предоставени 19.9 млн. лв., по бюджета на МТСП, които се отчитат, като предоставени трансфери от МТСП по бюджета на МОН, МК и общините;

В резултат от тежките наводнения през летните месеци и нанесените огромни щети на населението в страната, МС прие Постановление № 193/16.08.2005г., за подпомагане на лицата или семействата, пострадали от наводненията. В изпълнение на приетото постановление са предоставени допълнителни средства по бюджета на МТСП в размер на 9.0 млн. лв. за преодоляване на щетите от бедствията.

С извършените разходи са постигнати следните цели:

- ◆ осигуряване на целева социална защита за отопление на населението с ниски доходи;
- ◆ деинституционализация и децентрализация на социалните услуги;
- ◆ закрила на децата чрез преход от институционални грижи към алтернативни грижи в семейна среда;
- ◆ интеграция на хора с увреждания;
- ◆ ресоциализация на други уязвими групи от населението;
- ◆ здравно осигуряване на лицата по чл.40, ал.2 от ЗЗО;

По бюджета на ДОО разходите по тази група възлизат на 640.0 млн. лв. С тези средства са изплатени обезщетения и помощи за домакинствата по Кодекса за социално осигуряване - 409.9 млн.лв. главно за временна нетрудоспособност, за бременност, раждане и отглеждане на малко дете и за безработни, както и за здравноосигурителни вноски за пенсионерите, за безработните лица и за децата до 18-годишна възраст - 229.4 млн. лв.

По бюджетите на ДВУ са изразходвани 9.3 млн. лв. по тази група, като разходите представляват здравноосигурителни плащания за студенти във висшите училища. По бюджетите на общините в групата са разходвани 4.9 млн. лв. по Закона за социалното подпомагане – по решение на Общинските съвети.

Група В: „Програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане”

Общият размер на усвоените средства на консолидирана база по тази група за 2005г. е 550.2 млн. лв., като основните системи по които са извършени разходите са републиканския бюджет и бюджетите на общините.

Размерът на разходите по **републиканския бюджет** е 301.9 млн. лв. От тях по бюджетите на министерствата и ведомствата са отчетени 254.0 млн. лв. и по централния бюджет 47.9 млн. лв.

Отчетените разходи по републиканския бюджет за групата са както следва:

- ◆ за компенсиране на транспортните разходи за безплатни и по намалени цени пътувания определени със закони и актове на Министерския съвет - 45.3 млн. лв.;

- ◆ за организации с нестопанска цел – 2.6 млн. лв. (за съюза на инвалидите в България, съюза на слепите в България и др.);
- ◆ за издръжка на дейността на ДВКИ към МК - 0.1 млн.лв.;
- ◆ за издръжка на агенциите към МТСП - 92.5 млн.лв.;
- ◆ за реализиране на проекти финансирани със заеми от СБ - 40.7 млн.лв.;
- ◆ за програми за временна заетост - 114.6 млн. лв.;
- ◆ за реализиране на програми и мерки за закрила на детето в размер на 3.1 млн. лв.;
- ◆ проекти за заетост и интеграция на хора с увреждания - 3.1 млн. лв.

В тази група разходи по бюджета на МТСП са отчетени разходите за активните мерки на пазара на труда, с които бе осигурено запазването и развитието на политиката по намаляване на безработицата, съхраняване и подържане на работната сила. От тази група разходи се финансира и дейността на агенциите второстепенни разпоредители към МТСП, които са ангажирани с изпълнението на социалната политика като: Агенцията по заетостта, Агенцията за социално подпомагане, Държавната агенция за закрила на детето и др., както и разходи в размер на 0.05 млн.лв. за издръжка на дейността на Дома на ветераните на културата и изкуствата към Министерство на културата.

Спрямо разпределението по ПМС № 11 от 2005 г. са извършени вътрешни промени по бюджета на МТСП, като в тази функционална група са прехвърлени разходите от функция VI, група А „Жилищно строителство, благоустройство и комунално стопанство“ за усвояване на заемите от Световната банка за реализирането на проект “Реформа за повишаване благосъстоянието на децата” и проект “Социални инвестиции и насърчаване на заетостта”. В изпълнение на Постановление № 188/2005 г. на МС за разрешаване на бюджетни кредити за сметка на държавни инвестиционни заеми по бюджетите на Министерството на финансите и МТСП за 2005 г., както и в изпълнение на Постановление № 225 на МС от 2005 г. за разрешаване на бюджетни кредити за сметка на държавни инвестиционни заеми, по бюджета на МТСП за 2005 г. бяха предоставени допълнително средства в размер на 21.2 млн. лв.

От бюджета на МТСП за 2005 г. са извършени разходи за реализиране на програми и мерки за закрила на детето в размер на 3.1 млн. лв., както и разходи за финансиране на проекти за заетост и интеграция на хора с увреждания в размер на 3.1 млн. лв. За годината отново по бюджета на МТСП са усвоени и средства за активни мерки на пазара на труда общо в размер на 197.3 млн. лв., от които 104.3 млн. лв. като разходи и 93 млн.лв. като трансфери към министерствата и общините.

По **бюджетите на общините** с разчетите по ЗДБРБ за 2005 г. в тази група са предвидени 96.9 млн. лв., а реално отчетените са 182.3 млн. лв. Преизпълнение спрямо разчета се отчита основно за делегираните от държавата дейности и се дължи на получени трансфери от МТСП и централния бюджет по програмите за временна заетост и за разкрити заведения за социални услуги. Средствата за дофинансиране на заведенията за социални услуги по отчет са в размер на 6.3 млн. лв., от които 3.5 млн. лв. са текущи разходи и 2.8 млн. лв. капиталови разходи. Отчетените текущи разходи за местни дейности са в размер на 36.0 млн. лв., като в тях преобладават разходите за издръжка на домашния социален патронаж, трапезариите, клубовете на пенсионера, инвалида и други социални услуги, предоставяни по решение на общинския съвет.

3.3.6 Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда

Значителна част от изразходваните средства в размер на 725.8 млн. лв., отчетени по тази функция са насочени към осигуряване на разходите по поети ангажименти със заемни

споразумения, капиталови разходи и необходимите средства за текуща издръжка по общинските бюджети за дейностите в функцията. Секторът е един от най-благоприятните за развитие на политиката на публично-частно партньорство.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2005 г.	КФП	Реубл. бюджет	Общини	ИБСФ
VI. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	725.8	81.5	631.8	12.5
A. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО	233.6	38.0	190.5	5.1
Текущи нелихвени разходи	95.6	26.8	68.8	0.1
Капиталови разходи	137.9	11.2	121.7	5.0
Б. ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	492.2	43.5	441.4	7.3
Текущи нелихвени разходи	278.5	19.9	254.6	4.0
Капиталови разходи	213.7	23.6	186.7	3.3

Група А: „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство”

Основни цели в областта на жилищното строителство, благоустройството, комуналното стопанство са:

- ◆ създаването на благоприятни условия за устойчиво балансирано регионално развитие;
- ◆ усъвършенстване управлението и разпореждането с недвижимите имоти - държавна и общинска собственост на основа на устройствено планиране на територията и създаването и поддържането на кадастъра и имотния регистър;
- ◆ създаване на условия за ефективен инвестиционен процес в сферата на благоустрояване, доизграждане и поддръжка на водоснабдителните, канализационни, пречиствателни инсталации за отпадни води и др. системи;
- ◆ управление, контрол и регулиране на дейностите по жилищното строителство и териториалното развитие;

Разходите на консолидирана основа в тази група са в размер на 233.6 млн. лв., като основната част от тях са по бюджетите на общините - 190.5 млн. лв. (от които 121.7 млн. лв. капиталови разходи, предвид характера на функционалната им принадлежност). В тази група се финансират и дейностите по държавен инвестиционен заем “Жилища за ромските семейства – община Пловдив”. За групата е характерен високият дял на разходите за материали, горива и енергия, текущ ремонт и външни услуги. По извънбюджетните сметки и фондове на общините в тази група са отчетени разходи в размер на 5.1 млн. лв.

По републиканския бюджет са изразходвани общо 38 млн. лв., като основната част от тях са по бюджетите на министерствата и ведомствата. В групата са съсредоточени голяма част от държавните инвестиционни заеми на МРРБ, което е следствие на реализирането на работата по политиката на създаване, запазване и поддържане на устройственото планиране на територията и създаване и поддържане на кадастъра; политиката за създаване на условия за ефективен инвестиционен процес в сферата на благоустрояването, доизграждане и поддръжка на водоснабдителните системи. За МРРБ са разчетени средства в размер на 36.4 млн. лв., като реално отчетените за периода са 26.7 млн. лв., в резултат на неусвояване на средствата по държавните инвестиционни заеми по проект „Кадастър и имотна регистрация”. Постигнатите резултати през 2005 г. са свързани с благоустрояване, доизграждане и поддръжка на водоснабдителни системи, изработване на кадастрални

карти и регистри, анализ и дигитализиране на съществуващи кадастрални планове, развитие на кадастъра и имотния регистър, изработен е бизнес плана на Агенцията по кадастъра и др.

Група Б: „Опазване на околната среда”

Общо по КФП по групата „Опазване на околната среда” през 2005 г. са извършени разходи в размер на 492.2 млн. лв., основно по бюджетите на общините.

Разходите извършени **по общинските бюджети** в групата са в размер на 441.4 млн. лв., от които 254.6 млн. лв. текущи разходи и 186.7 млн. лв. капиталови разходи. В групата на текущите разходи преобладават разходите за външни услуги, тъй като в тази сфера са разходите, свързани с поддържането на чистотата и благоустрояването, извършвани от частни фирми или общински предприятия.

Отчетените разходи в групата по **републиканския бюджет** са в размер на 43.5 млн. лв., и са основно по бюджетите на МРРБ и МОСВ.

По бюджета на МРРБ със ЗДБРБ за 2005 г. са предвидени разходи в групата „Опазване на околната среда” в размер на 25.6 млн. лв., а реално отчетените са в размер на 9.5 млн. лв., в резултат на неусвояване на средствата по държавните инвестиционни заеми по проект „България защита на речните и морски брегове от ерозията и абразията и свързаните с тях свлачищни процеси”, по проект „Пречистване на отпадъчните води в басейна на река Марица”.

По бюджета на МОСВ за 2005 г. са предвидени средства в размер на 33.3 млн. лв. В следствие на текущи вътрешно-компресирани корекции, планираните средства по бюджета на министерството са в размер на 26.3 млн. лв., от които са отчетени 23.9 млн. лв., или 90.8% изпълнение.

По пътя на бюджетното изпълнение по **извънбюджетните сметки и фондове** са отчетени общо разходи в групата в размер на 7.3 млн. лв., като основно това са разходи на Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДОС) и по ИБСФ на общините. Голяма част от средствата в групата (59.3 млн. лв.) са предоставени под формата на трансфер от ПУДОС за бюджетите на общините и министерствата и ведомствата, където реално са извършени разходите по съответните проекти и съответно те са отчетени в съответните разходни позиции. Средствата са изразходвани за:

- ◆ финансиране на инвестиционни екологични проекти - водоснабдяване, водопроводи, улични канализации, пречиствателни станции, колектори и канализации, и съоръжения за отпадъци;
- ◆ финансиране на неинвестиционни проекти и дейности – кампании по почистване, екозалесяване и озеленяване; мероприятия за безопасно съхранение на негодни за употреба и с изтекъл срок на годност пестициди; изграждане на мониторингова система, отговаряща на изискванията на ЕС за включването на България в Европейската единна система за екологичен мониторингов контрол; научни разработки и изследвания с приложен характер;
- ◆ административни разходи на предприятието.

С изразходваните средства са изпълнени поставените цели, в т.ч. :

- ◆ оптимална осигуреност на населението и икономиката с природна вода в необходимото количество и с необходимото качество, както и природна вода за възпроизводството и развитието на водните екосистеми;
- ◆ предотвратяване, намаляване или ограничаване вредното въздействие на отпадъци, опасни химични вещества и препарати, както и на негативното изменение в

качеството на атмосферния въздух в резултат на различни дейности с източници емисии върху човешкото здраве и околната среда;

- ◆ съхраняване, опазване и възстановяване на диви растителни и животински видове и генетичните им ресурси, местообитания и забележителни обекти на неживата природа и пейзажи;
- ◆ информационно обезпечаване на политиките в сферата на опазването на околната среда и повишаване на общественото съзнание;
- ◆ предотвратяване и смекчаване на негативните въздействия от изменението на климата върху екосистемите, социално-икономическите системи и здравето на човека;
- ◆ извършване на геоложки проучвания в страната, рационално ползване на подземните богатства и опазване на земните недра и почвите.

3.3.7 Почивно дело, култура, религиозни дейности

Разходите в тази функция са в размер на 348.3 млн.лв., като в т.ч. тези за група „Култура” са 287.5 млн. лв. и се извършват по бюджетите на министерствата, бюджета на Българската национална телевизия, Българското национално радио и бюджетите на общините.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2005 г.	КФП	Републ. бюджет	БАН	БНР	БНТ	Общини	ИБСФ
VII. ПОЧИВНО ДЕЛО, КУЛТУРА, РЕЛИГИОЗНИ ДЕЙНОСТИ	348.3	113.0	0.2	36.3	68.1	128.2	2.5
A. ПОЧИВНО ДЕЛО	7.3	5.2	0.2		0.3	1.7	0.0
Текущи нелихвени разходи	6.9	5.2	0.2		0.3	1.3	
Капиталови разходи	0.4	0.0				0.4	
B. ФИЗИЧЕСКА КУЛТУРА И СПОРТ	42.5	22.3				19.9	0.3
Текущи нелихвени разходи	39.0	22.3				16.7	0.0
Капиталови разходи	3.5	0.0				3.2	0.3
B. ТУРИЗЪМ	7.8	6.1				1.7	
Текущи нелихвени разходи	7.0	5.7				1.2	
Капиталови разходи	0.8	0.3				0.5	
Г. КУЛТУРА	287.5	76.3		36.3	67.8	104.8	2.2
Текущи нелихвени разходи	241.8	67.1		33.1	50.9	90.7	0.0
Капиталови разходи	45.7	9.3		3.2	16.9	14.1	2.2
Д. РЕЛИГИОЗНО ДЕЛО	3.2	3.2					
Текущи нелихвени разходи	3.2	3.2					
Капиталови разходи							

Група А: „Почивно дело”

Отчетените минимални средства са в размер на 7.3 млн. лв. на консолидирано ниво и са свързани с разходите по функциониране на почивните бази.

Група Б: „Физическа култура и спорт”

Планираните средства в тази група в процеса на изпълнението на бюджета са увеличени с размера на внесения в бюджета данък от Българския спортен тотализатор (съгласно §11, ал.3 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за хазарта), както и със средствата за подготовка и участие на българските спортисти в олимпийския цикъл 2005-2008 (Зимната олимпиада “Торино 2006”).

За реализиране на основните цели и програми в областта на физическото възпитание и спорта през годината са усвоени 42.5 млн. лв. на консолидирано ниво и са финансирани следните програми:

- ◆ програма „Детско-юношески спорт”;
- ◆ програма „Спортът е за всички”;
- ◆ програма „Спорт за високи постижения”
- ◆ програма „Олимпийска подготовка” и др.

С предоставените през 2005 г. средства са постигнати основните цели, поставени пред Държавната агенция за младежта и спорта и общините в областта на физическото възпитание и спорта - реализиране на дейности по целеви програми за развитие на спорта, социалния туризъм, масовия и детско-юношеския спорт, подготовка и участие на български спортисти в международни състезания и олимпийски игри и др.

За подпомагане развитието на физическото възпитание и спорта, през 2005 г. от централния бюджет са предоставени и усвоени целеви средства в размер на 1.8 млн. лв. по разработени проекти за спортни мероприятия сред учащи, студенти и военнослужещи в изпълнение на ПМС № 129 /11.07.2000 г.

Група В: „Туризм”

Общият размер на разходите в групата на консолидирана база е 7.8 млн. лв. Те са насочени към подпомагане и развитие на туризма, като водещ отрасъл в икономиката.

Извършените разходи през 2005 г. са свързани с финансовото обезпечаване и осигуряване на дейностите по:

- ◆ разширяване позициите на Република България на основните туристически пазари;
- ◆ възвръщане позициите на Република България на традиционните пазари;
- ◆ диверсификация на туристическия продукт – превръщане на България в целогодишна туристическа дестинация (преодоляване на териториалната и сезонна концентрация на туризма в развитието на България като туристическа дестинация /летен – морски туризъм и зимен – ски-туризъм/ чрез развитие на специализираните видове туризъм (екотуризм, исторически, културен и балнеолечебен туризъм).

През 2005 г. изпълняваните приоритети в областта на туризма са: „Реклама на България като туристическа дестинация”; „Развитие на качеството и диверсификация на туристическия продукт” и „Изграждане на информационна система и мониторинг на развитието на туризма”.

Чрез изпълнението на горепосочените приоритети в областта на туризма през 2005г. се цели постигането на следните резултати:

- ◆ създаване на ефективна стратегия за национална реклама в чужбина и повишаване ефективността при разходване на средствата;

- ◆ повишаване качеството на предлагания туристически продукт, повишаване търсенето на България като туристическа дестинация, повишаване на приходите от туризъм в подкрепа и на текущата сметка на платежния баланс и др.;
- ◆ повишаване ефективността от членството на Република България в международни организации в сферата на туризма - увеличаване размера на получената информация, повишаване възвращаемостта на ноу-хау;
- ◆ координация на политиките на министерствата, ведомствата и общините за развитие на туризма и туристическия продукт – намаляване на общите разходи за развитие на туризма и подобряване управлението в туризма.

Изграждане на информационна система и мониторинг на развитието на туризма е необходима стъпка, с оглед улесняване на дейността на българските и чуждестранни туристически фирми по продажбата на българския туристически продукт, осигуряване на информация за рекламата на България като туристическа дестинация, създаване на сигурност в туристическите фирми и потребителите на българския туристически продукт, осигуряване с информация на държавната и публична администрация, осигуряване на актуална информация за анализи, прогнози и оценки в туризма, осигуряване на маркетингова информация за рекламата на България като туристическа дестинация, мониторинг на ефективността на рекламата по пазари, усъвършенстване на съвместната методология с БНБ за оценка на приходите от и разходите за международен туризъм и оценка на вътрешния туристически пазар.

Отговорните министерства и ведомства, които са ангажирани за изпълнението на държавната политика в областта на туризма през 2005 г. са МИ (до 31.03.2005 г.), МКТ (от 01.04.2005 г.) и Агенцията по туризъм.

По общинските бюджети в група „Туризъм” са изразходвани 1.7 млн. лв., от които 1.2 млн. лв., текущи разходи и 0.5 млн. лв. капиталови разходи.

Група Г: „Култура”

Реализираните разходи за група „Култура” на консолидирана база са 287.5 млн. лв., като основните бюджетни системи, където те са отчетени са републиканския бюджет, бюджета на БНТ, БНР и бюджетите на общините. Основните приоритети за финансиране в групата са както следва:

- ◆ за финансиране на културните институти и обекти с национално значение;
- ◆ финансиране на творчески проекти и програми в областта на филмопроизводството, книгоиздаването, за театър, музейно дело и за подпомагане развитието на културата, за двустранно културно сътрудничество, за подпомагане на фестивали, конкурси и др. мероприятия с национално значение, залегнали в културния календар;
- ◆ капиталови разходи, в т.ч. за консервация и реставрация на недвижимите паметници на културата, ремонт и обновяване на културни институти и др.

Разходите за група „Култура” по **републиканския бюджет** са в размер на 76.3 млн. лв. и са основно за подпомагане дейността на културните институти, финансирани от бюджета на МК. В хода на бюджетното изпълнение са осигурени допълнителни целеви разходи, от които:

- ◆ 4.8 млн. лв. за реконструкция на Народния театър за младежта и за обновяване на Църквата „Св. 40 мъченици” - гр. В.Търново;
- ◆ 0.4 млн. лв. за реставрация на обектите на тракийското наследство „Долината на тракийските царе”. В процеса на тяхното усвояване, част от средствата в размер на

0.2 млн. лв. е предоставена на община Казанлък за извършване на окончателните консервационни работи;

- ◆ 0.94 млн. лв. за изграждане Център за дигитализация на ценни ръкописи и архивни документи на Народната библиотека „Св.Св.Кирил и Методий”.
- ◆ за дейности по Националната програма за участие на Република България в междуправителствените дейности на Съвета на Европа през 2005 г.- предоставен трансфер в размер на 0.05 млн. лв;
- ◆ за изпълнение на Комуникационната стратегия за подготовка на членство на Република България в ЕС” – предоставен трансфер в размер на 0.2 млн. лв.
- ◆ във връзка с провеждането на Националния събор на българското народно творчество -Копривщица 2005 г. - 0.2 млн. лв.;
- ◆ за ремонт на църквата „Св. Константин и Св. Елена” в Одрин са предоставени – 0.14 млн. лв.

Предвидените средства в областта на архивното дело за 2005 г. са за издирването, събирането, обработването, опазването и управлението на Държавния архивен фонд и са предназначени за осигуряване на документална информация, извършване на издателска, методическа и научноизследователска работа в областта на архивното дело и внедряване в практиката на нейните резултати. През годината с цел изпълнение на поставените цели разходите са увеличени с 0.5 млн. лв. и възлизат на 4.8 млн. лв. за подобряване на архивната система.

С извършените разходи се постига реализиране на поставените цели за подпомагане дейността на културните институции и обекти, театрите, филхармониите, оперите и т.н.

В изпълнение на § 33 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗДБРБ за 2005 г. от МК по общинските бюджети са предоставени 2.1 млн. лв.

Разходите по **бюджета на БНТ** в група „Култура” са 67.8 млн. лв., като те са за изпълнение на функциите ѝ като национален обществен телевизионен оператор, а именно:

- ◆ Национална телевизионна програма „Канал 1”;
- ◆ Регионална телевизионна програма, излъчвана от четири телевизионни центрове;
- ◆ ТВ”България” – създаване и разпространение по сателит на телевизионна програма, насочена към българите, живеещи извън страната за популяризирането на българската култура и изкуство, както и отразяване на значими събития от социално-икономически характер;
- ◆ Субсидията, предвидена със ЗДБРБ за 2005 г. е предназначена за подготовка, създаване и разпространение на 18 980 часа телевизионна програма.

По отчет излъчената телевизионна програма е с общ обем от 21 409 часа, от която по програма “Канал 1” са излъчени 8676 часа, при държавна поръчка от 8 760 часа. Най-голям дял в структурата има собствената програма - 37.1%, следвани от повторения - 31.6%, и чуждата програма - 22.7%.

Излъчването на регионалната програма от четирите телевизионни центрове, в които са инвестирани значителни средства е предназначена освен за съответния регион, така и за българите живеещи в съседни страни, близки до регионите. Бъдещото им развитие и настоящото съществуване до голяма степен е обусловено и от задължението на кабелните оператори да излъчват програмите на регионалните телевизионни центрове.

Отчетените капиталови разходи за техническо обновяване, телевизионно оборудване и универсални апаратни са в размер на 16.9 млн. лв., в т.ч. предвидената субсидия със ЗДБРБ за 2005 г. 3.0 млн.лв. за дълготрайни материални активи. По-голяма част от отчетените разходи, в размер на 10.6 млн. лв., са нематериални дълготрайни активи, в т.ч. 4.3 млн. лв. средства за филмопроизводство, 2.6 млн.лв. за европейски и световни

първенства, 3.1 млн. лв. отстъпени права за излъчване на чужди и български програми. Разликата между планираните по ЗДБРБ в консолидираната програма за 2005 г. и реално отчетените капиталови разходи по бюджета на БНТ се дължи на това, че разходите за филмопроизводство, права за излъчване на чужди и български програми, права за излъчване на европейски и световни първенства, с полезен срок над една година от началото на 2005 г. се планират и отчитат като нематериални дълготрайни активи.

По **бюджета на БНР** в същата група са изразходвани 36.3 млн. лв., което представлява 102.7% към разчетите по ЗДБРБ за 2005 г. Увеличението на разходите е за сметка на остатъка от предходната година. За реализиране на основната политика на БНР „Обществен оператор за създаване и разпространение на радио програми” са отчетени разходи в размер на 33.1 млн. лв., от които 32.3 млн. лв. субсидия съгласно чл.40 от ПМС №11/19.01.2005 г.

Обемът радиопрограма е реализиран в съответствие с издадените програмни лицензии за радио дейност и по отделни програми е:

- ◆ Национални – програма “Хоризонт” 8 760 часа и програма “Христо Ботев” 8 760 часа при 24 часово среднодневно излъчване;
- ◆ Радио “България” – 21 415 часа при 58 часа среднодневно излъчване на български език и на 10 чужди езика;
- ◆ Регионални – радио Варна 8 760 часа при 24 часово излъчване и останалите регионални центрове (Пловдив, Стара Загора, Шумен и Благоевград) с общ обем 26 844 часа по 18 часово среднодневно излъчване.

В група „Култура” по **бюджетите на общините** са отчетени разходи в размер на 104.8 млн. лв., от които текущи 90.7 млн. лв. и капиталови 14.1 млн. лв. Изпълнението спрямо предвидените разчети към ЗДБРБ за 2005 г. е 134.7%, основно поради увеличението на предоставените средства от републиканския бюджет за делегираните от държавата дейности в групата, като отчетените разходи за тези дейности за годината са в общ размер на 52.1 млн. лв.

За издръжка на делегираните от държавата дейности “Музеи и художествени галерии, паметници на културата и етнографски комплекси с регионален характер” и “Библиотеки с регионален характер” са отчетени 8.3 млн. лв. Отчетени са и средствата, осигурени от централния бюджет за „Национален събор на българското народно творчество - Копривщица 2005 г.” в размер на 0.3 млн. лв., 0.1 млн. лв.- за консервация и реставрация на крепостта „Перперикон” - Кърджали, 0.4 млн. лв. - за съфинансиране на културни прояви и 0.1 млн. лв. - за национални чествания на бележити културни дейци и събития.

Предвидените с разчетите за 2005 г. субсидии за дейност “Читалища” са в размер на 25.0 млн. лв., като са отчетени - 27.4 млн. лв., за сметка на средства от централния бюджет за подпомагане дейността на народните читалища общо в размер на 1.5 млн. лв., в т.ч. 1.2 млн. лв. за ремонт на сградите, обновяване на библиотечния фонд и 0.3 млн. лв. за закупуване на компютърна техника. С отчетените субсидии са финансирани 3 161 броя читалища и 5 701 бройки субсидирана численост.

По отчета за изпълнението на общинските бюджети за 2005 г. са отчетени средства за дофинансиране делегираните от държавата дейности в групата в общ размер на 6.0 млн. лв., в т.ч. 2.8 млн. лв. за текущи разходи и 3.2 млн. лв. за капиталови разходи.

Текущите разходи, изразходвани за изпълнение на местните дейности по бюджетите на общините в групата, са в размер на 41.7 млн. лв. Спрямо разчетените към ЗДБРБ за 2005 г. отчетените разходи са с 11.6 млн. лв. по-високи или изпълнение от 138.5%. Значителен дял имат разходите за заплати и издръжка за финансирането на общинските

театри, оркестри и ансамбли, обредни домове и зали, зоопаркове и други местни дейности в областта на културата.

Група Д: „Религиозно дело”

Извършените разходи по група „Религиозно дело” са в размер на 3.2 млн. лв.

Дирекция "Вероизповедания" към МС е специализираната администрация, която координира отношенията на изпълнителната власт с вероизповеданията. Дирекцията прави предложения пред МС по проекта на държавния бюджет за разпределението на държавната субсидия, предназначена за регистрираните вероизповедания и осигурява отчетността. Съгласно чл. 28 от Закона за вероизповеданията разпределението на държавната субсидия за регистрираните вероизповедания се извършва с годишния закон за държавния бюджет. В тази връзка със закона беше определена субсидия в размер на 2.3 млн.лв., а в ПМС № 11/19.01.2005г. за изпълнението на държавния бюджет за 2005 г. сумата беше разпределена по дейности.

През годината от централния бюджет бяха предоставени допълнително 0.5 млн. лв. по бюджета на МС, в т.ч. за подпомагане реализацията на проект „Митрополитски храм, гр. Ловеч” - 0.1 млн. лв. и за рехабилитация на сградата на Троянския манастир - 0.4 млн. лв. По този начин субсидията за вероизповеданията се увеличи на 2.8 млн. лв. Друга по-значима дейност, извън разчетите в ЗДБРБ за 2005 г., е извършването на аварийен ремонт на Рилския манастир, в размер на 0.1 млн. лв. за сметка на средствата от предвидения резерв за възникнали извънредни ситуации.

Отчетените средства чрез Дирекция "Вероизповедания" към МС са разпределени, както следва:

- ◆ за Българската православна църква – 1.9 млн. лв.;
- ◆ за мюсюлманските вероизповедания в Република България – 0.2 млн. лв.;
- ◆ за Централния Израилтянски духовен съвет – 0.025 млн. лв.;
- ◆ за Арменската Апостолическа православна църква – 0.04 млн. лв.;
- ◆ за издаване на религиозна литература, научни и социологически изследвания по проблемите на вероизповеданията – 0.05 млн. лв.;
- ◆ за българските църковно-исторически паметници и българските православни църковни общности в чужбина - 0.542 млн. лв.;
- ◆ от резерв за възникнали извънредни ситуации - 0.1 млн. лв.

3.3.8 Икономически дейности и услуги

Тази функция отразява взаимоотношенията на бюджета с реалния сектор и поетите ангажименти на правителството по извършване на структурните реформи. Основен механизъм на тези взаимоотношения са програмите по финансиране и субсидиране на отделните подотрасли. По отношение на субсидиите правителството е поело ангажимент за тяхното ограничаване, което се извършва успоредно с продължаването на реформите в енергетиката, транспорта и предприятията с държавно участие в тези сектори. Продължаването на реформите в железопътния и енергийния сектор и приключването на приватизационните сделки са от ключово значение за средносрочната фискална стратегия на страната, стратегията за външно финансиране, както и за премахване на пречките за устойчив и ускорен растеж.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2005 г.	КФП	Републ. бюджет	БАН	Общини	ИБСФ
VIII. ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ	2 121.9	1 233.0	1.7	262.6	624.6
A. МИННО ДЕЛО, ГОРИВА И ЕНЕРГИЯ	17.2	17.2			
Текущи нелихвени разходи	15.1	15.1			
Капиталови разходи	2.1	2.1			
Б. СЕЛСКО СТОПАНСТВО, ГОРСКО СТОПАНСТВО, ЛОВ И РИБОЛОВ	462.0	339.6		6.0	116.4
Текущи нелихвени разходи	400.5	327.5		5.7	67.2
Капиталови разходи	61.5	12.0		0.3	49.2
В. ТРАНСПОРТ И СЪОБЩЕНИЯ	838.0	633.7		202.0	2.3
Текущи нелихвени разходи	510.9	369.4		141.4	
Капиталови разходи	327.1	264.2		60.6	2.3
Г. ПРОМИШЛЕНОСТ И СТРОИТЕЛСТВО	8.0	8.0			
Текущи нелихвени разходи	7.9	7.9			
Капиталови разходи	0.1	0.1			
Д. ДРУГИ ДЕЙНОСТИ ПО ИКОНОМИКАТА	796.7	234.6	1.7	54.6	505.8
Текущи нелихвени разходи	304.2	120.4	1.2	50.6	132.1
Капиталови разходи	382.7	4.5	0.5	3.9	373.8
Резерв за ликвидиране на последиците от стихийни бедствия и крупни производствени аварии	109.7	109.7			

Група А: „Минно дело, горива и енергия”

Основните цели при формирането на политиката на разходите по група „Минно дело, горива и енергия” са ефективно развитие и безопасно функциониране на ядрената енергетика, енергийно-ефективни иновации и повишаване на енергийната ефективност, опазване на околната среда и привличане на инвестиции в енергийния сектор.

Общата сума на изразходваните средства по тази група на консолидирана база е 17.2 млн. лв. Средствата са усвоени основно за осъществяване на технически ликвидации и рекултивации на стари геолого-проучвателни изработки в страната в размер 1.8 млн. лв. по бюджета на МОСВ и за издръжка и реализиране на дейностите на Агенцията по енергийна ефективност, Центъра за енергийна ефективност в индустрията, фонд “Извеждане на ядрени съоръжения от експлоатация” и фонд “Радиоактивни отпадъци” - 12.4 млн. лв. по бюджета на МИЕ.

За изпълнението на поставените цели, през 2005 г. са извършени следните дейности:

- ◆ повишаване на енергийната ефективност и увеличаване на дела на възобновяемите енергийни източници в Република България, намаляване на вредните газови емисии в атмосферата и на отрицателното им въздействие върху околната среда;
- ◆ извършване на експертизи и обследване на енергийните потребители, предоставяне на техническа информация, разработване на мерки за намаляване на енергийното потребление в промишлеността, подпомагане и реализация на национални програми за енергийна ефективност, осъществяване на трансфер на технологии, опит и знания в областта на енергийната ефективност;

- ◆ осъществени са дейности по актуализиране и допълване на технически решения по проект “Извеждане от експлоатация на блокове 1 и 2 на АЕЦ Козлодуй”, финансирана е издръжката на българските специалисти в Групата за управление на проектите по споразумение с консорциума “BNFL – EdF”, осъществени са дейности по осигуряване на нормалното функциониране на Управление “Извеждане от експлоатация” на площадката на АЕЦ “Козлодуй” и дейности по подготовка и лицензиране на площадката за изграждане на Хранилище за сухо съхранение на отработено ядрено гориво;
- ◆ съгласно сключени договори са извършени разходи за обезпечаване дейността по приемане и съхранение на РАО съгласно ремонтната, инвестиционна и експлоатационна програми на ДП “РАО” и неговите специализирани подразделения;
- ◆ експертно участие в междуведомствени групи, работни срещи, участие в разработването на проекти за европейска стратегия в областта на почвите, осъществяване на държавен надзор върху търсенето, проучването и експлоатацията на подземни богатства, предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване, редица проекти за ликвидация и ре-култивация на стари геолого-проучвателни изработки в страната и минни обекти;
- ◆ дейности по събиране, анализ и архивиране на геоложката документация, изготвяне на национален баланс на запасите от подземни богатства, поддържане на регистър и специализирана карта на находищата на подземни богатства, геоложки изследвания и други.

Група Б: „Селско стопанско, горско стопанство, лов и риболов”

Основни цели в областта на селското стопанство е ускорената подготовка на аграрния сектор за присъединяване към Европейския съюз и подготовка и повишаване конкурентноспособността на земеделските производители. Финансирането в тази група е за осигуряване функционирането на дейностите, свързани с политиките в областта на селско и горско стопанство, рибарство и аквакултурите.

Общата сума на изразходваните средства в групата е 462.0 млн. лв., като разходите са извършени основно по републиканския бюджет и извънбюджетните сметки и фондове (фонд „Земеделие”).

Разходите по **републиканския бюджет** са в размер на 339.6 млн. лв. и са за изпълнението на следните дейности:

- ◆ издръжка – 130.2 млн. лв., или 38.4% от общите разходи;
- ◆ разходи за заплати и възнаграждения на персонала, нает по трудови и служебни правоотношения – 59.8 млн. лв. или 17.6% от общите разходи;
- ◆ Разходите за субсидии на нефинансови предприятия са в размер на 111.0 млн. лв. или 32.7% от общите разходи. Тези разходи са за изплащане на премиите на тютюнопроизводителите.

Допълнително през годината разходите в групата бяха завишени с 18.3 млн. лв., за изпълнението на следните дейности:

- ◆ закупуването на противорадови ракети и охраната на национални обекти;
- ◆ премахване щетите от възникналите горски пожари и за залесяване на нови горски масиви;
- ◆ за борба с вредители, провеждане на задължителната имунопрофилактика по животните, интензификацията (маркиране) на животните и други;
- ◆ за борба със заболяването „птичи грип”;

- ◆ приоритизиране мерките, с оглед по-бързото адаптиране на аграрния сектор към условията и изискванията на Европейския съюз;
- ◆ развитие на рибарството и аквакултурите с цел обогатяване и опазване на рибния ресурс на страната.

По **извънбюджетните сметки и фондове** са усвоени 116.4 млн. лв., от които текущи разходи в размер на 67.2 млн. лв. и капиталови разходи в размер на 49.2 млн. лв.

Група В: „Транспорт и съобщения”

Основните цели на разходите през 2005 г. за група „Транспорт и съобщения” е финансово осигуряване на изграждането, реконструкцията и модернизацията на транспортната и съобщителната инфраструктура в съответствие със стандартите на Европейския съюз.

Извършените разходи през 2005 г. са свързани с финансовото обезпечаване и осигуряването на:

- ◆ изграждането и текущото поддържане на републиканската и териториалните общински пътни мрежи;
- ◆ безопасността във водния транспорт;
- ◆ безопасността във въздушния транспорт;
- ◆ безопасността в автомобилния транспорт;
- ◆ високо ниво на контрол на превозвачите във всички видове транспорт; и др.

Изпълняваните приоритетни политики в областта на транспорта през годината са: „Подобряване на транспортната инфраструктура”; „Подобряване на организацията и управлението на транспорта” и „Постигане на високо ниво на безопасност и екологосъобразност във всички видове транспорт”. Усилията са насочени към извършването на текущ и основен ремонт и рехабилитация на републиканската териториалната общинска пътна мрежа, обекти на летищната, пристанищна и железопътна инфраструктура, което е съобразено с предписанията на контролните органи и цели създаване на условия за нормална и безаварийна работа на летищата и пристанищата за обществен транспорт и т.н.

Общата сума на усвоените средства на консолидирана основа в групата е 838.0 млн. лв., като основно разходите са извършени по републиканския бюджет и по общинските бюджети.

Разходите по група „Транспорт и съобщения” **по републиканския бюджет** възлизат на 633.7 млн. лв. Анализът на бюджетното изпълнение показва, че разчетените средства за по-важните инвестиционни проекти в сферата на транспорта не бяха усвоени по предназначение, като по-голямата част от средствата бяха пренасочени към други приоритетни области на правителството. Основните дейности, които бяха изпълнени по тези инвестиционни проекти са:

- ◆ по проект „Изграждане на втори мост на р. Дунав при Видин – Калафат” изцяло са приключени отчуждителните процедури за мостовата площадка, като до края на 2006 г. се предвижда да приключат отчуждителните процедури за прилежащата инфраструктура;
- ◆ през 2005г. се отчита забавяне в изпълнението на проект “Реконструкция и електрификация на ж.п. линия Пловдив - Свиленград - турска/гръцка граница” и неусвояване на разчетените средства със Закона за държавния бюджет на Република България за 2005 г. Основните причини за ниската ефективност и ефикасност на изпълнението на проекта са:

- * забавяне на сключването на договор за избор на строителен надзор;
 - * процедурни проблеми, свързани с отчуждаването на имоти, засягани от реализацията на проекта. В тази връзка Министерството на транспорта е подобрило организацията си на работа, като координатор при изпълнение на съответните процедури. Едновременно с това бяха извършени законови промени (в сила от м. февруари 2006 г.), които създадоха възможност за ускорено приключване на отчуждителните процедури.
- ◆ през 2005 г. общо изразходените средства по проект “Разширение на Пристанище Бургас” са в размер на 16.8 млн. лв., в т.ч. за лихвени плащания по заема към Банката за международно развитие, Япония - 3.0 млн. лв. и за капиталови разходи - 13.7 млн.лв. За 2005 г. е отчетено неусвояване на разчетените средства за капиталов трансфер за проекта в размер на 6.3 млн. лв. Основните причини за неусвояването на средствата по проекта произтичат от:
- * не е преодоляно изоставането в графика за приемане на доставеното и монтирано оборудване на Терминал 2А през 2005 г., независимо от удължаването на съответния срок от Консултанта по проекта с повече от три месеца. Приемането по същество на оборудването е извършено в края на месец март 2006 г., т.е. почти 4 месеца след новоопределения срок;
 - * строителството на новия източен вълнолом закъснява към края на 2005 г. с около месец в сравнение с плана-график на извършването му;
 - * дейностите, които са изпълнени през 2005 г. за сметка на изразходените средства (заеми и субсидия) по проекта са:
 - завършване на строителните работи по Терминал 2А за насипни товари - основно завършени и приети;
 - завършване на оборудването на Терминал 2А. Оборудването (с изключение на последната доставка на резервни части) е доставено и монтирано, но поради технически трудности е забавено тестването и приемането му;
 - строителството на новия източен вълнолом - продължава с изоставане от план-графика.

В областта на контрола и осигуряването на безопасността във всички видове транспорт през 2005 г. бяха разработени и приети редица наредби, стандарти и други актове, чрез които нормативно се регламентира уеднаквяването на българските техническите стандарти с тези на Европейския съюз. Паралелно през 2005г. са предприети мерки и дейности за подобряване ефективността на контрола върху спазването на стандартите за безопасност на различните видове превозвачи.

През 2005г. изпълняваните приоритетни политики в областта на съобщенията са: „Развитие на съобщителните услуги в Република България” и „Развитие на информационното общество в Република България”.

Основните усилия през 2005 г. бяха насочени към продължение на стартиралата през 2004 г. поетапната компютързация на държавните и общински училища. За тази цел през 2005 г. бяха осигурени 33.7 млн. лв., като 25.9 млн. лв. са изразходени за закупуването на компютри, а 7.0 млн. лв. за оборудване и окабеляване на помещенията в общинските и държавни училища.

С цел подобряване на организацията и създаването на единен център, отговарящ за изпълнението на държавната политика в областта на съобщенията през месец септември 2005 г. се предприеха структурни промени, като към МС се създаде Държавна агенция за информационни технологии и съобщения (ДАИТС), която отговаря за успешното изпълнение на провежданата държавна политика.

Отговорните министерства и ведомства, които са ангажирани за изпълнението на държавната политика в областта на транспорта и съобщенията през 2005 г., са МТ, МРРБ, ДАИТС и КРС.

Отчетените текущи разходи по **общинските бюджети** за група “Транспорт и съобщения” възлизат на 202.0 млн. лв., от които 141.4 млн. лв. текущи и 60.6 млн. лв. капиталови разходи. Текущите разходи в групата съставляват 15.3% от общия размер на текущите разходи за местни дейности. Изпълнението на текущите разходи спрямо предвидените в разчетите по ЗДБРБ за 2005 г. е 236.0%. и се дължи на по-високите разходи, гласувани на сесиите на общинските съвети. Утвърдените средства за тази цел в първоначалните бюджети на общините, приети на сесии, са в размер на 102.5 млн. лв., или изпълнението на отчетените разходи спрямо гласуваните бюджети от сесиите е 137.9%, като с най-висок относителен дял в текущите разходи са тези за текущи ремонти. В структурно отношение разходите за местните дейности по функция „Икономически дейности и услуги” са на второ място след разходите във функция „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда”, което илюстрира тяхното приоритетно значение за местните общности и свидетелства за положените усилия за подобряване на общинската инфраструктура.

Група Г: „Промисленост и строителство”

Основната цел на публичните разходи през 2005 г. за група „Промисленост и строителство” е свързана с повишаването конкурентноспособността на българската икономика (създаване, развитие и повишаване на конкурентноспособността на малките и средните предприятия).

В тази връзка изпълняваните през 2005 г. приоритети в тази група са: „Насърчаване развитието на малките и средните предприятия (МСП)” и „Насърчаване на иновациите, изследванията и високотехнологично развитие”.

С оглед осигуряване изпълнението на така посочените приоритети, извършените през 2005 г. разходи са насочени към финансово обезпечаване изпълнението на следните програми:

- ◆ стимулиране на износа и промоция на експортния потенциал чрез организиране на бизнес-форуми между български и чуждестранни фирми в страната и чужбина, чрез специализирано обучение на фирми с външнотърговска дейност, подготовка на специализирани ръководства за обучение на български фирми, изготвяне на промоционални материали за търговско-икономическия потенциал на България и информационно осигуряване на външнотърговската дейност;
- ◆ подпомагане въвеждането на системи за управление в МСП;
- ◆ подкрепа и развитие на МСП и предприемачеството чрез подкрепа за повишаване на конкурентноспособността им, чрез подобряване на административния капацитет на държавните служители за управление на проекти по донорски програми, чрез актуализиране на част II на информационния продукт „Информационно гише за предприемача и базиране в web сайта”, чрез подобряване на достъпа до информация и услуги за МСП и информиране, чрез предоставяне на дейности, подпомагащи участието на МСП в интегрирани проекти и Мрежи по компетентност по тематичен приоритет „Науки за живота”;
- ◆ подпомагане създаването на МСП чрез обучение в предприемачество;
- ◆ насърчаване въвеждането на енергоспестяващи и екологосъобразни технологии;
- ◆ създаване на „Национален иновационен фонд” като инструмент на иновационната политика.

Чрез изпълняването на горепосочените програми през 2005 г. са постигнати следните планирани резултати:

- ◆ разширяване присъствието на български стоки на чуждестранните пазари;
- ◆ подготовка на българските фирми за конкурентната обстановка след присъединяването на България в ЕС;
- ◆ създаване на нови и задълбочаване на съществуващите бизнес контакти между български и чуждестранни фирми;
- ◆ подобряване на партньорството между държавния и частния сектор;
- ◆ стимулиране на сътрудничеството с браншови съюзи и асоциации;
- ◆ развитие и укрепване на взаимовръзките на Изпълнителната агенция за насърчаване на малките и средните предприятия с образователните институции и академичната сфера, предоставящи специализирани външноикономически знания;
- ◆ нарастване на знанията и повишаване на уменията на българските фирми за повишаване на техния опит в международните продажби;
- ◆ разработване на национални промоционални и продуктови рекламно-информационни материали на основните световни езици;
- ◆ създаване на условия за ефективно въвеждане и прилагане на системи за управление за 40-60 проекта;
- ◆ създаване на активни мерки за подпомагане на МСП и повишаване на тяхната конкурентноспособност;
- ◆ подобряване квалификацията и знанията на държавните служители;
- ◆ подобряване качеството на проектните предложения, представяни от българската администрация;
- ◆ разширяване използването на продукта „Информационно гише за предприемача” от общини и/или областни управи;
- ◆ създаване нови и устойчиво работещи „Информационни гишета за предприемача” в общини и/или областни управи;
- ◆ развитие на изследователска дейност в научни звена и увеличаване на развойната дейност в предприятията;
- ◆ обучаване на мениджъри в реализацията на мерки за повишаване на енергийната ефективност, енергоспестяващи технологии и екологичен мениджмънт;
- ◆ въвеждане на пазарни механизми за финансиране повишаването на иновационния потенциал на предприятията;
- ◆ финансиране разработването и реализирането на пазарно ориентирани научно-приложни продукти;
- ◆ финансиране повишаването на заетостта на млади висококвалифицирани специалисти в иновативни фирми;
- ◆ осигуряване на ефективно управление на средствата от Националния иновационен фонд.

Разходите отчетени в групата на консолидирано ниво са в размер на 8.0 млн. лв., и са концентрирани по бюджета на МИЕ (МИ) и Изпълнителната агенция за насърчаване на малките и средните предприятия.

Група Д: „Други дейности по икономиката”

Средствата в тази група са предназначени основно за изграждане на инфраструктурни обекти (хидромелиоративни съоръжения), дейностите в областта на метрологията и техническия надзор, на стандартизацията, на сертификацията и изпитването, на приватизацията и следприватизационния контрол, на патентната дейност,

на дейностите по акредитирането на лаборатории и органи, на дейностите насочени към насърчаване на търговията, покриване на щетите нанесени от стихийни бедствия и крупни производствени аварии и др.

На консолидирана основа общата сума на усвоените средства по тази група е 796.7 млн. лв., като съобразно спецификата на финансираните политики разходите са съсредоточени по следните бюджетни системи – републикански бюджет, общински бюджети и по извънбюджетните сметки и фондове. Следва да се отбележи, че по пътя на изпълнението съвкупните разходи на Националния фонд са отчетени изцяло в тази група, а при изготвянето на разчетите по ЗДБРБ за 2005 г., те са отнесени по съответните функции и групи, съобразно основния икономически характер на разходите. Това несъответствие на практика прави невъзможно съпоставянето на отчетните данни с разчетите по ЗДБРБ.

Разходите в групата по републиканския бюджет са в общ размер на 234.6 млн. лв. Финансираните дейности са свързани с:

- ◆ разходи по бюджета на Министерството на икономиката и енергетиката за подобряване на бизнесклимата чрез ефективен контрол на регулативните режими, чрез ускоряване на демонополизацията и приключване на приватизацията, осигуряване закрила на индустриалната собственост, осигуряване достъпа на български стоки и услуги до други пазари;
- ◆ разходи за покриване щетите от национални бедствия и аварии, възникнали през годината – Министерство на държавната политика при бедствия и аварии, Министерство на земеделието и горите, Министерство на отбраната, Министерство на вътрешните работи, Министерство на транспорта, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Министерство на здравеопазването, Министерство на културата, Държавна агенция за младежта и спорта, Министерство на държавната администрация и административната реформа;
- ◆ издръжка на дворци, резиденции и стопанства, Център за преводи и редакции и редакция „Нормативни актове” към Министерски съвет - в края на 2005г. дворците и резиденциите и Центъра за преводи и редакции са прехвърлени към Министерството на държавната администрация и административната реформа;
- ◆ поддръжка на материална база, осигуряване на представително облекло, стимулиране служителите на данъчната администрация и служителите в Държавната комисия по хазарта - Министерство на финансите;
- ◆ издателската дейност, Държавен вестник и хранителния комплекс на Народното събрание;
- ◆ издателска дейност и печатни бази в Министерство на държавната администрация и административната реформа;
- ◆ главна редакция „Педагогически издания”, вестник „Аз-буки” към Министерство на образованието и науката.

Разходите, отчетени **по общинските бюджети**, са в размер на 54.6 млн. лв., от които текущи разходи 50.6 млн. лв. и капиталови – 4.0 млн. лв. Основната част от текущите разходи (44.7 млн. лв.) са за местни дейности и изпълнението им спрямо предвидените в разчетите по ЗДБРБ за 2005 г. е 103.9%.

По **извънбюджетните сметки и фондове** са отчетени общо разходи в групата в размер на 505.8 млн. лв., като това са основно разходи на Национален фонд към МФ - 488.1 млн. лв. Направените капиталови разходи са 75.4% от общите, разходите за текуща издръжка са 20.4%, субсидиите са 4.1% и разходите за заплати и социални осигуровки –

0.14%. Сумата на общите разходи по трите пред-присъединителни инструмента с включени изходящи трансфери възлиза на 500.3 млн. лв.

3.3.9 Разходи неклассифицирани в другите функции

В тази функция се отчитат лихвените плащания по вътрешния и външния дълг.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2005 г.	КФП	Републ. бюджет	Социално осигуряване	ДВУ	БНР	Общини	ИБСФ
IX. РАЗХОДИ НЕКЛАСИФИЦИРАНИ В ДРУГИТЕ ФУНКЦИИ	685.6	679.0	0.8	0,0	0,0	5.5	0.3
Лихвени разходи	685.6	679.0	0.8	0.0	0.0	5.5	0.3

Предвидените разходи за лихви през 2005 г. са в размер на 794.7 млн.лв., от които 565.9 млн. лв. по външния дълг и 228.8 млн. лв. по вътрешния дълг. Реално отчетените в края на годината лихвени плащания на консолидирана основа са в размер на 685.6 млн. лв., или 86.3% от предвидените в ЗДБРБ за 2005 г.

3.4 Изпълнение на показателите в частта на финансирането по консолидираната фискална програма

3.4.1 Външно финансиране

Нетният размер на външното финансиране по КФП за 2005 г. е отрицателно и възлиза на 2 410.4 млн. лв., което представлява изпълнение 172.4% спрямо предвиденото в разчета по ЗДБРБ за 2005 г. Преизпълнението спрямо разчета за годината е следствие на по-високи от планираните погашения по външни заеми и на по-ниския от планирания размер на постъпленията от външни заеми.

Външни заеми

Размерът на усвоените външни заеми на консолидирана база за 2005 г. е 523.9 млн. лв., което представлява изпълнение от 71.8% спрямо планираното в ЗДБРБ за 2005 г. Заемите са усвоени както следва:

- По бюджетите на министерствата и ведомствата - в ЗДБРБ за 2005 г. беше заложено ново външно финансиране по ДИЗ в размер на 192.9 млн. лв. През годината продължиха усвояванията по 9 заема на обща стойност 134 млн. лв., което представлява 69.5% спрямо разчета. Предвид спазване на крайните срокове за усвояване на средствата и приключване на проектите, се отчита преизпълнение на външното финансиране при 5 от кредитите. Въпреки това, като цяло се наблюдава ниска усвояемост на средствата по ДИЗ, което налага последващи изменения в условията на сключените договори и в разпределението на външното финансиране по бюджетите на съответните получатели.

Размерът на усвоените заеми по ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество е 143.8 млн. лв.

- По централния бюджет - в ЗДБРБ за 2005 г. беше предвидено външно финансиране от третия структурен заем от Световната банка в размер на 255 млн. лв. През месец ноември на отчетния период в централния бюджет постъпи "Програмен заем за реструктуриране" /PAL 3/ в размер на 227.1 млн. лв., който беше включен в индикативната програма за подпомагане на страната от Световната банка. Изпълнението на показателя към края на годината е 89%.

- По бюджетите на общините – усвоените външни заеми са в размер на 19.0 млн. лв., което представлява 26.3% от предвидените в ЗДБРБ за 2005 г.

Най-голям брой инвестиционни проекти управлява МРРБ - 12 на брой, от които 7 са на Изпълнителна агенция "Пътища". Следва МЗ с 4 заема, МТСП и МТ с по 3 заема, МФ с два. Най-висок процент усвояване на заложените в ЗДБРБ за 2005 г. средства е отчетено от страна на МТСП - 183.2% и на МФ - 171.8%. Както и през 2004 г., за отчетния период не е отчетено усвояване на средства по заемите на МЗ и МТ поради забавяне изпълнението на проектите.

Погашения по външни заеми

Размерът на извършените през годината погашения по външни заеми на консолидирана основа е 2 940.0 млн. лв., което съпоставено с планираното в ЗДБРБ за 2005 г. представлява изпълнение от 138.9%. Извършените погашения са както следва:

- По централния бюджет - през отчетната година бяха изплатени погашения по външни заеми в размер на 2 863.1 млн. лв., което е с 824.6 млн. лв. над предвидената стойност по закон. През годината бяха предприети редица операции по предварително изплащане на външен дълг, съобразени с конкретните параметри на дълга, условията на заемните споразумения и наличните във фискалния резерв средства за извършване на подобни транзакции. Преизпълнението на показателя е резултат от изкупуването на облигациите за неплатени лихви (IAB) и облигациите с първоначално намалени лихви (FLIRB) на обща стойност 2 401.4 млн. лв. и погасяването на дълга към Италия по Рамково споразумение за прилагане на компенсационен механизъм за изплащане на дълга на Стопанска банка и Минералбанк към италианския кредитор (САЧЕ) в размер на 105.29 млн. лв. Плащанията към всички останали външни кредитори се извършваха регулярно, в съответствие с предвидените в договорите погасителни планове. С най-съществен дял са бюджетните средства, изразходвани за погашения по заемите от ЕС – 122.2 млн. лв. и от Световната банка – 114.4 млн. лв.

Преизпълнение на показателя от 183.5% в сравнение с предвидената стойност по закон се отчита и на ред “Плащания по активирани гаранции по заеми от чужбина”. Това се дължи на предварителното погасяване на задълженията към Световната банка по заем “Инвестиции в частния сектор и финансиране на износа” /PIEF/, в размер на 10.5 млн. лв. и изплащане на дълга към ЕИБ по Глобален заем “АРЕХ”, в размер на 2.6 млн. лв. През отчетния период не бяха активирани нови държавни гаранции.

- По бюджетите на министерствата и ведомствата - в ЗДБРБ за 2005 г. са заложили погашения по ДИЗ, администрирани по бюджетите на министерствата на обща стойност 45.1 млн. лв., съобразно договорените в споразуменията погасителни схеми. Изплатените средства за погашения са в размер на 37.6 млн. лв., което представлява 83.5% изпълнение на предвидения в закона показател. Разликата между параметрите по отчет и закон се дължи на няколко основни фактора. Един от тях е канцелирането на заема по проект “Модернизация в образованието”, управляван от Министерството на образованието и науката (МОН) и последващата промяна в предвидения в договора погасителен план. Друга причина е неосъществената доставка на медицинска техника от Сименс АД по заем “Доставка на медицинска техника – Сименс АД, Берлин и Мюнхен”. При заемите, деноминирани в щатски долари влияние върху реализираната икономия оказва и пониският реален курс на щатския долар, при който са извършени съответните плащания, в сравнение с курса, планиран по закон.

Изплатените погашения по ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество са в размер на 37.4 млн. лв.

- По бюджета на ДОО – погашения в размер на 2.0 млн. лв., или 100% от предвиденото в ЗБДОО за 2005 г.

Операции на външния пазар

През 2005 г. бяха извършени редица операции по предплащане на външен дълг в съответствие с целите, заложили в Стратегията за управление на държавния дълг за периода 2003 – 2005 г. Резултатите от тези транзакции се отразиха благоприятно в посока на намаление размера на външния дълг като абсолютен размер и като съотношение към

БВП, балансиране на лихвената структура и редуциране на задълженията в щатски долари. Същевременно бяха постигнати и по-дългосрочни цели в областта на дълга, като повишаване на кредитния рейтинг и стесняване на рисковата премия за финансиране на българското правителство.

През месец януари и месец юли 2005 г. бяха изплатени напълно останалите в обръщение брейди облигации. Изплатените книжа са от вида IAB и FLIRB, възлизат на обща стойност 2 401.4 млн. лв. и са канцелирани чрез използване на опцията за обратно изкупуване по номинал преди падежа. През месец август беше погасен дългът към Италия /САЧЕ/ в размер на 105.3 млн. лв. по Рамково споразумение за прилагане на компенсационен механизъм за изплащане на дълга на Стопанска банка и Минералбанк към италианския кредитор. Изцяло бяха погасени и задълженията към Световната банка по заем “Инвестиции в частния сектор и финансиране на износа” /PIEF/, в размер на 10.5 млн. лв. и към ЕИБ по Глобален заем “АРЕХ”, в размер на 2.6 млн. лв. През месец декември 2005 г. предсрочно беше погасен дългът по три транша от тригодишното разширено споразумение с МВФ на стойност 288.3 млн. лв. /147.4 млн. евро/, което доведе до редуциране на този дълг с около 35%. Всички операции се извършиха в съответствие с условията на кредитните споразумения и след анализ на конкретните параметри по дълга и на възможностите за неговото предплащане.

Получени погашения по предоставени заеми на други държави (+)

При предвидени в ЗДБРБ за 2005 г. 3.5 млн. лв., като погашения по предоставени правителствени кредити на други държави през годината бяха получени валутни постъпления в равностойност на 8.2 млн. лв. от Никарагуа и Ангола. Превишението над планираните се дължи на изпълнението споразумението с Ангола.

Наличности (нето) в левова равностойност на валутни сметки в чужбина

Нетното изменение на наличностите в левова равностойност по валутни сметки в чужбина е увеличение на наличностите с 2.5 млн. лв.

3.4.2 Вътрешно финансиране

Нетният размер на вътрешното финансиране за годината е отрицателен – 251.9 млн. лв. и включва заеми от БНБ и други банки (нето), операции с ДЦК (нето), покупко-продажба на ДОБЦК, нетно изменение на депозитите, друго финансиране, възмездно финансиране (нето) и придобиване на дялове, акции и съучастия (нето).

Заеми БНБ (нето)

Дългът към БНБ /МВФ/ в края на 2005 г. възлиза на 1 094 млн. лв. През отчетния период са извършвани редовно обратни покупки на специални права на тираж (СПТ) в съответствие с договорените погасителни схеми. Наред с това, през месец декември предсрочно беше погасен дългът по три транша от тригодишното разширено споразумение с МВФ на стойност 288.3 млн. лв. (147.4 млн. евро). С това, общият размер на извършените обратни покупки на СПТ (погасителни вноски) възлезе на 703.7 млн. лв., а изпълнението на този показател е 156.4% спрямо планирания.

Други банки и финансови институти – нето

Отчетеното изпълнение за показателя за годината е 48.5 млн.лв. и е по общинските бюджети.

Операции с държавни ценни книжа (нето)

На консолидирана база отчетеното изпълнение за показателя е положително и е в размер на 157.6 млн. лв., което представлява 49.4% от планираното в ЗДБРБ за 2005 г. изпълнението е както следва:

- По централния бюджет - нетното вътрешно финансиране към 31.12.2005 г. от операции с държавни ценни книжа е положително и възлиза на 134.9 млн. лв., което представлява 42.3% изпълнение на предвиденото в ЗДБРБ за 2005 г. Това се дължи на по-малкия размер на емитираните през годината ДЦК на вътрешния пазар, чиято обща номинална стойност възлиза на 525.4 млн. лв., или изпълнение от 66.5%, спрямо заложеното в ЗДБРБ за 2005 г. Редукцията на brutната вътрешна емисия е преди всичко за сметка на краткосрочните ДЦК, като пряко следствие, както от пазарните условия, така и от реализираните в по-големи размери от очаквания бюджетен излишък за годината. От планираните 327.4 млн. лв. емисии на съкровищни бонове са емитирани такива с обща стойност 94.4 млн. лв. Значителното намаление на емисиите краткосрочни ДЦК, главно е свързано с промяна в методиката за определяне на ОЛП. От 1 февруари 2005 г. размерът на ОЛП е равен на средната аритметична величина от стойностите на индекса ЛЕОНИА (LEONIA: Lev OverNight Index Average, справочен индекс на сключените и изпълнени сделки с овърнайт депозити в български левове) за работните дни на предходния месец, което доведе до отпадане на необходимостта от ежемесечно предлагане на 3-месечни ДЦК. Като резултат от това, МФ проведе общо шест аукциона на 3-месечни ДЦК през годината, като пласира ДЦК с обща номинална стойност от 95 млн. лв. Емитираните краткосрочни ДЦК (представени от съкровищни бонове със срочност 3 месеца) през отчетния период възлизат на 94.5 млн. лв., което е 28.9% от прогнозираните нива. Осъществените през годината погашения по ДЦК възлизат на 359 млн. лв., като реализираното изпълнение от 82.1% се дължи основно, на по-малкия обем на емитираните и съответно погасените през годината съкровищни бонове.

Пазарната среда за емитиране на вътрешен държавен дълг остана благоприятна и през 2005 г., при запазване на интереса на участниците на пазара към ДЦК от всички матуритетни групи. Търсенето на ДЦК продължаваше да превишава предлагането, което рефлектира в постигане на сравнително високи коефициенти на покритие и леко понижаване на постигнатата на аукционите доходност. Това спомогна за изпълнение на правителствената стратегия в областта на вътрешния дълг, насочена към увеличаване на относителния му дял, приоритетно емитиране на средносрочни и дългосрочни ДЦК и удължаване на матуритетната крива.

Емитираните през годината облигации (без тези, предназначени за индивидуални инвеститори) са в размер на 429.3 млн. лв., което представлява 95.4% изпълнение на този показател. През годината са емитирани 3-, 5- и 10-годишни ДЦК, деноминирани в лева и е проведено четвърто отваряне на емисията в евро с матуритет 14 години и 11 месеца. За всяка една от посочените емисии търсенето многократно е надхвърляло предлаганото количество, поради което е постигнато понижаване на реализираната на аукционите доходност. И през тази отчетна година се запази тенденцията към удължаването на матуритета на емисиите ДЦК (от 78 месеца в края на 2004 г. на 83 месеца в края на

2005 г.) и увеличение на среднопотежления коефициент на покритие от 2.95% през 2004 г. на 3.2% през 2005 г.

През месец юли 2005 г. МФ преустанови емитирането на ДЦК, които имат спестовен характер и са предназначени за индивидуални инвеститори – местни и чуждестранни физически лица. През последните години се наложи трайна тенденция към намаляване на обемите на продадените целеви емисии ДЦК, като през първото полугодие на 2005 г. тяхната продажба отбеляза почти символични размери, което наред с други причини предопредели и тяхното окончателно спиране. През отчетната година бяха пласирани едва 1.6 млн. лв., което е 12.6% от обема, заложен в ЗДБРБ за 2005 г.

- По бюджетите на общините – нетната стойност на операциите с ценни книжа, отчетени по общинските бюджети за 2005 г., е положителна и е в размер на 22.7 млн. лв. В разчетите по ЗДБРБ за 2005 г. за този показател не са планирани стойности.

Операции на вътрешния пазар

През годината са проведени четири подписки за замяна на ЗУНК-облигации, деноминирани в долари със ЗУНК-облигации, деноминирани в евро. Проведените замени са на основание § 13 от ПЗР на ЗДБРБ за 2005 г. и са осъществявани регулярно, на тримесечна база. Замените (провеждани от 1999 г.) са част от мерките, предприемани в областта на управлението на вътрешния държавен дълг, една от целите на които е, плавно намаляване на доларовия компонент за сметка на левовия и евровия.

Отсъствието на други ДЦК, деноминирани в щатски долари на вътрешния пазар и липсата на предлагане на инструменти с плаващи купони са основните причини търговските банки да не проявяват интерес към подобни подписки за замяна и да не са склонни да продават ценни книжа, деноминирани в щатски долари с плаващи купони. В резултат на проведените транзакции през отчетната година бе заменено символично количество ЗУНК-облигации, деноминирани в щатски долари – едва на обща номинална стойност от 15 хил. щ.д. със ЗУНК-облигации, деноминирани в евро на обща номинална стойност от 11.3 хил. евро.

3.4.3 Възмездно финансиране (нето)

Нетният размер на възмездното финансиране за годината е отрицателен – 107.7 млн. лв., или 41.5% от планираното по ЗДБРБ за 2005 г.

Нетните операции по ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество за 2005 г. са в размер на 106.4 млн. лв., тъй като общият размер на усвоените средства значително надвишава сумата на извършените погашения.

В ЗДБРБ за 2005 г. е заложено ново външно финансиране по 5 заема с краен бенефициент търговско дружество. Към края на отчетния период са усвоени средства по 3 кредита на обща стойност 143.8 млн. лв., което представлява изпълнение на показателя от 68.7% спрямо предвидената стойност по закон.

Погашенията по ДИЗ с краен бенефициент се извършваха регулярно, в съответствие с предвидените погасителни схеми. Към края на периода бяха изплатени средства на обща стойност 37.4 млн. лв., което представлява 85.7% от предвиденото по закон. Причината за неизпълнението на показателя е промяната в погасителната схема на заема “Развитие на летище София” от КФАИР и разликите в реалните курсове на щатския долар и японската йена в деня на съответното плащане и използваните параметри в закона.

Постигнатият за отчетния период общ нетен резултат на възмездното финансиране за системата на фонд „Земеделие” е 34.3 млн. лв., което съответства на утвърдените параметри по план-сметката и решенията на УС на ДФ “Земеделие”.

3.4.4 Придобиване на дялове и акции и съучастия (нето)

Размерът на показателя придобиване на дялове, акции и съучастия (нето) на консолидиран основа за 2005 г. е отрицателен и е в размер на 10.7 млн. лв., а изпълнението на показателя спрямо разчетените средства по ЗДБРБ за 2005 г. е 103.4%.

Дялово участие на Република България в Уставния капитал на Черноморска банка за търговия и развитие (ЧБТР) чрез централния бюджет:

В изпълнение на чл.5, ал.2 (б) и чл.6, ал.3 от Учредителният договор на ЧБТР, 20% от българския акционерен капитал се записва чрез издаване от нейна страна на записи на заповед (promissory note), деноминирани в СПТ, които се осребряват в осем последователни годишни вноски, всяка с размер 3.375 млн. СПТ за периода 1998-2005 г., платими към 24.01 на съответната година. Осмата последна вноска бе изплатена през януари 2005 г. и е на стойност 7.756 млн. лв.

Дялово участие на Република България в Уставния капитал на Европейската банка за възстановяване и развитие чрез централния бюджет:

В съответствие с Резолюция №59 на Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР) дяловата вноска на България в уставния капитал се извършва на осем вноски, платими ежегодно чрез банков превод в размер на 40% и 60% чрез инкасиране на издадени от Република България записи на заповед. Плащането на осмата дялова вноска през 2005 г. бе извършено в съответствие със заложените в ЗДБРБ за 2005 г. разчети с банков превод в размер на 1.738 млн. лв. и инкасиране на издадена записи на заповед в размер на 2.608 млн. лв. Дяловото участие на България ще бъде изплатено окончателно през 2009 г., като в периода 2006-2009 г. се инкасират по 1/5 от останалите издадени до този момент записи на заповед.

3.4.5 Приватизация

Размерът на постъпленията от приватизация на консолидирано равнище за 2005 г. е 1 446.9 млн. лв., като се отчита голямо преизпълнение спрямо планираните в ЗДБРБ за 2005 г. 200 млн. лв. Постъпленията са отчетени по централния бюджет (1388 млн. лв.) и по извънбюджетните сметки и фондове (190.8 млн. лв.).

Общият размер на постъпилите приходи от приватизация **по централния бюджет** са в размер на 1 388 млн. лв., в т.ч. от ликвидацията на Банкова консолидационна компания (БКК) в размер на 127.1 млн. лв., като същите надхвърлят в пъти заложените в държавния бюджет за 2005 г. приходи от приватизация в размер 180 млн. лв. /около 7.5 пъти/.

Основните цели и приоритети на приватизацията е да съдейства за устойчивото икономическо развитие на страната, чрез приключване на процеса на приватизация на всички държавни активи, привличане на чуждестранни инвестиции и повишаване на конкурентноспособността на българската икономика.

Приватизационният процес в България стартира през 1992 г., като към настоящия момент е осъществена приватизацията на по-голямата част от основните отрасли на икономиката и ресурсът от дружества с държавно участие, подлежащи на приватизация е силно ограничен. Една част от приватизационния ресурс включва търговски дружества с държавно участие, които са от значение за националната сигурност на страната и са в списъка – Приложение №2 към чл. 35а, ал. 1 от Закон за приватизация и следприватизационен контрол. Приватизацията на тези дружества се предхожда от разработване на стратегии за приватизация, които да гарантират запазване на обществения интерес.

За отчетения висок размер на реализираните постъпления от приватизацията през годината определящо значение имат постъпилите в началото на 2005 г. плащания по сключени приватизационни сделки през 2004 г., а именно: “Българска телекомуникационна компания” ЕАД, седемте електроразпределителни дружества, както и постъпилите средства от ликвидацията на “БКК” ЕАД. Общият размер на тези постъпления е 1 307.09 млн. лева.

През 2005 г. са осъществени общо 240 приватизационни продажби, в т.ч. 31 сделки за продажба на пакети от акции и дялове от дружества с над 50 на сто държавно участие, 201 продажби на пакети/дялове от дружества с под 50 на сто държавно участие, както и 8 броя сделки за обособени части, което представлява преизпълнение с 3 на сто спрямо предвидените по план 233 продажби.

През 2005 г. не бяха финализирани приватизационните сделки за “Бояна филм” ЕАД, Параходство “Българско речно плаване” АД, ТЕЦ “Варна” АД, “Топлофикация Русе” ЕАД, ТЕЦ “Бобов дол” ЕАД и други.

По-значимите приватизационни сделки, реализирани през 2005 г. по отношение на размера на договорените плащания /за дружества с над 50 на сто държавно участие и обособените части/ са : “Топлофикация – Плевен” ЕАД /26.6 млн. лв./, “Топлофикация – Бургас” ЕАД, гр. Бургас /15.1 млн. лв./, “Арт строй турс” ЕООД, гр. София / 6.1 млн. лв./, “Пътно поддържане – Годеч” ЕООД / 4.4 млн. лв./, ВЕЦ ”Росица 2 и 3 “, обособени части от “НЕК” ЕАД /3.8 млн. лв./, “Дунарит” ЕАД, гр. Русе /2.0 млн. лв./, “Вархим” Мездра /2.7 млн. лв./ и др.

От сключените сделки за продажба на пакети от акции и дялове с над 50 на сто държавно участие най-висок дял заема отрасъл строителство – 51.61% и енергетика – 19.4%. По-малък дял се пада на отрасъл търговия – 9.7%, земеделието – 3.2%, промишлеността – 12.9% и туризма – 3.2%.

През 2005 година по-значими приватизационни сделки за дружества с под 50 на сто държавно участие са продажбите : чрез публично предлагане за 34.8% от капитала на “БТК” АД, чрез централизиран публичен търг на “Балканкар – 6-ти септември” АД, гр. София, “Декотекс” АД, “Корекком принцес” АД, “Балканкар – Заря” АД.

Общият размер на постъпилите средства в централния бюджет от сключените сделки през 2005 година е 80.9 млн. лв., в т.ч. 68.1 млн. лв. от Агенцията за приватизация (АП) и 12.9 млн. лв. от Агенцията за следприватизационен контрол /приходи от разсрочени плащания на покупната цена по приватизационни договори/.

Размерът на приходите през 2005 година в непарични платежни средства /компенсаторни инструменти/ е 639.8 млн. лв., като реализираните компенсаторни инструменти само от борсовата продажба на 34.8% от капитала на “БТК” АД са в размер на 632.6 млн. лв. Разпределението на приходите в непарични платежни средства, е както следва: 252.1 млн. лв. - поименни компенсационни бонове; 254.5 млн. лв. - компенсаторни записи, 38.2 млн. лв. - жилищни компенсаторни записи от лихвоточки, 91.7 млн. лв. - жилищни компенсаторни записи и 3.4 млн. лв. в инвестиционни бонове.

През 2005 г. разпределението /парични и непарични средства/ на договорените плащания в зависимост от отраслите на приватизираните дружества и обособени части показва, че най-висок е относителният дял на договорените плащания от продажбите в областта на съобщенията – 87.%, енергетиката – 6.9%, строителството – 3.4%, промишлеността – 1.2%, туризъм – 0.4%, търговия – 0.2%, земеделие – 0.1% .

През 2005 година са договорени инвестиции в размер на 104.5 млн. лв. (“Топлофикация - Плевен” ЕАД, гр. Плевен – 52.0 млн. лв., “Топлофикация – Бургас” ЕАД, гр. Бургас – 42.0 млн. лв., “Вархим” ЕООД, гр. Мездра – 10.5 млн. лв.).

Общият размер на приватизираните дълготрайни активи към 31.12.2005 година възлиза на 59.0% спрямо размера на всички държавни активи (580 млн. лв.) и 89.3% спрямо подлежащите на приватизация активи (383 млн. лв.).

Постъпления по Фонда за покриване на разходите за приватизация към АП

Следва да се отбележи, че разпределените през 2005 г. средства съгласно чл.8 от ЗПСК към Фонда за покриване на разходите за приватизация към Агенцията за приватизация са в размер на 131.9 млн. лв. Тази сума представлява 10 на сто от реализираните през 2005 г. приходи от приватизация, като в тази сума са включени и трансферите към бюджета на Агенция за следприватизационен контрол в размер на 1.0 млн. лв.

Приходи по ФПРП

Собствените приходи през 2005 г. по Фонда са в размер на 0.339 млн. лв., което представлява 35.6% изпълнение на заложените приходи в размер на 0.25 млн. лв.

Разходи на ФПРП

Извършените разходи през 2005 г. от ФПРП към АП за осъществяване на дейности, свързани с приватизацията са в размер на 13.3 млн. лв., което представлява 88.3% от предвидените по план 15.0 млн. лв.. Основен дял от направените разходи са за заплащане на консултантски услуги и посредници /9.6 млн. лв./, допълнително материално стимулиране на служителите в АП /1.0 млн. лв./, глоби, неустойки и други обезщетения /0.5 млн. лв./, придобиване на дълготрайни материални и нематериални активи /0.14 млн. лв./ и др.

Отчетените приходи от приватизация **по извънбюджетните сметки на общините** са в размер на 59.0 млн. лв.

В заключение следва да се отбележи, че 2005 г. може да се счита за успешна по отношение на реализираните приходи от приватизация, като през годината е осъществена и значителна подготвителна работа по приватизационните процедури за продажбата на Параходство “Българско речно плаване” АД, ТЕЦ “Варна” ЕАД, “Топлофикация Русе” ЕАД, ТЕЦ “Бобов дол” ЕАД, “Бояна филм” ЕАД и други, от които се очаква да постъпят приходи в размер на около 600.0 млн. лв. през 2006 г.

III. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА ЗА 2005 г. ПО СЪСТАВНИ БЮДЖЕТИ

1. Републикански бюджет

✓ Основни параметри на изпълнението на републиканския бюджет за 2005 г.

През 2005 г. бе реализирано значително преизпълнение на бюджетните приходи по републиканския бюджет, главно в резултат на високите нива на вноса в страната и рязкото увеличаване цените на петрола, както и на повишаване събираемостта на държавните вземания, поради подобряване работата на митническата и данъчната администрация. За по-високите от планираните постъпления допринесоха и постъпилите значими по размер еднократни приходи от продажби на държавно и общинско имущество и от държавни такси. Финансирането на бюджетните разходи бе осъществено при спазване на предвидените със ЗДБРБ за 2005 г. общи ограничители, в рамките на които бяха съблюдавани приоритетността и периодичността на разходите. Предприетите корекции във фискалната политика през годината (основно свързани с външни рискове за икономиката) и необходимостта от финансиране на някои неотложни, приоритетни и извънредни разходи доведоха до предприемането на действия за реструктуриране и ограничаване на разходите в рамките на предварително планираните, с цел да се избегне допълнителен натиск върху текущата сметка на платежния баланс.

Изпълнение на републиканския бюджет за периода 2004-2005 г.

(млн. лв.)

РЕПУБЛИКАНСКИ БЮДЖЕТ	ОТЧЕТ	ЗДБРБ	ОТЧЕТ	Отчет 2005	Отчет 2005
	2004	2004	2005	към 2004	към ЗДБРБ
К.1	к.2	К.3	К.4	К.5 (к.4:к.2)	К.6 (к.4:к.3)
ПРИХОДИ	10 186.6	10 432.2	11 762.5	115.5%	112.8%
Данъчни приходи	8 473.5	8 803.8	9 828.6	116.0%	111.6%
Неданъчни приходи	1 692.8	1 626.1	1 898.7	112.2%	116.8%
Помощи	20.4	2.3	35.3	173.3%	
РАЗХОДИ И ТРАНСФЕРИ	9 755.2	10 467.2	10 423.0	106.8%	99.6%
Разходи	6 404.0	7 160.5	6 869.6	107.3%	95.9%
Текущи нелихвени разходи	4 835.8	5 331.9	5 134.0	106.2%	96.3%
Капиталови разходи и прираст на държавния резерв	875.8	1 037.6	1 056.7	120.7%	101.8%
Лихвени разходи	692.5	791.1	679.0	98.0%	85.8%
Трансфери	3 351.1	3 306.7	3 553.3	106.0%	107.5%
ДЕФИЦИТ (-)/ИЗЛИШЪК (+)	431.4	-35.0	1 339.6		

Общата сума на приходите по републиканския бюджет към 31.12.2005 г. е 11 762.5 млн. лв., или 112.8% спрямо планираните със ЗДБРБ за 2005 г. В сравнение с предходната година са постъпили 1 576.0 млн. лв. повече, като е постигнат ръст от 15.5%.

Постъпленията от данъци по републиканския бюджет за 2005 г. са в размер на 9 828.6 млн. лв., което представлява изпълнение 111.6% спрямо планираните разчети за годината и ръст от 16%, или 1 355.1 млн. лв. повече спрямо миналата година.

Отчетеното изпълнение на данъчните приходи в основната си част е в резултат на постигнатия ръст от 21.2% в постъпленията от *косвени данъци*, които са в общ размер 7 357.6 млн. лв. и са с 1 289.0 млн. лв. повече в сравнение с миналата година. Спрямо предвидените със ЗДБРБ за 2005 г. нива изпълнението им е 114.6%.

Основните фактори, повлияли за по-високите постъпления от косвени данъци, са ръстът на вноса в страната – 25.8% спрямо 2004 г., значително изпреварващ планирания за 2005 г. ръст от 10.0%; увеличението на цените на горивата на международните пазари; променените акцизни ставки за някои стоки и др. За високите темпове на нарастване на вноса допринася и увеличението на физическите обеми на вноса в резултат на нарастването на вътрешното търсене. Изпълнението на косвените данъци е повлияно и от повишената събираемост на държавните вземания в резултат от засиления контрол както от страна на митническите органи, така и от страна на данъчната администрация. По видове косвени данъци спрямо 2004 г. са постъпили в повече: 906.7 млн. лв. (23,3%) от ДДС; 303.0 млн. лв. (16.1%) от акцизи; 79.2 млн. лв. (27.1%) от митни сборове.

През 2005 г. по републиканския бюджет постъпиха 2 471.0 млн. лв. от *преки данъци*, което представлява 103.7% от разчетените за годината. Спрямо миналата година техният размер е нараснал с 2.8% (66.1 млн. лв.). Това основно се дължи на по-високите постъпления от корпоративен данък (74.6 млн. лв.) и от данък върху дивидентите и доходите (9.2 млн. лв.) и. Относителният дял на преките данъци в общия размер на данъчните приходи за 2005 г. е 25.1% срещу 28.4% за 2004 г.

Неданъчните приходи по републиканския бюджет за 2005 г. са в размер на 1 898.7 млн. лв., или 116.8% от планираните за годината. Преизпълнението на разчета се дължи основно на постъпилите през първата половина на годината значителни по размер еднократни приходи по бюджетите на министерствата и ведомствата (главно от държавни такси и приходи и доходи от собственост).

Изпълнението на неданъчните приходи по централния бюджет за отчетния период е 75.3% от годишния разчет, или 460.2 млн. лв., в т.ч. вноската от превишението на приходите над разходите на БНБ - 149 млн. лв. По-слабото изпълнение на неданъчните постъпления по централния бюджет основно е в позициите на приходите от дивиденти, от вноската на „Булгаргаз“ ЕАД и от глоби, санкции и наказателни лихви.

За отчетния период по републиканския бюджет са постъпили 35.3 млн. лв. *помощи*.

Извършените **разходи по републиканския бюджет** (вкл. и трансферите за др. бюджети) за 2005 г. са в общ размер 10 423.0 млн. лв., или 99.6% от предвидените в ЗДБРБ за 2005 г.

Нелихвените разходи по републиканския бюджет (без трансферите за др. бюджети), за 2005 г. са в размер 6 190.7 млн. лв., което представлява 97.2% от разчетените за годината средства. Съпоставени с 2004 г. те бележат ръст от 8.4%, (текущите нелихвени разходи с 6.2% и капиталовите разходи с 20.7%). Размерът на извършените текущи нелихвени разходи за периода е 5 134.0 млн. лв. (96.3% от разчета за годината), а за капиталови разходи и прираст на държавния резерв са изразходвани 1 056.7 млн. лв., или 101.8% спрямо разчета за годината.

Разходите за лихви по републиканския бюджет за 2005 г. са в общ размер от 679 млн. лв., или 85.8% от предвидените със ЗДБРБ за 2005 г. В основната си част това са разходи за лихви по външни заеми, които са в размер на 491.5 млн. лв., или 87.4% от разчетените за годината. Посоченото изпълнение се дължи основно, на спестяване на предвидени средства за външни лихви в резултат на извършените операции по обратно изкупуване на дълг и реализирани икономии от курсови разлики. Лихвите по вътрешни

заеми по републиканския бюджет за отчетния период са в размер на 187.5 млн. лв., или 81.9% от разчета за 2005 г.

Нетният размер на *трансферите по републиканския бюджет* за 2005 г. е 3 553.3 млн. лв., или 107.5% от одобрените за годината, като в т. ч.:

- Бюджетните взаимоотношения с общините включват нето предоставени трансфери в размер на 1 586.1 млн. лв., от които държавен трансфер на преотстъпения данък по Закона за облагане доходите на физическите лица в размер на 780.4 млн. лв., субсидии от централния бюджет в размер на 679.3 млн. лв., трансфери от други бюджети в размер на 126.9 млн. лв. и възстановени субсидии от предходни години в централния бюджет – 0.55 млн. лв.
- На Националния осигурителен институт – 1 039.8 млн. лв., което представлява 95.7% от годишния разчет.
- На съдебната власт – 198.1 млн. лв., или 107.0% от годишния разчет, което е с 16.0% повече в сравнение с 2004 г.

Излишъкът по републиканския бюджет за 2005 г. е в размер на 1 339.6 млн. лв.

2. Съдебна власт

Изпълнението на бюджета на съдебната власт за 2005 г. беше насочено към постигане на определените цели в Стратегията за реформа на българската съдебна система и Програмата за нейното изпълнение. Финансирането на дейностите при изпълнението на бюджета приоритетно са свързани с укрепване на правоприлагащия капацитет; квалификацията на магистратите и съдебните служители, с оглед въвеждане и прилагане на европейските стандарти в правораздаването; подобряване на материално-техническата база и сигурността в съдебната система.

По бюджета на съдебната власт през 2005 г. са постъпили неданъчни приходи общо в размер на 51.7 млн. лв., или 114.9% изпълнение на разчета на годината, в т. ч. съдебни такси – 40.9 млн. лв. (95.8% изпълнение на предвидените за 2005 г.).

В хода на бюджетното изпълнение беше компенсирано очакваното към 31.12.2005 г. неизпълнение на приходите от такси от дейността на органите на съдебната власт, като бяха предоставени допълнително средства в размер на 2.5 млн. лв., съгласно разпоредбите на чл.2, ал.5 от ЗДБРБ за 2005 г. Освен това по бюджета на съдебната власт, допълнително бяха одобрени и средства за извършване на капиталови разходи в размер на 10 млн. лв., при условията на § 55 от ПЗР на ЗДБРБ за 2005 г. Във връзка с изпълнението на поетите ангажменти в споразумението с МВФ за включване разплащанията на средствата на органите на съдебната власт в системата СЕБРА, бяха отпуснати допълнителни средства в размер на 0.5 млн. лв. Общият (брутен) размер на трансфера от централния бюджет за бюджета на съдебната власт е 198.1 млн. лв., или 107.0% от годишния разчет, което е с 27.3 млн. лв. (16.0%) повече в сравнение с миналата година.

В края на бюджетната година на основание чл. 34, ал. 3 и чл. 35, ал. 2 и ал.3 от ЗУДБ е одобрено предложение на ВСС за усвояване на резерва за непредвидени и неотложни разходи и преходния остатък към 31.12.2004 г. Общо извършените разходи по бюджета на съдебната власт за 2005 г. са в размер на 248.7 млн. лв., което представлява 108.1% изпълнение на програмата. Това представлява ръст на извършените разходи спрямо 2004г. от 12.0%, или 26.7 млн. лв. повече. За капиталови разходи са изразходвани 24.4

млн. лв., (141.7% изпълнение на разчета за 2005 г.), или 11.1 млн. лв. повече в сравнение с предходната година. Средствата са били насочени за подобряване на материално - техническата база и повишаване ефективността на труда в съдебната система, както и за ремонт на сградата на Съдебната палата в гр. София.

Основните параметри на изпълнението на бюджета на съдебната власт показват, че осигуряването на необходимите финансови, материални и кадрови ресурси за нормалното функциониране на съдебната система в страната е сред основните приоритети на правителството, още повече предвид реструктурирането на разходите в част от другите системи.

3. Социално-осигурителни фондове

3.1. Държавно обществено осигуряване

Приходите по бюджета на Държавното обществено осигуряване (ДОО) към 31.12.2005 г. са в размер на 3 491.9 млн. лв., което представлява 103.1% спрямо заложените в Закона за бюджета на Държавното обществено осигуряване за 2005 г. (ЗБДОО) 3 388.3 млн. лв. Най-голям е дялът на приходите от осигурителни вноски, които за 2005 г. са в размер на 3 422.9 млн. лв. и представляват 98.0% от общите приходи. От тях: осигурителни вноски за работници и служители от работодатели в размер на 2 447.4 млн. лв.; лични вноски от работници и служители в размер на 804.4 млн. лв.; вноски от самоосигуряващи се в размер на 171 млн. лв. През 2005 г. са събрани 83.6 млн. лв. по ревизионни актове за начет. Неданъчните приходи по бюджета на ДОО са в размер на 69 млн. лв., или 89.8% от планираните в годишната програма. В основната си част това са приходи от глоби, санкции и наказателни лихви (60.7 млн. лв.).

Основните фактори, които оказват влияние върху по-високото ниво на приходите за отчетния период могат да се обобщят до следните:

- нарастването на минималната работна заплата за страната от 120 на 150 лв. от 1.01.2005 г.;
- промяна в минималните осигурителни прагове по основни квалификационни групи и професии;
- по-добрата събираемост на вноските от минали години по ревизионни актове за начет, събрани от органите на НОИ.

Извършените разходи по бюджета на ДОО за 2005 г. са в размер на 4 506 млн. лв., което представлява 100.9% от предвидените в ЗБДОО за 2005 г. средства. С най-голям относителен дял в общите разходи са разходите за пенсии, обезщетенията и помощите и здравноосигурителните вноски за пенсионери, безработни и деца до 18 годишна възраст – общо (без пощенските такси) 4 410.6 млн. лв., или 97.9% от общия размер на разходите за отчетния период.

За изплащане на пенсиите (без пощенските такси) през 2005 г. са разходвани 3 771.5 млн. лв., или 83.7% от общия размер на разходите. В рамките на тези средства, освен своевременно изплащане на пенсиите, е извършено още: осъвременяване на пенсиите с 6% от 1 юни 2005 г.; увеличение на социалната пенсия за старост на 60 лв. месечно, считано от 1 юни 2005 г., вследствие на което са увеличени минималния и максималния размер на пенсиите и добавките към пенсиите, които са процент от социалната пенсия за старост; и др. Превишението на планираните разходи за пенсии се дължи на изплащането на допълнителна сума към пенсиите през декември 2005 г. съгласно ПМС № 255/01.12.2005 г.

За изплащане на обезщетения и помощи за домакинствата на различни основания от Кодекса за социално осигуряване (основно разходите за обезщетения при временна неработоспособност и разходите за обезщетения при безработица) са разходвани общо

409.9 млн. лв. (без пощенските такси) или 9.1% от общите разходи, като от тях за обезщетения и помощи за безработица са изразходвани 91.1 млн. лв. Средствата включват и разходите за здравноосигурителни вноски за пенсионерите, за безработните лица и за децата до 18-годишна възраст в общ размер 229.2 млн. лв.

Към 31.12.2005 г. отчетените разходи за издръжка са в размер на 45.3 млн. лв. (80.4% от заложените в ЗБДОО за 2005 г.), като от тях 28.6 млн. лв. са за пощенски такси при изплащането на пенсиите и обезщетенията за безработица. Разходите за лихви по заема от Световната банка са в размер на 0.793 млн. лв., а разходите за членски внос по участието в Международната асоциация по социално осигуряване - в размер на 0.032 млн. лв. За заплати на персонала, нает по трудово правоотношение, са изплатени 30.1 млн. лв., в т.ч. за допълнително материално стимулиране по чл.110, ал.11 от Кодекса за социално осигуряване - 7.4 млн. лв. Разходите, свързани с управлението на системата на ДОО, представляват едва 1.4% от общия размер на разходите за ДОО.

Отчетените капиталови разходи са в размер на 7.3 млн. лв., или през годината са усвоени 110.3% от капиталовите разходи, заложи в ЗБДОО за 2005 г.

Сериозен е проблемът с наличието на значими по размер просрочени вземания на НОИ (за осигурителни вноски за ДОО, Учителския пенсионен фонд, здравноосигурителни вноски, без тези за допълнително задължително пенсионно осигуряване), които към 31.12.2005 г. са в размер на 523.7 млн. лв. Предприети са редица мерки за събиране на просрочените вземания като: налагане на запори на банковите сметки на длъжниците, принудително събиране чрез съдия-изпълнител, разсрочване на вземанията, удръжки от следващи плащания и др.

3.2.Учителския пенсионен фонд

Отчетените приходи по бюджета на Учителския пенсионен фонд (УПФ) към 31.12.2005 г. са в размер на 24.4 млн. лв., или 97.1% спрямо планираните за 2005 г. Приходите от осигурителни вноски са 20.7 млн. лв. и формират 84.9% от общите приходи, а приходите от инвестираните в ДЦК средства -2.7 млн. лв. (13.2%).

Общите разходи по бюджета на Учителския пенсионен фонд към 31.12.2005 г. са в размер на 4.037 млн. лв. или 92.4% спрямо уточнения план за 2005 г.

Разходите за изплатени пенсии от УПФ са в размер на 3.8 млн. лв., което е с 0.3 млн. лв. по-малко от планираните. За пощенски такси за изплащане на пенсиите са изразходвани 0.025 млн. лв.

Националният осигурителен институт, в качеството си на администриращ УПФ орган, провежда следната основна политика - осигуряване на предсрочно пенсиониране на педагогическия персонал от предучилищното, началното, основното и средното образование. За осъществяване на тази политика към 31.12.2005 г. са разходвани 3.8 млн. лв. за изплащане на добавки към пенсиите и пенсии за предсрочно пенсиониране. Извършено е осъвременяване на пенсиите с 6% от 1 юни 2005 г. Към пенсиите за месец декември е изплатена еднократна допълнителна сума на основание ПМС №255/01.12.2005г.

3.3.Фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите”

От началото на 2005 г. към Националния осигурителен институт започна функционирането на фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите” (ФГВРС) при несъстоятелност на работодателя.

Отчетените приходи по бюджета на ФГВРС към 31.12.2005 г. са в размер на 24.9 млн. лв., или 76.9% спрямо планираните за 2005 г. Приходите от осигурителни вноски са в размер на 24.8 млн. лв. и формират 99.6% от общите приходи.

Общите разходи по бюджета на ФГВРС към 31.12.2005 г. са в размер на 0.083 млн. лв., което представлява 1.1% от предвидените по закона за 2005 г. средства. Изплатените гарантирани вземания са в размер на 0.046 млн. лв., или 55.8% от общите разходи.

3.4.Национална здравноосигурителна каса

Приходите по бюджета на НЗОК за 2005 г. възлизат на 971.7 млн. лв., или 101.1% спрямо актуализирания Закон за бюджета на НЗОК за 2005 г. – 961.1 млн. лв. Постъпленията от здравноосигурителни вноски са в размер на 941.2 млн. лв. Предвидените в ЗБНЗОК за 2005 г. неданъчни приходи са в размер на 31.1 млн. лв., от които към 31.12.2005 г. са изпълнени 97.9%, или 30.4 млн. лв. Основната част от тях са от глоби и санкции (17.8 млн. лв.) и от лихви по срочни депозити от наличностите на НЗОК в БНБ (12.7 млн. лв.).

Общият размер на актуализираните разходи съгласно ЗБНЗОК за 2005 г. е 1 070.1 млн. лв. От тях през 2005 г. са разходвани 1 069.4 млн. лв., или 99.9%. Преобладаващ дял (97.3%) в разходната част на бюджета на НЗОК заемат здравноосигурителните плащания – 1 039.9 млн. лв. Административните разходи (заплати, осигурителни вноски и издръжка) са в размер на 27 млн. лв., което представлява 2.6% в общия размер на разходите.

Предвидените първоначално със ЗБНЗОК за 2005 г. 863.6 млн. лв. за здравноосигурителни плащания бяха увеличени със средствата от резерва за непредвидени и неотложни разходи в размер на 85 млн. лв. Освен това, бе актуализиран бюджета на НЗОК за 2005 г. с 80 млн. лв. за сметка на преизпълнението на приходите. Структурата на здравноосигурителните плащания по отделни направления за 2005 г. е следната:

- ✓ *Първична извънболнична медицинска помощ* – 96.9 млн. лв.
- ✓ *Специализирана извънболнична медицинска помощ* – 107.8 млн. лв.
- ✓ *Стоматологична помощ* – 52 млн. лв.
- ✓ *Медико-диагностична дейност* – 47.6 млн. лв.
- ✓ *Лекарства* – сумата, изплатена за лекарствени средства за домашно лечение е в размер на 244.9 млн. лв.
- ✓ *Болнична помощ* – 490.7 млн. лв.

За всички видове здравноосигурителни плащания усвояването през годината е 99.9%.

Най-голям е относителният дял на разходите за болнична помощ – 47.2% от общо усвоените през 2005 г. средства в размер на 1 039.9 млн. лв. за здравноосигурителни плащания. Ръстът на разходите за болнична помощ е близо 150% спрямо равнището на тези разходи за 2004 г., което е в съответствие с тенденцията за цялостно финансиране на болниците от НЗОК. С тези средства е заплатено лечението на над 700 000 преминали болни по 120 клинични пътеки.

С актуализацията на ЗБНЗОК за 2005 г., извършена за сметка на преизпълнението на приходите, се създадоха условия за увеличаване на разходите за здравноосигурителни плащания за болнична помощ през 2005 г., което позволи на НЗОК да приключи бюджетната 2005 г. без задължения към изпълнителите на медицинска помощ.

4. Бюджети на общините

Постъпилите приходи по бюджетите на общините за 2005 г. са в размер на 941 млн. лв., което представлява 135.6% изпълнение на годишния разчет. Данъчните приходи, формирани от местните данъци и такси са 245.5 млн. лв. и заемат 26.1% относителен дял в общия размер на приходите. С въвеждането на пътната такса (винетна система) за ползване на републиканската пътна мрежа от пътните превозни средства, пътният данък отпадна окончателно през 2005 г. и бива компенсирани с трансфер от централния бюджет в размер на 43.7 млн. лв. Преобладаващ дял (71.9%) заемат неданъчните приходи, които са 676.5 млн. лв. и основно представляват приходи от общински такси (344.6 млн. лв.) и от продажби на общинско имущество (214 млн. лв.).

Почти при всички общини се наблюдава отклонение от планираните нива на приходите както в посока преизпълнение, така и към неизпълнение, като при някои от тях то е в значителни размери. Това е показателно за неточното планиране на приходите, което в случаите на неизпълнение е предпоставка за създаване на структурен дефицит чрез утвърждаване на по-голям размер на постъпления, отколкото общината може да акумулира, респ. одобряване на разходи, които няма да бъдат обезпечени с необходимите за тяхното осъществяване приходи. В резултат на това възникват неразплатени разходи и просрочени задължения по бюджета на съответната община. Случаите на преизпълнение спрямо приетия на сесия план са показателни за това, че общината не е оценила правилно приходния си капацитет и е подценила възможностите си да генерира повече постъпления, с които би могла да обезпечи финансово предоставянето на повече публични услуги, или такива с по-високо качество.

С цел недопускане на структурен дефицит и предотвратяване формирането на просрочени задължения по бюджета на общините, както и стремеж към предоставяне на услуги с необходимото количество и качество, при вземането на управленско решение за приемане на бюджета на общината трябва да се полагат повече усилия за прецизно планиране на приходите, които могат да се акумулират в общината чрез ясно очертаване на тенденциите в динамиката на постъпленията и съобразяване с решенията на общинския съвет за придобиване, управление и разпореждане с общинско имущество в съответствие с приетите стратегии, планове и програми за развитието на общината.

Бюджетните взаимоотношения (нето) на централния бюджет с общините, както и предоставените им трансфери от други бюджети за 2005 г., са в размер на 1 663.6 млн. лв., в т.ч.:

✓ субсидии/трансфери от централен бюджет

- обща допълваща субсидия, усвоена в размер на 431.1 млн. лв., при лимитирана такава в размер на 431.7 млн. лв., което представлява 100% от годишния уточнен размер на общата допълваща субсидия за годината;
- държавен трансфер по преотстъпения данък по Закона за облагане доходите на физическите лица, усвоен в размер на 780.4 млн. лв., при лимитиран такъв в размер 780.4 млн. лв., или 100% от годишния уточнен размер;
- трансфери за местни дейности, усвоени в размер на 116.9 млн. лв., при отпуснат лимит от 116.9 млн. лв. (в т.ч.: лимит за обща изравнителна субсидия 73.2 млн. лв., която е 100% от годишния уточнен размер и трансфер за компенсиране на приходите от отпадането на пътният данък в размер на 43.7 млн. лв., или 100% от годишния уточнен размер);
- целева субсидия за капиталови разходи, усвоена в размер на 131.3 млн. лв., при лимитирани 131.6 млн. лв., или 99.4% от уточнения годишен размер;

- временни безлихвени заеми от централния бюджет в размер на 9.8 млн. лв., съгласно разпоредбите на ПМС №40/2005 г. за финансиране/възстановяване на разходи по одобрени проекти по Специалната предприсъединителна програма на Европейския съюз за развитие на земеделието и селските райони в Република България (САПАРД);
- възстановени субсидии от предходни години в централния бюджет (- 0.55) млн. лв.

трансфери и временни безлихвени заеми от други бюджети (нето)

- трансфери, предоставени от МТСП в размер на 93.7 млн. лв., в т. ч. по програмите за осигуряване на заетост – 79.4 млн. лв.
- трансфери, предоставени от МРРБ в размер на 36.6 млн. лв., основно за поддържане на общинските пътища и др.;
- трансфери в размер на 48.9 млн. лв. и временни безлихвени заеми в размер на 2.4 млн. лв., предоставени от ПУДООС за финансиране на инвестиционни екологични проекти и други дейности;
- трансфери, предоставени от Националния фонд в размер на 10.1 млн. лв. по проекти, финансирани от пред-присъединителните инструменти.
- други трансфери в размер на 2.9 млн. лв., предоставени от МОН, МЗ, МК, МС и др. за финансиране на конкретни дейности.

През 2005 г. бяха извършени корекции на бюджетните взаимоотношения на общините с централния бюджет, с които на общините бяха предоставени допълнително средства над предвидените по чл. 10, ал. 1 от ЗДБРБ за 2005 г. в размер на 172.8 млн. лв. (13.3%). По-значителната част от средствата са насочени за допълнителни възнаграждения на учителите и работни заплати на общинската администрация; за целите на прехвърляне на численост от данъчната администрация към общинските бюджети; за изплащане на пътни разходи на правоимащи болни; за пътни разходи и медицински прегледи на донаборници; за лекарства на ветерани; за покриване на просрочени задължения за дейности, делегирани от държавата; за допълване на стандарта за издръжка в образованието от Столична община и др.

Общините са усвоили общо 99.9% от лимитираните им към 31.12.2005 г. трансфери, в т.ч. усвояването на трансфера за преотстъпен данък по ЗОДФЛ е 100%, за обща допълваща субсидия – 99.9%, за обща изравнителна субсидия и трансфер за компенсиране на отпадането на пътния данък – 100% и за целева субсидия за капиталови разходи – 99.8%.

Извършените разходи по местните бюджети са в размер на 2 694.3 млн. лв., или 129.0% спрямо разчетите за 2005 г. За финансиране на местните дейности по общинските бюджети са изразходвани общо средства в размер на 1 325.4 млн. лв., разходите за финансиране на делегираните от държавата дейности са в размер на 1 323.1 млн. лв., а отчетената сума за дофинансиране на разходите в делегираните от държавата дейности с местни приходи е в общ размер на 45.8 млн. лв.

Към 31.12.2005 г. общините отчитат общо просрочени задължения в размер на 47.9 млн. лв., от които за делегирани от държавата дейности - 3.9 млн. лв. (8.1% от общата сума), за местни дейности - 43.4 млн. лв. (90.5%) и за други просрочени задължения – 0.6 млн. лв., които съставляват незначителна част от 1.3% от общия размер. В сравнение с 2004 г., просрочените задължения на общините са се увеличили с 5.6 млн. лв., като това се дължи изцяло на увеличението с 8.2 млн. лв. в местните дейности, тъй като в делегираните от държавата дейности има намаление от 2.2 млн. лв., а в размера на други просрочени задължения намалението е от 0.5 млн. лв.

Същевременно просрочените вземания на общините към 31.12.2005 г. възлизат на 35.9 млн. лв., от които в делегираните от държавата дейности 0.3 млн. лв., в местните дейности – 27.4 млн. лв. и в други – 8.3 млн. лв.

С приемането на ЗДБРБ за 2005 г. с Приложение № 8 към §38 от ПЗР са определени видовете извънбюджетни сметки и фондове, които функционират през 2005 г. Общинските съвети съставят, приемат и отчитат извънбюджетните приходно-разходни сметки заедно с приемането и отчитането на изпълнението на общинския бюджет.

За 2005 г. общините отчитат по извънбюджетните си сметки извършени разходи общо в размер на 54.2 млн. лв., от които най-голям дял имат направените капиталови разходи в размер на 48.6 млн. лв.

Постъпилите приходи по извънбюджетните сметки на общините са в размер на 3.8 млн. лв., от които неданъчни приходи – 2.7 млн. лв. и помощи – 1.2 млн. лв. Финансирането е в размер на 57.5 млн. лв., чиито източник основно са постъпилите приходи от приватизация в размер на 59 млн. лв. С част от средствата са извършени трансфери от извънбюджетните към бюджетните сметки на общините в размер на 3.9 млн. лв. (нето), като от тях получени трансфери са 0.1 млн. лв. и предоставени – 4 млн. лв. От извънбюджетните сметки на общините са предоставени (нето) временни заеми в размер на 3.3 млн. лв.

5. Българско национално радио

На основание чл. 62, т. 6 от Закона за радиото и телевизията, Управителният съвет на Българското национално радио (БНР) приема бюджета на националното радио, като включва в него и определената със ЗДБРБ за 2005 г. субсидия от централния бюджет в размер на 32.3 млн. лв., в т.ч. 1.2 млн. лв. за дълготрайни материални активи.

Отчетените приходи по бюджета на БНР за 2005 г. в размер на 1.9 млн. лв. включват основно приходи от реклама, спонсорски съобщения, технически услуги, наеми на имущество и др. и бележат ръст от 12.8% спрямо 2004 г. Постигнатият ръст се дължи на: постъпления от радио-рекламна дейност; изготвяне на нови по-привлекателни рекламни пакети за представяне на малкия и средния бизнес; спонсорски съобщения - предавания за екологията, по проблемите на културата и туризма, за малцинствата, за здравеопазването и др.; допълнителни постъпления от концерти на музикалните състави на БНР.

Изпълнението на разходите по бюджета на БНР за 2005 г. е в размер на 36.3 млн. лв., което спрямо 2004 г. представлява ръст от 2.7% в резултат на индексация на доходите, изплатени обезщетения при пенсиониране и по-високи разходи за издръжка.

За реализиране на основната политика на БНР „Обществен оператор за създаване и разпространение на радио програми” са отчетени текущи разходи в размер на 33.1 млн. лв., от които 32.3 млн. лв. субсидия при утвърден норматив на час радиопрограма 423 лв., съгласно чл. 40 от ПМС №11/19.01.2005 г.

Общият обем на излъчената от Българското национално радио програма е 74 539 часа (в т.ч. 584 часа реклама).

6. Българска национална телевизия

Отчетените приходи към 31.12.2005 г. на Българска национална телевизия (БНТ) са в размер на 12.5 млн. лв., при разчетени приходи в консолидираната програма 14.8 млн. лв., или отчетено е неизпълнение от 15.3%.

В структурата на отчетените собствени приходи най-голям относителен дял имат приходите от продажба на услуги, стоки и продукция - приходи от реклама, технически

услуги, спонсорски, приходи от услуги от почивните бази и други съгласно Закона за радиото и телевизията, като най-голям е делът на приходите от реклама.

През последните години трайно се наблюдава намаляване на приходите на БНТ в резултат на реално установилите се ефирни и кабелни телевизии, в т.ч. и с национален обхват, които решително се намесиха в преразпределението на рекламния телевизионен пазар.

На основание чл. 62, т. 6 от Закона за радиото и телевизията, Управителният съвет на БНТ приема бюджета на БНТ, като включва в него и определената със ЗДБРБ за 2005 г. субсидия в размер на 52.5 млн. лв. В хода на изпълнението на бюджета, в изпълнение РМС № 950 от 07.12.2004 г. за безвъзмездно предоставяне за управление на наземна спътникова станция „BUL JVSAT 1” е извършена корекция по бюджета на БНТ в размер на 1.5 млн. лв., с която сума е завишена и субсидията.

Отчетените разходи за 2005 г. са в размер на 68.1 млн. лв. Разходите в размер на 67.8 млн. лв. са за осъществяване на телевизионна програма в съответствие с издадените индивидуални лицензии на БНТ, като национален обществен телевизионен оператор. Излъчената телевизионна програма през 2005 г. е с общ обем от 21 409 часа.

Излъчването на регионалната програма от четирите телевизионни центрове, в които са инвестирани значителни средства е предназначена освен за съответния регион, така и за българите живеещи в съседни страни, близки до регионите. Бъдещото им развитие и настоящото съществуване до голяма степен е обусловено и от задължението на кабелните оператори да излъчват програмите на регионалните телевизионни центрове.

Основните специфични разходи, свързани с реализиране на програмите на Българска национална телевизия са разходите за производството и закупуването на телевизионна програма.

Отчетените капиталови разходи за техническо обновяване, телевизионно оборудване и универсални апаратни, необходими за дейността на телевизията са в размер на 16.9 млн. лв. По-голяма част от отчетените разходи в размер на 10.6 млн. лв. са за нематериални дълготрайни активи, в т.ч. 4.2 млн. лв. за филмопроизводство, 2.6 млн. лв. за европейски и световни първенства, 3.1 млн. лв. отстъпени права за излъчване на чужди и български програми.

7. Държавни висши училища

Приходите на държавните висши училища за 2005 г. са в размер на 159 млн. лв. и са с 11.1% по-високи спрямо отчетените за 2004 г. Налице е увеличение по всички основни елементи на приходи - постъпленията от семестриални такси за обучение (9.6%), приходи от наеми на имущество (49.1%) и помощи, дарения и други безвъзмездно получени суми (21.3%). При липсата на промени в нормативната база, като основни фактори за увеличението на приходите могат да се определят: по-високите семестриални такси за обучение (средно 5.0% спрямо 2004 г.) и повишените стимули за добро финансово управление, в резултат на завършилия процес на въвеждане на единен стандарт в условията на автономен бюджет.

Със ЗДБРБ за 2005 г. беше определен трансфер от републиканския бюджет за държавните висши училища в размер на 227.8 млн. лв. Отчетът на изпълнението на субсидията възлиза на 104.1%. Преизпълнението в размер на 9.2 млн. лв. се формира главно в изпълнение на §50 от ПЗР на ЗДБРБ 2005 г. (2.2 млн. лв. за увеличаване на субсидията за издръжка на обучението на 8 държавни висши училища, при които е налице намаление по този елемент на субсидията спрямо 2004 г.) и чл.81 от ПМС №11/2005 за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2005 г. (3 млн. лв.

за СУ „Св. Климент Охридски“), както и от допълнително предоставени средства за капиталови разходи на отделни висши училища.

Годишният отчет на разходите по бюджетите на ДВУ възлиза на 393.5 млн. лв. Основната част от разходите за 2005 г. - 305.8 млн. лв. - са свързани с дейностите по осигуряването на учебния процес във висшите училища. От тези разходи 67.2% са средствата за възнаграждения и осигурителни плащания на заетите, 23.4% са средствата за издръжка и 9.4% - за капиталови разходи. В сравнение с 2004 г. се наблюдава увеличение на дела на разходите за възнаграждения за сметка на разходите за издръжка.

Друга значителна част са социално-битовите разходи, свързани с дейностите по осигуряване на равен достъп до висше образование и здравно обслужване. За 2005 г. тези разходи възлизат на 68.6 млн. лв., в т.ч.:

- ◆ за стипендии на студентите и докторантите 23.6 млн. лв.;
- ◆ студентски общежития 27.7 млн. лв.;
- ◆ за студентски столове 8.3 млн. лв.;
- ◆ за здравно-осигурителни вноски на студентите и докторантите 9.0 млн. лв.

Третият основен елемент от отчетените разходи са тези за научно-изследователска дейност. Като част от субсидията, висшите училища получиха 4 млн. лв. за присъща научна и художествено-творческа дейност. Допълнително от Фонд „Научни изследвания“ към МОН са получени трансфери в размер на 5.2 млн. лв. Част от извършените разходи с източник споменатите субсидии и трансфери са отчетени в група „Наука“ във функция „Общи държавни служби“, друга част във функция „Образование“.

Четвърта част от разходите са свързани с дейностите по участие в международни програми и споразумения, получени дарения и помощи от чужбина. За 2005 г. тези разходи възлизат на 12.3 млн. лв. и се увеличават с 33.5% спрямо 2004 г.

8. Държавни висши военни училища

Приходите на държавните висши военни училища (ДВВУ) за 2005 г. са в размер на 1.2 млн. лв., или 13.9% по-малко спрямо отчетените за 2004 г. Основната част от приходите са постъпления от такси за обучение (0.752 млн. лв.).

Разходите на ДВВУ за 2005 г. са свързани с изпълнението на следните основни функции:

- ◆ подготвяне на офицери за националната сигурност, отбраната на страната и въоръжените сили в съответствие със съвременните световни тенденции и стандартите на НАТО;
- ◆ провеждане на научни и приложни изследвания - основен фактор за трансфера на знания и “ноу-хау” във военния аспект на сигурността, колективната отбрана и многонационалните операции;
- ◆ издателска дейност – разпространяване на научни теоретични знания сред войските, спомагащи за воденето на дебати по въпросите на националната сигурност, отбраната на страната и въоръжените сили.

В изпълнение на решенията от Стратегическия преглед на отбраната по въпросите за развитие на военното образование, по предложение на Министерството на отбраната, беше завишен трансфера към ДВВУ и съответно разходите им с 2.8 млн. лв. във връзка с преминаването на учебните бази от видовете въоръжени сили към НВУ “В. Левски” – В.Търново и ВВМУ „Н.Й.Вапцаров” – Варна. Това е причината за увеличението на числеността на персонала в ДВВУ.

Годишният отчет на разходите по бюджетите на ДВВУ възлиза на 22.7 млн. лв. От тези разходи 62.9% са средства за заплати, осигурителни вноски и други

възнаграждения и плащания на персонала, 33.6% - за издръжка и 3.5% - за капиталови разходи. В сравнение с 2004 г. се наблюдава намаление на дела на капиталовите разходи.

9. Българска академия на науките

Отчетените приходи на Българската академия на науките (БАН) за 2005 г. са в размер на 28.1 млн. лв. и са с 19.2% по-високи спрямо отчетените за 2004 г. Ръстът на собствените приходи се дължи, преди всичко на интензивното участие на академията в международни програми и проекти. Основна част от реализираните собствени приходи на поделенията в системата на БАН са от договори за научни разработки.

Със ЗДБРБ за 2005 г. беше определен трансфер (субсидия) за БАН от републиканския бюджет в размер на 61.3 млн. лв. Отчетът на изпълнението на субсидията е 108.7% спрямо програмата. Преизпълнението в размер на 5.3 млн. лв. е главно в резултат на получени средства от Фонд „Научни изследвания” към Министерството на образованието и науката по сключени договори за научноизследователски проекти (4.1 млн. лв.) във връзка с чл. 23 от Закон за насърчаване на научните изследвания и предоставени средства (0.8 млн. лв.) на БАН в изпълнение на Решение СБ-4/04.05.2005 г. на Постоянната комисия за защита на населението при бедствия, аварии и катастрофи.

Основна част от разходите са свързани с осигуряването на издръжката на 87-те поделения в системата на БАН. В общия размер на разходите (91.6 млн. лв.) 62.9% са средства за заплати, други възнаграждения и плащания за персонала и осигурителни вноски; 28.0% са средства за издръжка и 7.2% - за капиталови разходи.

Наблюдава се увеличение на отчетените разходи спрямо 2004 г. с 11.5% дължащо се преди всичко на увеличения размер на утвърдената със ЗДБРБ за 2005 г. субсидия, разрешените разходи за сметка на преходни остатъци и собствени приходи.

10. Национален фонд към Министерство на финансите

Националният фонд (НФ) към Министерство на финансите е създаден като централен съкровищен орган за средствата, отпускани на страната от ЕС по пред-присъединителните инструменти ФАР, САПАРД и ИСПА. Отговаря за цялостното финансово управление на средствата, включително и на националното съ-финансиране по програмите.

Изпълнението на проектите по пред-присъединителните инструменти се извършва от Изпълнителни агенции/Агенция САПАРД (по смисъла на съответните финансови меморандуми/споразумения и на Меморандума за създаване на Националния фонд). За целите на отчетността и касовото изпълнение всички активи, пасиви, приходи, разходи и операции на извънбюджетен фонд НФ е третиран като отделна консолидационна единица, независимо че Изпълнителните агенции/Агенция САПАРД организационно и юридически са в състава на други министерства и ведомства.

Постъпилите по извънбюджетни сметки на НФ средства по пред-присъединителните инструменти на ЕС за 2005 г. са 464.8 млн. лв., което е 92.3% от заложените приходи от помощи на НФ в консолидирания държавен бюджет, а приходите от лихви са 9.5 млн. лв., което е 241.8% от заложените приходи от лихви. Важно е да се отбележи, че скоростта и ритмичността на постъпване на средствата от ЕС в рамките на одобрените годишни квоти за България зависи единствено от скоростта и ритмичността на усвояване на средствата от Изпълнителните агенции/Агенция САПАРД. От държавния бюджет постъпилите трансфери са в размер на 165.2 млн. лв. или 100% от предвидените за 2005 г.

Общите разходи, заложен в консолидирания държавен бюджет за 2005 г., са 670.3 млн. лв., като от тях са изразходвани 488.1 млн. лв. или 72.8%. Направените капиталови

разходи са 75.6% от общите разходи, разходите за текуща издръжка са 20.4%, субсидиите са 4.1% и разходите за заплати и социални осигуровки – 0.1%.

Сумата на общите разходи по трите пред-присъединителни инструмента с включени изходящи трансфери възлиза на 500.3 млн. лв. и се разпределят както следва:

Програма ФАР

Изразходваните средства са в размер на 255.3 млн. лв. (вкл. предоставени трансфери на училища, общини и др.) представляващи 51.0% от общите извършени разходи. Основната цел на програмата е укрепване на българските институции, хармонизиране на българското законодателство с това на ЕС и стимулиране на пограничните райони. Делът от разходите по програма ФАР за вноските на Република България за участие в програмите и агенциите на ЕС са в размер на 8.8% или 22.4 млн. лв.

При финансовото изпълнение на програма ФАР през 2005 г. се наблюдават тенденции, които са закономерен резултат от спецификата ѝ, като на първо място се откроява неравномерността в трансфера на средства от ЕК. Начинът за получаване на средства от ЕК е определен от разпоредбите на съответния Финансов меморандум, което не позволява гъвкавост при изготвяне на исканията и регулярност на потока от средства. Процесът на одобрение на съответния транш трае около 6 месеца, което води до забавяне на дължимите плащания. Продължава наложилата се през последните години тенденция за системно неспазване от страна на изпълнителните агенции на всеки един етап от тържния процес, които водят до забавяне при сключване на договорите и съответно изместване на заложените прогнозни плащания. Така например по Национална програма ФАР 2003 г. исканият от НФ регулярен втори транш, възлизащ съгласно разпоредбите на Финансовия меморандум на 30.0% от бюджета на програмата, бе намален от ЕК с 11.0% с аргумента, че поради изоставянето в планирания график за договаряне на средствата, редуцираният размер на транша е достатъчен за покриване на дължимите плащания. Също така във връзка с възникнали технически проблеми при изпълнението на проект BG 0107.01 „Изграждане на ГКПП в Силистра”, ЕК не одобри последното искане за средства по програма BG 0107 „Транс-гранично сътрудничество между България и Румъния” в размер на 2.5 млн. лв. В случай, че Изпълнителна агенция по ФАР към МРРБ не предостави на ЕК изчерпателна информация относно констатираните затруднения, както и обяснения по предприетите корективни действия за успешното приключване на проекта в определения във Финансовия меморандум срок, то голяма част от средствата по проекта ще трябва да бъдат възстановени на комисията в Брюксел.

Програма САПАРД

Изразходвани са 143.4 млн. лв. или 28.7% от общите извършени разходи. Основната цел на програмата е подобряване на ефикасността на земеделското производство и насърчаване на конкурентноспособен хранително-преработвателен сектор, чрез по-добра пазарна и технологична инфраструктура и стратегическа инвестиционна политика, насочени към достигане на европейските стандарти и устойчиво развитието на селските райони в България.

Основният проблем по програма САПАРД, констатиран през 2005 г., е закъснението на трансферите, с които ЕК възстановява изразходваните средства, декларирани на база тримесечни Декларации за разходите и Заявки за плащане от Общността. Поради това имаше постоянен недостиг на средства по САПАРД-евро сметката и до месец юли включително се използваха национални средства за европейския съ-финансиращ елемент при извършване на плащания към Агенция САПАРД. Средствата са възстановени след получаване на съответния транш от ЕК. Също така през 2005 г. не беше възстановена частта от декларираните изразходвани средства към 31.12.2004 г. и

31.03.2005 г., отнасящи се до платени проекти по две от втората група акредитирани мерки. Съответното възстановяване от страна на ЕК е временно задържано до предоставяне на приемлив доклад от вътрешния контрол на Агенция САПАРД по тях. Този доклад беше предоставен на ЕК в средата на месец декември 2005 г., получена е информация, че ЕК го приема и се очаква превеждане на тези средства.

Програма ИСПА

Изразходвани са 101.7 млн. лв. или 20.3% от общите разходи. Области на приложение на програмата са предимно големи екологични проекти и проекти в транспортната инфраструктура с цел достигане на критериите за присъединяване в ЕС.

По отношение на програма ИСПА през 2005 г. един от основните проблеми е свързан със собствеността на земята. Първият проблемен проект е строителството на депото в гр. Перник по мярка „Шест регионални депа за битови отпадъци – Монтана, Перник, Русе, Севлиево, Силистра и Созопол”. Съществуваше опасност ЕК да извади Лот № 3 „Сметище Перник” от обхвата на Финансовия меморандум по ИСПА и всички изразходвани средства да бъдат възстановени на ЕК. Другата мярка е „Пловдив-Свиленград електрификация и реконструкция на коридори IV и X”, по която има спрени траншове от комисията.

Имаше проблеми и в изпълнението и по ИСПА мярка “Градска пречиствателна станция за отпадъчни води – гр. Пазарджик”, по която ЕК в края на 2005 г. спря транша. По отношение на спрения през месец ноември 2005 г. от ЕК транш по ИСПА мярка “Градска пречиствателна станция за отпадъчни води - Пазарджик”, Изпълнителната агенция не е предприела необходимите мерки за подготовка на цялата информация изисквана от ЕК относно действията, осъществени за предотвратяване сериозното забавяне на изпълнението на мярката и лошото качество на строителните работи при самото изпълнение. Въпреки тези проблеми, НФ продължи да отпуска средства (предимно от националното съфинансиране) по мярката за извършване на приети от строителния надзор разходи с цел недопускане плащане на неустойки.

И през 2005 г. продължи да се наблюдава голямо закъснение в подаването на периодичната информация от някои от Изпълнителните агенции (Изпълнителна агенция към Министерство на околната среда и водите и Изпълнителна агенция към Министерство на транспорта) към НФ, което сериозно затрудняваше работата и поради тази причина някои от исканията за средства по ИСПА до ЕК бяха забавени.

Национален фонд при МФ, като подпомагаща Националния ръководител при осъществяването на финансовото управление на средствата от пред-присъединителните инструменти, предприема всички възможни действия в рамките на своята компетентност с цел отстраняване на възникналите в процеса на изпълнение на проектите проблеми. Очаква се процесът на преминаване към разширена децентрализация, предвиден да приключи в края на 2006 г., да допринесе съществено за подобряване на усвояването на средствата и спазване на финансовата дисциплина.

11. Държавен фонд “Земеделие”

Предназначението на създадения съгласно чл.11 от Закона за подпомагане на земеделските производители Държавен фонд “Земеделие” е да подпомага финансово земеделските производители за инвестиции в земеделието, производство на земеделска продукция, създаване на животински ферми и др.

През 2005 г. държавното финансово подпомагане чрез ДФ “Земеделие” е осъществено в съответствие с основните принципи, заложи в Стратегията за финансово

подпомагане развитието на земеделието и селските райони, за периода до присъединяване на страната в ЕС, и цели реализирани на мерките, включени в Националния план за развитие на земеделието и селските райони. Приложен е интегриран модел за финансово подпомагане на земеделието и селските райони, който съчетава два типа източници на подпомагане – национално и външно, и паралелно прилагане на три типа финансови инструменти – инвестиционно кредитиране, капиталово субсидиране и пряко (текущо) субсидиране. Инвестиционното кредитиране е насочено към финансиране на дребни и средни земеделски производители с оглед улесняване на достъпа им до прякото субсидиране и увеличаване капацитета на използване на помощта по програма САПАРД. Чрез преки субсидии са подпомогнати секторите зърнопроизводство, млекопроизводство, животновъдство, оризопроизводство, зеленчукопроизводство и др.

Набирането и разходването на средства по Фонда се извършва съгласно приходно-разходна сметка, която ежегодно се утвърждава от Министерския съвет.

През 2005 г. усвояването на средствата по разходните параграфи на план-сметката на ДФ “Земеделие” е в рамките на лимитите и съобразено с разпоредбите на действащото в страната законодателство, вътрешните актове на Фонда и решенията на Управителния съвет.

Отчетните разходи към 31.12.2005 г. са в размер на 116.4 млн. лв. и представляват 73.6% от уточнения годишен план.

Финансовото подпомагане на земеделските производители се осъществява съгласно Правилата за финансово подпомагане и приетите указания при прилагането им. Финансирани са земеделски производители, които нямат задължения към Фонда по други финансови линии и/или инвестиционни програми с настъпил падеж, нямат данъчни задължения и невнесени осигурителни вноски.

През 2005 г. на земеделските производители са предоставени под формата на преки субсидии средства в размер на 58.7 млн. лв., което е 97.8% от предвидените за годината, насочени основно към секторите зърнопроизводство, млекопроизводство, животновъдство, оризопроизводство и зеленчукопроизводство. Предприети бяха адекватни мерки за борба със заболяването „птичи грип”.

От разпределения ресурс за капиталови субсидии по инвестиционните програми “Растениевъдство” и “Животновъдство” в размер на 12 млн. лв., предоставените капиталови субсидии са в размер на 11.7 млн. лв. или 97.3%. Останалата част от предоставената сума за капиталовите субсидии е за безвъзмездна помощ по програма САПАРД, съгласно Решение на Министерския съвет № 856/01.11.2005 г., като усвоените през 2005 г. средства са в размер на 29.8 млн. лв., което е 46.3% от утвърдената сума от 64.3 млн. лв.

През отчетния период усвоеният от земеделските производители ресурс по краткосрочните финансови линии на Фонда е в размер на 24.8 млн. лв. или 76.3% от планираните средства. Възстановените средства към 31.12.2005 г. по краткосрочните финансови линии на Фонда са в размер на 14.8 млн. лв., което е 118.5% спрямо планираните постъпления.

През изтеклата година се осъществяваше и инвестиционно кредитиране, насочено към финансиране на дребни и средни земеделски производители с цел улесняване на достъпа им до прякото субсидиране и увеличаване капацитета за използване на помощта по програма САПАРД. Към 31.12.2005 г. усвоените средства за отпуснати кредити от ДФ “Земеделие” по инвестиционни програми са в размер на 100.6 млн. лв. и представляват 62.9% от заделените 160 млн. лв. Възстановени са главници по инвестиционните кредити за 76.4 млн. лв., което е 95.5% от планираните 80 млн. лв. През 2005 г. се наблюдава по-нисък размер на предоставените инвестиционни кредити в сравнение с предходната година, което се дължи на следните основни причини:

- въздържане от страна на търговските банки по отношение на рефинансирането на предоставени от тях кредити за изпълнение на проекти по програма САПАРД;
- липсата на одобрени нови проекти по САПАРД от началото на годината до сега;
- все още слабият интерес на земеделските производители към регионалните инвестиционни програми.

В същото време изключително добри са резултатите по издължаването на предоставените дългосрочни кредити.

Към 31.12.2005 г. по извънбюджетната сметка на ДФ “Земеделие” от държавния бюджет е преведен трансфер в размер на 160 млн. лв., или 100% от предвидения за годината. Разходите за заплати и осигуровки, материална издръжка и придобиване на активи, са в рамките на утвърдените по план-сметката средства, като са реализирани възможните икономии.

Във връзка със спазване на строга финансова дисциплина и предприети навременни мерки за контрол по целевото използване на средствата и решенията на Управителния съвет на ДФ “Земеделие” за облекчаване на условията за издължаване на дължимите средства, изпълнението на план-сметката към 31.12.2005 г. е в рамките на определените лимити по отделните параграфи.

12. Държавно предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда

Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) е създадено през 2003 г. със статут на държавно предприятие по смисъла на чл. 62, ал. 3 от Търговския закон. Дейността и функциите на ПУДООС са свързани с изпълнението на основните цели на провежданата от Министерството на околната среда и водите националната политика по околна среда: подобряване управлението на водите, отпадъците и качеството на атмосферния въздух; опазване на биологичното разнообразие; предотвратяване на вредното въздействие на химичните вещества и препарати върху околната среда; повишаване обществената култура и съзнание и осигуряване на представителна информация за околната среда; интегриране на политиката по околна среда и на екологични проблеми в секторните политики за постигане на устойчиво развитие; намаляване на неблагоприятното въздействие, предизвикано от изменение на климата, върху човешкото здраве, екосистемите и националното стопанство; осигуряване на геоложка информация, минерално суровинен баланс и опазване на земните недра.

С решение на Управителния съвет на ПУДООС за 2005 г. са одобрени приходи в размер на 90.2 млн. лв., от които са постъпили 53.5 млн. лв., или 59.3% изпълнение (36.7 млн. лв. по-малко). Неизпълнението на разчетените нива на приходите е в резултата на:

- ◆ по-малко постъпления от продуктови такси (36.4 млн. лв.), тъй като съгласно чл. 36, ал. 2 от Закона за управление на отпадъците лицата, пускащи на пазара продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци, не заплащат продуктови такси когато докажат пред министъра на околната среда и водите, че изпълняват задълженията си за разделно събиране и оползотворяване на отпадъците;

- ◆ неизплатени от клиенти услуги (0.32 млн. лв.) по изгарянето на болнични отпадъци в Инсенератора.

С извършените разходи и предоставените трансфери за други бюджети през 2005 г. в размер на 66.4 млн. лв. са финансирани следните дейности и проекти:

- Инвестиционни екологични проекти (9.9 млн. лв.) - водоснабдяване, водопроводи, улични канализации, пречиствателни станции, колектори и канализации, и съоръжения за отпадъци;
- Неинвестиционни проекти и дейности (2.41 млн. лв.) – кампании по почистване, екозалесяване и озеленяване; мероприятия за безопасно съхранение на негодни за употреба и с изтекъл срок на годност пестициди; изграждане на мониторингова система, отговаряща на изискванията на ЕС за включването на България в Европейската единна система за екологичен мониторингов контрол; научни разработки и изследвания с приложен характер;
- Административни разходи на предприятието (1.6 млн. лв.) - за текущи и капиталови разходи;

Постигнатите резултати и ползи за обществото през 2005 г. биха могли да се обобщят така:

- Оптимална осигуреност на населението и икономиката с природна вода в необходимото количество и с необходимото качество, както и природна вода за възпроизводството и развитието на водните екосистеми;
- Предотвратяване, намаляване или ограничаване вредното въздействие на отпадъците върху човешкото здраве и околната среда;
- Намаляване вредното въздействие и предотвратяване настъпването на опасности и щети върху здравето на хората, животните, растенията, природните и културни ценности от негативното изменение в качеството на атмосферния въздух в резултат на различни дейности с източници емисии;
- Съхранени, опазени и възстановени диви растителни и животински видове и генетичните им ресурси, местообитания и забележителни обекти на неживата природа и пейзажи;
- Предотвратяване на вредното въздействие от опасни химични вещества и препарати върху околната среда;
- Информационно обезпечаване на политиките и повишаване на общественото съзнание;
- Предотвратено и ограничено замърсяване;
- Предотвратяване и смекчаване на негативните въздействия от изменението на климата върху екосистемите, социално-икономическите системи, здравето и благополучието на човека;
- Геоложка изученост на страната, рационално ползване на подземните богатства и опазване на земните недра и почвите.

IV. СЪСТОЯНИЕ НА ДЪРЖАВНИЯ И ДЪРЖАВНОГАРАНТИРАНИЯ ДЪЛГ ПРЕЗ 2005 г.

1. Държавен дълг

Номиналният размер на държавния дълг, вкл. държавно гарантирания дълг в края на 2005 г. възлиза на 13 386.5 млн. лв., в т.ч. 10 543.8 млн. лв. външен (вкл. дълга към МВФ) и 2 842.7 млн. лв. вътрешен дълг. Намалението на дълга спрямо 2004 г. е 2 172.5 млн. лв. в абсолютна стойност и се дължи на няколко фактора: редовните погашения на главници, промяна в номиналната стойност на задълженията в следствие на валутно-курсови разлики и не на последно място - на извършените през годината операции по предсрочно погасяване на дълг.

През изминалата година вътрешният държавен дълг в ДЦК нарасна със 162.1 млн. лв., поради увеличените емисии на вътрешния пазар. Отнесен спрямо общия размер на дълга, относителният дял на този регистрира увеличение от близо 4 процентни пункта за периода декември 2004 – декември 2005 г.

Размерът на външния държавен дълг (вкл. дълга към МВФ) бележи намаление от 2 471.8 млн. лв., спрямо 2004 г. в резултат на плащанията по главници, промяната на валутните курсове и основно на предсрочното погасяване на задълженията на Република България към външни кредитори като МВФ, Италия, Световна банка и др.

Размер на държавния и държавногарантирания дълг

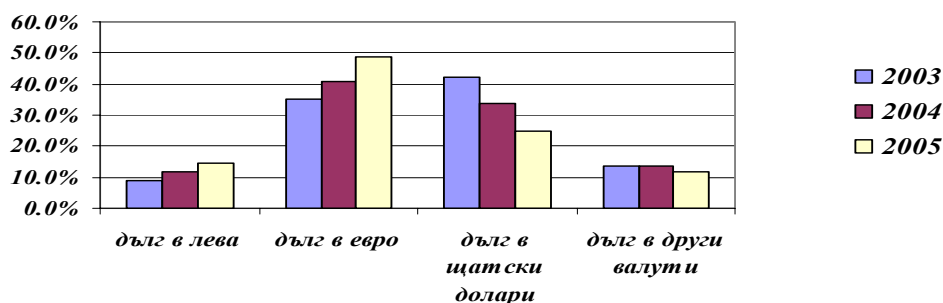
Структура	31.12.2003		31.12.2004		31.12.2005	
	млн. лв.	% от ДДГД*	млн. лв.	% от ДДГД*	млн. лв.	% от ДДГД*
Вътрешен дълг	4 095.6	24.6%	4 379.7	28.1%	3 937.1	29.4%
I. ДЦК	2 256.7	13.6%	2 680.6	17.2%	2 842.7	21.2%
II. МВФ	1 838.9	11.0%	1 699.1	10.9%	1 094.4	8.2%
Външен дълг	11 775.8	70.8%	10 310.9	66.3%	8 443.8	63.1%
I. Облигации	7 787.3	46.8%	6 224.2	40.0%	4 229.4	31.6%
II. Кредити	3 988.5	24.0%	4 086.7	26.3%	4 214.4	31.5%
Общо държавен дълг	15 871.4	95.4%	14 690.6	94.4%	12 380.9	92.5%
Вътрешни държавни гаранции	-	0.0%	-	0.0%	-	0.0%
Външни държавни гаранции	772.4	4.6%	868.5	5.6%	1 005.7	7.5%
Общо държавногарантиран дълг	772.4	4.6%	868.5	5.6%	1 005.7	7.5%
Общо държавен и държавногарантиран дълг	16 643.8	100.0%	15 559.1	100.0%	13 386.5	100.0%
Вътрешен дълг и вътрешни държавни гаранции /БВП	11.9%		11.4%		9.4%	
Външен дълг и външни държавни гаранции/БВП	36.3%		29.2%		22.5%	
Общо държавен и държавногарантиран дълг/БВП	48.2%		40.7%		31.9%	
БВП, млн.лв.	34 546.6		38 275.3		41 948.1	

*ДДГД - държавен и държавногарантиран дълг

Извършените през 2005 г. плащания по държавния дълг (в т.ч. погашения и лихви) са в размер на 4 714.1 млн. лв., или с 2 017.8 млн. лв. повече от плащанията през предходната година. Платените главници са в размер на 4 034.3 млн. лв., а платените лихви са в размер на 679.8 млн. лв.

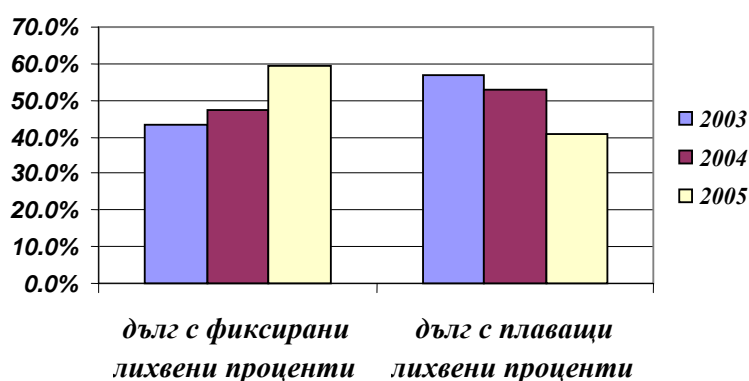
Тенденциите в промяната на валутната структура на дълга се запазват и през 2005 г. - увеличава се делът на дълговите инструменти, деноминирани в евро и лева и намалява делът на тези, деноминирани в щатски долари и други валути. Спрямо 2004 г. дългът в евро нараства от 40.7% до 48.7%, а дългът в лева от 11.8% до 14.7%. Частта на дълга в щатски долари е спаднал с 9 процентни пункта до 25%, а дългът в други валути е намалял с около 2 процентни пункта. Отчетената промяна е в резултат на положителното нетно вътрешно финансиране в лева и евро, извършените редовни погашения на доларов дълг, както и на извършените операции по предварително изплащане на дълг.

Валутна структура на дълга

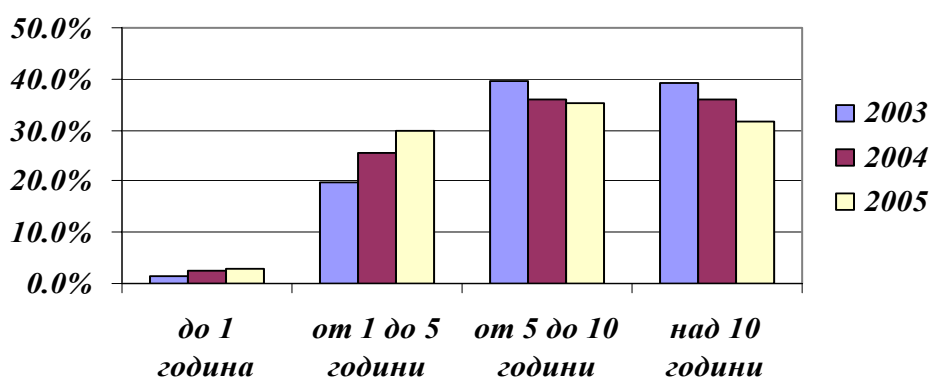
През 2005 г. бе регистрирано покачване на дълга с фиксирани лихви с 12.1%, като в края на периода задълженията от този тип достигнаха 59.4% от общия държавен дълг. Изменението се дължи на емитираните на вътрешния пазар ДЦК, изцяло с фиксирани лихвени купони, придържането в общия случай към усвояване на външни кредити с фиксирани лихви и извършените през годината погашения на вътрешен и външен дълг с плаващи лихвени проценти. Това се отрази в посока редуциране влиянието на плаващите лихвени проценти и съответно в по – добра прогнозируемост на бюджетните средства, необходими за обслужване на държавния дълг.

Лихвена структура

Промените, настъпили през 2005 г. в матуритетната структура на дълга са обусловени от погашенията на дългосрочни кредити по външния дълг и нарастването на обемите на ДЦК със сročност 5 години, реализирани на вътрешния пазар. За периода декември 2004 – декември 2005 г. по-съществени са увеличението на дълг със сročност от 1 до 5 години с 4.6% и намалението на дълг, със сročност над 10 години – от 36.1% до 31.7%.

Матуритетна структура

В структурата на държавния дълг по видове кредитори с най-голям относителен дял към 31.12.2005 г. са облигациите (в т.ч. глобални и еврооблигации) – 34.2%, следвани от ДЦК, емитирани на вътрешния пазар – 19.2%, Световна банка – 16.1% и МВФ – 8.8%. По отношение на кредиторите по-съществени изменения през 2005 г. се наблюдават при дела на облигациите, които са нараснали с 7.3% до 34.2%, въпреки предсрочното погасяване на брейди облигациите, но на фона на общото намаляване на номиналния размер на държавния дълг. Делът на вътрешния дълг се е увеличил с 4 процентни пункта в резултат на изпълнението на целите в стратегията за управление на държавния дълг.

2. Гарантиран от държавата дълг

Гарантираният от държавата дълг за 2005 г. възлиза на 1 005.67 млн. лв., или 7.5% от общия размер на държавния и държавно-гарантиран дълг. Отбелязва се увеличение в сравнение с 2004 г. със 137.2 млн. лв. Гарантираният от държавата дълг към 31.12.2005 г. е изцяло външен и представлява 2.4% от БВП.

През 2005 г. по държавногарантирания дълг са усвоени 141.1 млн. лв., или с 113.1 млн. лв. по-малко в сравнение с 2004 г. Плащанията по гарантирания от държавата дълг през годината са на стойност 80.7 млн. лв. (в т.ч. главници – 49 млн. лв. и лихви – 31.7 млн. лв.). В сравнение с 2004 г. са изплатени 87.6 млн. лв. по-малко.

Индикаторът държавен и държавно-гарантиран дълг към БВП в края на 2005 г. възлиза на 31.9 %, в т.ч. дял от 9.4% на вътрешния дълг и 22.5% на външния дълг. За 2004 г. нивото на този индикатор е било 40.7 %, съответно – 11.4% вътрешен дълг и 29.2% външен дълг. Редукцията в съотношението се дължи на реалния прираст на БВП през 2005 г., извършените редовни погашения на главници по държавния и държавно-гарантиран дълг и на извършените операции по предсрочно погасяване на дълг.

3. Консолидиран държавен дълг

Консолидираният държавен дълг за 2005 г. възлиза на 12.6 млрд. лв., при 14.8 млрд. лв., за 2004 г. В структурно отношение по консолидирания държавен дълг, отчитан съгласно Закона за държавния дълг, намаление през разглеждания период отбелязва дългът на централното правителство с 2 309.7 млн. лв., докато дългът на общините нараства от 91.1 млн. лв. на 179.4 млн. лв. За периода 2004 – 2005 г., съотношението консолидиран държавен дълг/БВП намалява от 38.6 % до 29.9 %.

Размер на консолидирания държавен дълг

(млн. лева)

Структура	2004 г. към 31.XII.	2005 г. към 31.XII.
Консолидиран държавен дълг	14 781.7	12 560.3
1. Дълг на централното правителство	14690.6	12380.9
2. Дълг на социалноосигурителните фондове	-	-
3. Дълг на общините	91.1	179.4
Консолидиран държавен дълг/БВП в(%)	38.6%	29.9%

Забележки:

1. Дългът на централното правителство се отчита по номинална стойност и не включва държавногарантираните заеми.
2. За изчисляване е използвано БВП за 2005 г. - 41 948.1 млн. лв. и БВП за 2004 г. - 38 275.3 млн. лв.
3. Дългът е преизчислен в лева по централния курс на БНБ за съответните валути към българския лев за последния работен ден на периода.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Прилагането на последователна и гъвкава фискална политика е в основата на успешното приключване на Бюджет 2005, както и на постигането на фискалните цели и критерии, договорени с Допълнителния меморандум за икономическа и финансова политика между Република България и Международния валутен фонд.

Рисковете пред макроикономическата стабилност на страната през 2005 г. бяха свързани основно с външни фактори - нарастващ дефицит по текущата сметка на платежния баланс, сериозно повлиян от значителното поскъпване на енергийните носители на международните пазари. Сериозен натиск върху изпълнението на държавния бюджет за 2005 г. оказва необходимостта от осигуряване на допълнителни средства в значителни размери за преодоляване на последиците от кризисната ситуация, породена от наводненията, както и за други неотложни и приоритетни разходи.

Значителното изпълнение на бюджетните приходи през 2005 г. позволи фискалната политика да остане достатъчно гъвкава до края на годината при по-неблагоприятния макроикономически сценарий. Спестяването на част от преизпълнението на приходите, както и провежданата стегната фискална политика в областта на публичните разходи, позволиха да бъде формиран значим по размер бюджетен излишък, което облекчи натиска върху външната позиция на страната.

Намирането на оптимален баланс между потребностите от допълнителни средства и стесняването на фискалната позиция наложи провеждането на рестриктивна политика по отношение на разходите на републиканския бюджет, свързана с прилагането на компенсиращи мерки за ограничаване на нелихвените разходи на министерствата до 93 % национално равнище. Необходимият значителен по размер финансов ресурс за преодоляване на възникналата бедствена ситуация в страната след наводненията през пролетта и лятото, както и за други приоритетни и неотложни разходи за здравеопазване (за погасяване на по-голямата част от натрупаните задължения на болниците), за отбрана и сигурност, за образование и др. бе осигурен в рамките на критериите по споразумението с Международния валутен фонд и до размера на одобрените разходи по републиканския бюджет със Закона за държавния бюджет на Република България за 2005 г. Така, през 2005 г. бе направена крачка към овладяване на рязкото нарастване на бюджетните разходи в края на бюджетната година, станало традиционно в последните години.

В съответствие с планираните цели са постигнати следните резултати:

- ◆ Постигнат икономически ръст от 5.5% от БВП при прогноза 5.0%.
- ◆ Неколкократно повишаване на кредитния рейтинг на Република България от международните рейтингови агенции;
- ◆ Реализиран значителен бюджетен излишък на консолидирана основа в размер на 1333.7 млн. лв.;
- ◆ Поддържано оптимално ниво на фискалния резерв, гарантиращо устойчивост на паричния съвет и обслужването на държавния дълг, който към 31.12.2005 г. е 4 511.6 млн. лв.;
- ◆ Постигнато общо намаление на държавен дълг с 2172.5 млн. лв., главно в резултат на предплащания на дълг към МВФ, Италия, Световна банка и ЕИБ в общ размер на 393.6 млн. лв., както и чрез обратно изкупуване на Брейди облигации в размер на 2 410.4 млн. лв.;

- ◆ Подобрена бюджетна дисциплина и осигурено спазването на твърди бюджетни норми и нормативно предвидени ограничения за бюджетния сектор;
- ◆ Укрепване на данъчната система и намаляване на данъчната тежест;
- ◆ Преориентиране на бюджетирането от ресурсния към програмния подход;
- ◆ Постигната висока степен на консолидация на бюджета и подобро управление на касовото изпълнение на бюджета;
- ◆ Стартиране на процеса по децентрализация и реформиране на дейностите, свързани с финансовото управление и контрол и вътрешния одит в публичния сектор в съответствие с международно приетите стандарти и добрите практики на Европейския съюз;
- ◆ Осигурен допълнителен финансов ресурс за сметка на вътрешно реструктуриране на разходите и прилагане на рестриктивни действия, чрез ограничаване на нелихвените разходи на министерствата до 93% на национално равнище, с оглед насочване към високоприоритетните направления – преодоляване на последствията от наводненията, разплащане на просрочени задължения, застрашаващи устойчивостта на Бюджет 2006, осъществяване на инфраструктурни проекти; социални разходи и т.н.

Отчетените резултати за изпълнението на консолидирания бюджет за 2005 г. са реални основания за постигне на една от основните цели на фискалната политика – поддържане на фискална устойчивост и подкрепа на макроикономическата стабилност, като основа за устойчиво икономическо развитие и осъществяване на ключовите политики на правителството. В периода на присъединяване към Европейския съюз и годините след това провеждането на стабилна фискална политика и поддържането на устойчива макроикономическа среда са основа за успешната конвергенция на икономиката ни към еврозоната.

ПРИЛОЖЕНИЕ:

1. Отчет за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2005 г.
2. Отчет на консолидирания държавен бюджет за 2005 г.
3. Кратък анализ на изпълнението на програмните и ориентирани към резултатите бюджети на пилотните министерства и агенции: Министерство на околната среда и водите; Министерство труда и социалната политика; Министерство на икономиката и енергетиката; Министерство на транспорта; Министерство на образованието и науката; Държавна агенция за младежта и спорта.

МИНИСТЪР:

ПЛАМЕН ОРЕШАРСКИ